

Møte torsdag den 26. april kl. 10

President: Kjell Engebretsen

Dagsorden (nr. 78):

1. Mediepolitisk redegjørelse av kulturministeren
2. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om eierskap i Statoil og fremtidig forvaltning av SDØE (Innst. S. nr. 198 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 36 (2000-2001))
3. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om tilføring av innskuddskapital og økt låne- og garantiramme for Statkraft SF (Innst. S. nr. 200 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 51 (2000-2001))
4. Forslag fra stortingsrepresentant Bror Yngve Rahm på vegne av Kristelig Folkeparti, Sosialistisk Venstreparti og Venstre oversendt fra Odelstingets møte 27. mars 2001 (Jf. Innst. O. nr. 59):
«Det etableres et nasjonalt senter for landbasert bruk av gass. Senteret lokaliseres på Haugaland.»
5. Forslag fra stortingsrepresentant Bent Høie på vegne av Høyre oversendt fra Odelstingets møte 27. mars 2001 (Jf. Innst. O. nr. 59):
«Enøk-fondets inntekter bevilges over statsbudsjettet.»
6. Forslag oversendt fra Odelstingets møte 27. mars 2001 (Jf. Innst. O. nr. 59):
«Stortinget ber Regjeringen komme tilbake med en vurdering av hvem som skal ha ansvaret for å følge opp den nasjonale gasstrategien i forbindelse med behandlingen av den varslede stortingsmeldingen om naturgass.»
7. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om endringer på statsbudsjettet for 2001 under Miljøverndepartementet som følge av opprydningsaksjonene etter forlisene av «Green Ålesund» og «John R» (Innst. S. nr. 201 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 47 (2000-2001))
8. Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om samtykke til deltaking i ei avgjerd i EØS-komiteen om endring av protokoll 31 i EØS-avtala om deltaking for EFTA/EØS-statane i ei fellesskapsramme for samarbeid om akutt havureining (Innst. S. nr. 205 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 59 (2000-2001))
9. Innstilling fra næringskomiteen om samtykke til godkjenning av EØS-komiteens beslutning nr. 91/2000 av 27. oktober 2000 om endring av vedlegg XI i EØS-avtalen (direktiv om elektronisk handel) (Innst. S. nr. 206 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 55 (2000-2001))
10. Referat

Presidenten: Representantene Aud Blattmann og Eirin Falset, som har vært permittert, har igjen tatt sete.

Det foreligger to permisjonssøknader:

- fra Senterpartiets stortingsgruppe om permisjon for representanten Marit Tingelstad i dagene 2. og 3. mai

for etter invitasjon å delta i studietur om håndverksopplæring til Helsingfors

- fra representanten Lars Gunnar Lie om permisjon i dagene 2. og 3. mai for å delta i konferanse ved Wilton Park i Steyning i England

Etter forslag fra presidenten ble enstemmig besluttet:

1. Søknadene behandles straks og innvilges.
2. Følgende vararepresentanter innkalles for å møte i permisjonstiden:
For Oppland fylke: Terje Stenseng
For Sogn og Fjordane fylke: Gunn Steinhovden
3. Terje Stenseng innvelges i Lagtinget for den tid han møter for representanten Marit Tingelstad.

Presidenten: Representanten Hallgeir H. Langeland vil fremsette et privat forslag.

Hallgeir H. Langeland (SV): På vegne av meg sjølv og Karin Andersen legg eg fram eit forslag om ein nasjonal handlingsplan for utbygging av ny vassboren varme basert på nye fornybare energikjelder.

Presidenten: Representanten Kenneth Svendsen vil fremsette et privat forslag.

Kenneth Svendsen (Frp): På vegne av meg selv og Per Erik Monsen framlegger jeg et forslag om å likestille privat utleie av båtplasser og båtforeninger når det gjelder merverdiavgiftsplikt.

Presidenten: Representanten Odd Einar Dørum vil fremsette et privat forslag.

Odd Einar Dørum (V): På vegne av meg selv, Lars Sponheim og Gunnar Kvasshem vil jeg framsette forslag om at Stortinget skal få seg forelagt som egen sak en overordnet politikk for bruk av kryptering i Norge, inkludert en prinsipiell drøfting av avveininger, bl.a. om personvern, som er knyttet til internettutviklingen og sammensmeltingen mellom internett og mobiltelefoni.

Presidenten: Representanten Randi Karlstrøm vil fremsette et privat forslag.

Randi Karlstrøm (KrF): På vegne av meg sjølv vil jeg fremme et forslag om bortfall av samordning av fiskerpensjon ved uførhet for fiskere under 60 år.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

S a k n r . 1

Mediepolitisk redegjørelse av kulturministeren

Statsråd Ellen Horn: På grunn av den betydelige offentlige interesse omkring NRKs situasjon – både i den sal og blant folk flest – vil dette årets mediepolitiske

redegjørelse handle om vår viktigste allmennkringkaster – NRK.

Mediene er i dag i rask og kontinuerlig endring. De teknologiske realiteter utvikler seg så å si fra dag til dag, og bare fantasien setter grenser for hva som er mulig på sektoren. Det er følgelig nødvendig kontinuerlig å revurdere mål og virkemidler på medieområdet. Regjeringen vil derfor foreta en grundig gjennomgang av den offentlige mediepolitikken i en overordnet og prinsipiell melding som vil bli lagt frem for Stortinget i høst.

Mediene er selve grunnsteinen i vårt demokrati. Uten velfungerende medier trues hele demokratiet, den offentlige samtale og meningsutveksling. Jeg vil derfor foreta en bred og helhetlig gjennomgang av status på mediefeltet i dag, utfordringene i årene fremover og offentlige rammebetingelser for mediesektoren. Meldingen vil behandle mediesektoren i sin fulle bredde, men også drøfte Dagspresseutvalgets innstilling.

NRK står overfor fundamentale veivalg. Denne vårens redegjørelse vil derfor i det vesentlige omhandle sentrale spørsmål knyttet til NRK.

Utgangspunktet for Regjeringens mediepolitikk er at mediene må sikres så stor frihet som mulig, samtidig som hensiktsmessige styringsverktøy tas i bruk for å sikre ytrings- og informasjonsfrihet, mangfold, kvalitet og tilgjengelighet, men også nødvendige tiltak for å beskytte barn og unge.

NRK er Norges fremste kultur- og mediepolitiske bedrift og kan på mange måter betraktes som selve kronjuvelen i det norske medieriket. I en digital medievirkelighet preget av globalisering og kommersialisering blir et reklamefritt, offentlig finansiert allmennkringkastings-selskap viktigere enn noensinne.

De veivalg som nå må tas for NRK, vil være av den største betydning for samfunnsutviklingen i landet vårt.

I monopoltiden var NRKs kulturpolitiske forståelse og rolle en selvfølge. NRK var en nasjonsbyggende institusjon som ikke trengte å forsvare sin eksistens. Denne virkeligheten er for lengst borte. Men NRKs kulturpolitiske betydning er her fortsatt. Den er selve eksistensberettigelsen for NRK. Historien om NRK begynner og slutter med denne rollen.

I moderne samfunn er massemediene de viktigste kanalene for ytringer og de viktigste kildene til informasjon i tillegg til folkeopplysning og underholdning. NRK har helt siden opprettelsen i 1933 vært et av de viktigste fora for offentlig ordskifte og kulturformidling i Norge. NRKs rolle kan ikke undervurderes.

Staten har et udiskutabelt ansvar for å sørge for at det finnes en infrastruktur for formidling av informasjon og offentlig samtale. Det har også Ytringsfrihetskommisjonen fastslått.

NRK er i dag en av flere aktører i et sterkt konkurransepreget mediemarked. I tillegg til avisene, som NRK har konkurrert med hele tiden, har selskapet i dag konkurranse både fra andre kringkaster i inn- og utland og etter hvert også fra nye elektroniske medier. I dag har vi derfor et helt annet mangfold av kilder til informasjon og

fora for meningsutveksling enn vi hadde da NRK ble etablert.

Til tross for dette, eller kanskje nettopp på grunn av dette, vil jeg hevde at NRK har en minst like viktig rolle i dag som tidligere, fordi NRK er et ikke-kommersielt og ikke minst et norsk alternativ til en stadig mer dominerende internasjonal medieindustri. Fjernsynet er det mediet som i dag i størst grad preger vår kultur og vår kulturelle utvikling. Fjernsynet oppleves i dag nærmest som selve virkeligheten. Dersom fjernsynet ikke i vesentlig grad spiller nasjonal kultur og nasjonale særtrekk, er det fare for at disse særtrekkene viskes bort.

Den digitale teknologien vil føre til en eksplosjon i mediemangfoldet og fragmentering av publikum og dermed også av den offentlige debatten – med den betydning dette kan få for demokratiet. NRK kommer derfor til å være viktigere enn noen gang – som samlendende punkt og kulturbærer.

Seertallene for NRK Fjernsynets nyhetssendinger forteller hvor viktig denne informasjonskanalen er: 1,63 millioner nordmenn, dvs. om lag 44 pst. av befolkningen, brukte tilbudet en gjennomsnittsdag i 2000. Nyhetsflaggskipet Dagsrevyen passerte alene 1 million seere 33 ganger i løpet av året. Den gjennomsnittlige oppslutningen omkring Dagsrevyen økte med 76 000, til 834 000 seere fra 1999 til 2000.

Barn og unge er storforbrukere av audiovisuelle medier. Innholdet i disse mediene er med på å forme deres virkelighetsoppfatning og holdninger. Det er denne generasjon som skal bygge fremtidens Norge, og det er nå vi legger grunnsteinen for det norske samfunnet om 50 år. Det er derfor ikke likegyldig hvilket medietilbud dagens barn og unge får, og her har NRK en særdeles viktig rolle, både normativt og faktisk.

Med en markedsandel på 36 pst. blant barn mellom tre og elleve år var NRK1 i 2000 fortsatt den største kanalen hos gruppen. Barne-TV hadde en markedsandel på 89 pst. blant tre- til elleveåringene. NRKs ungdomsprogrammer fikk også en svært god mottakelse hos målgruppen.

Regjeringen vil satse på NRK. Det har hittil vært bred tverrpolitisk enighet om å beholde NRK som en reklamefri allmennkringkaster som kan tilby befolkningen fri og uavhengig informasjon. Dette er også Regjeringens politikk. Det er denne uavhengige rollen vi må verne om og opprettholde i fremtiden. Regjeringen vil legge forholdene til rette for at selskapet fortsatt skal være relevant i den digitaliserte mediefremtiden, hvor behovet for en nasjonsbyggende og kunnskapsstimulerende allmennkringkaster blir særdeles viktig.

Det vil aldri bli et politisk mål å opprettholde NRK for selskapets egen skyld, slik noen synes å tro. NRK som selskap har ingen verdi i seg selv, sett fra et samfunnspolitisk ståsted. NRK med reklamefrie allmennkringkastingskanaler er derimot uvurderlig for Norge som nasjon.

Regjeringen ønsker ikke å foreta større endringer når det gjelder lisensfinansieringen. Dette vil være NRKs viktigste inntektskilde også i årene fremover. I hovedsak skal NRK være et reklamefritt alternativ. Jeg har regis-

trert at noen har tatt til orde for reklamefinansiering av sport. I den grad dette skulle bli aktuelt, vil det måtte skje på klart avgrensede områder – og først etter at regjering og storting har drøftet spørsmålet.

Meningene om NRK er mange og sterke. Dette ser jeg utelukkende som et sunnhetstegn. Det viser at NRK er viktig, og at selskapets liv og levnet engasjerer. Det viser også den samfunnsmessige betydningen av institusjonen NRK. Et eksempel på dette har vi nylig sett, hvor ryktene om at private investorer ønsker å kjøpe «Det hvite hus» på Marientlyst har skapt følelsesmessige reaksjoner hos mange. La meg slå fast at verken NRKs styre eller NRKs eier har nært forestående planer om å selge, selv om vi er svært opptatt av å ruste opp NRK for den nye digitale tidsalder. Hvis fremtiden krever andre lokaler, skal vi tenke nøye gjennom hva det hvite hus best skal brukes til.

Det er mange som har klare oppfatninger om hvordan selskapet skal opptre, hva som skal produseres, og til og med om hvordan NRK skal organisere sin virksomhet. Over tid blir disse oppfatningene omgjort til vedtatte sannheter som til slutt blir en del av virkeligheten for NRK. Omgivelsenes oppfatninger reflekterer tunge tradisjoner og etablerte normer, men også nye trender og utviklingstrekk.

Så lenge det er enighet om at NRK i hovedsak skal være reklamefritt, vil NRK ikke selv tjene penger, men leve av ressurser som stilles til rådighet av eieren – staten. Et lisensfinansiert NRK krever at selskapet har en meget høyt grad av legitimitet hos brukerne. Lisensbeta-lerne betaler i år over 3 milliarder kr for å holde NRK i gang, og det er heller ikke vekslpengen NRK trenger for å ta spranget over i den digitale fremtiden.

NRKs strategiske mål er, i likhet med Regjeringens mål, å beholde selskapets sterke stilling i det fremtidige medielandskapet. NRK mener at dette målet bare kan oppnås dersom selskapet fortsatt kan være en sterk innholdsleverandør og i tillegg delta aktivt i en eller flere portaler for digitalt innhold. Dette betyr at NRK må skyte inn kapital i de aktuelle portalselskapene. Dette er kapital NRK ikke har i dag.

Regjeringen vurderer NRKs digitale strategi og vil i stortingsmeldingen og i de årlige budsjetter ta stilling til hvordan vi skal sikre NRK økonomisk i en ny og krevende medievirkelighet.

Det er i flere sammenhenger satt spørsmålstegn ved lisensen som fremtidig finansieringsform. Dette er ikke et særnorsk fenomen. I de fleste europeiske land diskuteres nå fremtiden for og finansieringen av allmennkringkasterne. Jeg er overbevist om at den finansieringsform som velges for allmennkringkasterne, påvirker selskapenes profil og innhold. Dette syn deles av f.eks. den europeiske kringkastingunionen, EBU.

Finansieringen er svært relevant for å oppfylle allmennkringkastingsvilkårene, og det vil bli helt nødvendig å se finansieringsform i sammenheng med både en allmennkringkasters kulturpolitiske forpliktelser og de forventninger som brukerne og eierne har til selskapet.

Jeg tror altså på en fremtid der NRK i all hovedsak – og jeg understreker i all hovedsak – er lisensfinansiert el-

ler på annen måte offentlig finansiert. Hvis man ikke tror på en fortsatt lisensfinansiering i en eller annen form, tror man heller ikke på allmennkringkasteren NRK. Da gir vi opp NRK. Jeg tror på allmennkringkastingen, og jeg tror på NRK.

Det er viktig at vi tar et fast grep om debatten om NRKs fremtidige finansiering nå, slik at vi kan gi NRK en retning for fremtiden. Debatten må ta utgangspunkt i visse grunnleggende prinsipper, og ikke domineres av mer eller mindre velbegrunnede spådommer om konsekvensene av den digitale utviklingen.

Slik jeg ser det, hviler allmennkringkasteren NRK på to pilarer: allmennkringkastingsforpliktelsene og den uavhengige finansieringen. Kritikerne vil hevde at forpliktelsene er symbolske, og at lisensen er en overlevning fra fortiden. Jeg mener at allmennkringkasting slik vi kjenner den fra NRK og selskaper som BBC og Sveriges Television, aldri vil overleve uten uavhengig finansiering.

Det er ingen naturlov som binder kringkastingssavgiftens legitimitet til den analoge virksomheten. Jeg kjenner heller ikke til at noen andre europeiske regjeringer mener at lisensen må opphøre ved overgangen til fullt ut digitale sendinger. Offentlig støttet allmennkringkasting er først og fremst et spørsmål om vilje og en felles forståelse av behovet for den.

Spørsmålet Regjeringen nå vurderer, er om lisensen er tilstrekkelig til å bringe NRK inn i den heldigitale virkelighet. Det finnes løsninger på finansieringssiden dersom det er vilje til at NRK skal bestå som fri og uavhengig allmennkringkaster i fremtiden. Lisensen avhenger ikke av en bestemt teknologisk plattform, men av NRKs legitimitet og samfunnsposisjon. Men – lisensen avhenger ikke minst av at folk faktisk bruker TV-apparatet som informasjons- og underholdningsmedium.

En nedbygging av NRK som allmennkringkaster, slik vi kjenner den i dag, ville trolig finne sted enten man ser for seg finansiering basert på reklame eller betalingsfjernsyn, eller dersom selskapet ble avhengig av inntektsstrømmer fra verdikjedene i fremtidens interaktive løsninger. Disse alternative finansieringsformene vil uvegerlig lede NRK mot en ensidig fokusering på seer- og lyttertall og inntekter.

Dette er ikke ensbetydende med at reklamefinansierte kringkasterne lar seg diktere av annonsørene. Disse selskapene havner i en kommersialiseringsspiral der seer- og lyttertall avgjør inntektsmulighetene. Dette leder til at smale programmer, minoritetstilbud, eksperimentelle forsøk og analytisk dybde blir marginalisert i reklamekanalenes tilbud.

Vi må spørre oss selv om det er et slikt NRK vi vil ha. Dersom vi skulle gi opp lisensen, finnes det ingen angrenknapp. Det er blitt hevdet at lisensen vil ha overlevd seg selv når Ola og Kari Nordmann får 20 digitale kanaler inn i stua. Etter Regjeringens mening øker denne utviklingen bare legitimiteten til lisensen. Vi trenger lisensen for å kunne opprettholde et uavhengig allmennkringkastingstilbud i den fremtidige kanaljungelen. I tillegg viser undersøkelser at det er en positiv sammenheng mellom

kvaliteten på og seeropplutningen til allmennkringkastings-selskapene og kvaliteten på de kommersielle kringkasterne.

Jeg må stille følgende spørsmål til dem som snakker om en forholdsvis umiddelbar kommersialisering og helprivatisering av NRK: Hva skal et slikt NRK leve av? Reklamemarkedet for fjernsyn gir ikke grunnlag for mange reklamefinansierte kanaler i Norge i dag. Markedet er begrenset, og det er ikke marginer igjen å hente ut for nok en større aktør. Reklamemarkedet for fjernsyn i Norge er i dag på om lag 2 milliarder kr – mindre enn det NRK trenger.

Markedet måtte mer enn fordobles for at NRK skulle kunne fases inn – forutsatt at NRK tok hele markedsvekten. En full innfasing av NRK i reklamemarkedet ville ødelegge både NRK og de eksisterende kanalene. Utover det at Norge ikke trenger et privatisert NRK, er det norske markedet faktisk ikke stort nok for et privatisert NRK.

Jeg sa i sted at jeg tror på en fremtid der NRK i all hovedsak er lisensfinansiert. Samtidig er jeg også klar over at utviklingen frem mot den digitale fremtiden kan nødvendiggjøre en viss utvidelse av NRKs finansieringsgrunnlag. Denne muligheten ligger der allerede. NRK kan i noen grad finansiere sin virksomhet ved forretningsvirksomhet. Dette gir selskapet flere frihetsgrader i forhold til å oppfylle allmennkringkastingsoppdraget og til å finansiere nye tjenester, eller for å si det enkelt: få flere bein å stå på. De fleste allmennkringkasterne i Europa er i dag finansiert ved slik blandingsfinansiering.

Det er imidlertid knyttet klare forutsetninger til kommersiell drift i datterselskapene: Det allmenne programtilbudet må holdes reklamefritt, overskudd fra den forretningsmessige virksomheten må nyttes til å finansiere programproduksjon og programkjøp, og lisensmidler må ikke krysssubsidiere den forretningsmessige virksomheten. Derimot kan allmennkringkastingsvirksomheten subsidieres gjennom den kommersielle aktiviteten.

Dette er også i tråd med EUs politikk på området. EU har slått fast at de enkelte EØS-land selv bestemmer hvilke allmennkringkastingsforpliktelser kringkasterne skal underlegges, og hvordan de skal finansieres. Det vil si at EU fullt ut aksepterer lisensfinansiering, og også at allmennkringkasterne i noen grad har kommersielle inntekter. Også EU krever tette skott mellom allmennkringkastervirksomheten og den kommersielle virksomheten. Men samtidig gjelder også EUs konkurranseregler, som bl.a. setter grenser for statlig støtte som har konkurransevridende effekt. EU vurderer praktiseringen av statsstøttere-glene for kringkastings-selskaper som mottar statsstøtte, og som samtidig produserer tjenester som konkurrerer i et kommersielt marked. Dersom EU endrer sine statsstøttere-gler, vil disse også få gyldighet for Norge.

Når mulighetene for blandingsfinansiering er til stede, samtidig som kanalantallet øker eller kanalbegrepet eventuelt utvannes, vil det ikke lenger være nok å si at lisensen skal finansiere det som sendes i allmennkanalene. EØS-regelverket og behovet for politisk avklaring tilsier at tiden nå er moden for en nærmere presisering av hvil-

ke aktiviteter lisensen skal finansiere. Det norske publikum bør få definert hvilket informasjons- og underholdningstilbud man kan forvente å motta fra en statlig eid kringkaster i en digitalisert kringkastingsvirkelighet. For NRK selv kan en avgrensning av allmennkringkastingsoppdraget være nyttig for å unngå påstander om konkurransevridning fra kommersielle konkurrenter.

Jeg vil derfor sette i gang et arbeid med å avgrense og definere allmennkringkastingsoppdraget nærmere, slik at det blir klarere hvilke programkategorier og -tjenester NRK skal tilby hele befolkningen, og på hvilke sendeplattformer.

Det er selvsagt ikke snakk om å gripe inn i redaksjonelle programprioriteringer. Et slikt arbeid må nødvendigvis skje i nært samarbeid med NRK, men jeg vil bl.a. også benytte meg av den kompetanse Allmennkringkastingsrådet har. Dette er et arbeid som bør ha høy prioritet, og jeg vil komme tilbake til Stortinget på egnet måte når det foreligger et mer konkret opplegg.

For å overleve må NRK for det første fortsatt levere brede og smale produksjoner til hele befolkningen, for det andre beholde en betydelig markedsposisjon og for det tredje bli et moderne selskap også når det gjelder forvaltningen av lisensmidlene.

NRK er en institusjon som har ambisiøse og tvetydige mål. NRK må paradoksalt nok være stor og smal på en gang. Allmennkringkastingsoppdraget innebærer mål som til dels er i konflikt med hverandre, og som er åpne for stor grad av tolkning både innenfor og utenfor organisasjonen. Det er likevel ikke til å komme fra at markedsposisjonen til en offentlig finansiert allmennkringkaster er av betydning for demokratiet.

Så lenge NRK mottar over 3 milliarder kr fra lisensbetalerne, betinger det at selskapet har betydelig seer- og lytteropplutning, uten at det i seg selv er meningsfullt med en konkret tallfesting. NRK må ikke være størst, men det må være stort og betydelig. Ettersom alle betaler NRKs utgifter gjennom kringkastingsavgiften, er det viktig at fordelingen av seere er bred, og at opplutningen om selskapets samlede tilbud er stor. Det er også kulturpolitisk avgjørende at selskapet favner vidt, slik at NRKs kultur- og identitetsbærende rolle får størst mulig gjennomslag og effekt i samfunnet. Dette gjelder ikke minst den digitale fremtiden.

NRK driver i dag to TV-kanaler. Forutsetningen for å etablere NRK2 var at kanalen skulle være en avlastningskanal. NRK2 har etter hvert utviklet seg til å bli en mer selvstendig kanal enn begrepet «avlastningskanal» tilsier. Kanalen kan i dag mottas av noe under 90 pst. av befolkningen.

Jeg har mottatt svært mange sterke reaksjoner fra alle deler av landet på at NRK har valgt å sende de fleste spillefilmene og flere barneprogrammer bare i NRK2. NRK må selvsagt ha en meget stor grad av redaksjonell frihet. Men denne friheten kan ikke benyttes til å overprøve forutsetninger gitt i denne sal. Jeg legger derfor til grunn at inntil digitaliseringen er gjennomført og NRK2 kan mottas av hele befolkningen, må kanalen være en reell avlastningskanal. Dette betyr at NRK først og fremst må

sende de mest attraktive programmene i NRK1. Jeg har allerede bedt NRKs styre raskt gå gjennom Stortingets forutsetninger og vurdere dagens balanse mellom de to kanalene.

I debatten om den digitale fremtiden snakkes det mye om at kanalbegrepet vil forsvinne, og at markedet nærmest vil bli atomisert. Jeg kan ikke spå om fremtidens seervaner, men jeg har tro på at det redigerte kanalbegrepet vil overleve i en eller annen form i mange år. Merkevarestyrke vil være helt avgjørende i fremtiden. Det er det forbrukerne orienterer seg etter i dag, og kanskje i enda større grad vil gjøre i fremtiden.

Markedsundersøkelser viser at NRK har høy tillit i befolkningen og er en av landets sterkeste merkevarer uansett bransje. Denne merkevaren er skapt nettopp gjennom NRKs redigerte produkt. NRKs styrke er at selskapets tilbud er norsk, innovativt og av høy kvalitet, og at det nyter utstrakt tillit i befolkningen.

Den som spår NRKs og allmennkringkastingens død i en digital fremtid, undervurderer både norske fjernsynseere og den «hjernekraften» som finnes i NRK. Man skal heller ikke undervurdere folks innarbeidede seervaner. Det er ikke uten videre gitt at disse forandres selv om teknologien forandres.

Jeg mener altså at NRK også i fremtiden må ha en tydelig markedsposisjon. Denne målsettingen betinger en effektiv og hensiktsmessig regulering og vesentlige investeringer for selskapet. Uten disse investeringene risikerer vi at allmennkringkasteren NRK blir liten, svak og betydningsløs, og at begrunnelsen for offentlig finansiering forsvinner. Til slutt vil det reklamefrie allmennkringkastingstilbudet også falle bort.

Regjeringen vil forhindre en slik utvikling gjennom en fremtidsrettet mediepolitikk som sikrer NRKs rolle og posisjon.

Å sikre NRK en best mulig overgang til den digitale fremtiden vil kreve en omfattende prosess med mange involverte aktører. NRK har presentert en første skisse for antatte kostnader knyttet til digitalisering og en fremtidsplan. Kulturdepartementet har på bakgrunn av dette innledet en prosess med NRK for en nærmere avklaring av dette.

NRK har en tid hatt samtaler med TV 2 og Telenor om et mulig samarbeid i forbindelse med digitalisering. Det foreligger foreløpig ingen konkret avtale som kan vise hvor omfattende samarbeid partene ønsker.

Norske allmennkringkastere må sikres tilstrekkelig gode rammevilkår til å utvikle og formidle programvirksomhet i et bakkenett for digitalt fjernsyn. Det er imidlertid også viktig at det i et slikt nett gis adgang til at andre kringkastingsselskaper kan starte riksdekkende sendinger, noe som vil øke konkurransen innenfor kringkastingssektoren.

Ønsket om økt konkurranse på sektoren var bl.a. en begrunnelse for at Stortinget ved behandlingen av meldingen om digitalt fjernsyn bad om at den frekvenskapasitet som ble avsatt til et digitalt bakkenett, ble økt i forhold til departementets forslag. Det digitale bakkenettet vil i tillegg til å ha kapasitet til at andre kringkastingssel-

skaper kan starte riksdekkende sendinger, også ha kapasitet til formidling av ulike teletjenester.

Uansett valg av distribusjonsløsning vil jeg poengtere at en overgang til digital distribusjon av fjernsyn skal føre til et forbedret tilbud til befolkningen. Det nye digitale bakkenettet skal være landsdekkende. Med et slikt nett vil NRK2 sikres bredere distribusjon enn i dag, samtidig som NRK1 fortsatt er tilgjengelig for alle.

NRK må i en overgangsfase operere med parallell distribusjon av analoge og digitale sendinger. Selskapet vil ikke kunne skru av de analoge sendingene før størsteparten av befolkningen kan ta inn de digitale. Dette vil påføre selskapet betydelige merkostnader til distribusjon. Det er i vår felles interesse at denne overgangsfasen blir så kort som mulig. En rask utbygging av et landsdekkende digitalt bakkenett kan være et viktig bidrag til å korte ned overgangsfasen. Ved konsesjonstildelinger tar jeg derfor sikte på å velge en fremgangsmåte som ivaretar dette hensynet.

Det er åpenbart at NRK står overfor en svært komplisert situasjon. Selskapet opplever revolusjonerende endringer i omgivelsene. De tidligere stabile og forutsigbare tekniske omgivelsene er byttet ut med uforutsigbare og dynamiske rammer.

Omgivelsene sliter NRK i to retninger. Samtidig som NRK er vår fremste kulturinstitusjon, forventes NRK å bli mer forretningsorientert og i større grad vektlegge økonomistyring og effektivitet. Dette kommer til å bli enda viktigere i fremtiden. NRKs hovedvirksomhet er ikke og skal ikke være, å tjene penger, men å bruke penger til å produsere allmennkringkasting. Det viktigste for NRK i fremtiden er å bruke disse pengene så effektivt som mulig. 3 milliarder kr er mye penger. Man kan drive Nordens største sykehus for disse pengene, eller nesten hele den statlige kulturaktiviteten.

Regjeringen vil gjøre sitt ytterste for å løse NRK over i den digitale æra. Men jeg vil ha noe tilbake. Lisenspengene brukes til ypperlig programproduksjon. Den lever i beste velgående. Økonomien lever i høyeste grad den også, men den drives ikke godt nok. For det første skal budsjettet i balanse. Det er et fundamentalt krav. Men det er bare begynnelsen. I tillegg til et balansert regnskap vil jeg ha et selskap som forsvarer hver lisenskrone ved å bruke maksimalt til innholdsproduksjon. NRK har en moderne programproduksjon, men vi trenger et non-profit-selskap som også har en moderne økonomistyring.

Det er høyst påkrevd at selskapet legger opp til en betydelig bedring av finansiell åpenhet, kontroll og oversikt. Selskapet må i fremtiden presentere bruken av lisenspenger på virksomhetsområder og sendeflater, analoge kostnader og digitale kostnader. NRK må produsere det britene kaller en «output mix», dvs. at man må vise hvilke andeler som går til henholdsvis innholdsproduksjon, stabs- og støttefunksjoner og annen virksomhet. Det skal settes krystallklare mål for forholdet mellom disse elementene. Dette er ikke bedriftshemmeligheter. NRKs virksomhet er finansiert av kringkastingssavgiften, og bruken av lisensbetalernes penger er pr. definisjon et offentlig anliggende.

Jeg vil senere komme tilbake til konkrete krav til ny rapportering fra NRK og hvilke mål som i fremtiden skal settes for effektivisering av bruken av lisenspengene. Dette vil ikke skje vilkårlig. Prosessen og målutformingen skal naturligvis skje i dialog med NRK.

La meg avslutningsvis benytte anledningen til å si noen ord om styringen av NRK. Jeg er opptatt av at Stortingets og Regjeringens styring av NRK må utøves på et overordnet nivå. Selskapet må ha frie fullmakter i forhold til den daglige driften og de rent forretningsmessige aspekter. Det følger som en konsekvens av at Stortinget har valgt aksjeselskapsformen for organisering av selskapet. Videre må den redaksjonelle frihet være et grunnleggende prinsipp for myndighetenes styring av selskapet.

Det innebærer selvfølgelig ikke at jeg vil la være å delta i en vital meningsutveksling om selskapets ve og vel, eller at Regjeringen skal avstå fra å ta de nødvendige beslutninger om selskapets fremtid og i nødvendig utstrekning legge disse beslutningene fram for Stortinget. Som jeg flere ganger har påpekt i denne redegjørelsen, vil Regjeringen komme tilbake til Stortinget med dette sakskomplekset så snart det lar seg gjøre.

Jeg vil også benytte anledningen til å understreke at NRKs styre gjør et meget godt arbeid med de sentrale utfordringene selskapet nå står overfor. Den nye kringkastings sjefen er utnevnt. Videre er styret godt i gang med forslaget til strategi for NRK i den digitale medie verden og arbeidet med å få økonomien i balanse, og det er en god dialog mellom NRK og eieren.

Kulturpolitisk er NRKs rolle trolig viktigere enn noen gang. Selskapets oppslutning forsvarer også kringkastings lisensen. Programproduksjonen er vital og av god kvalitet. Verdens sju største medieselskaper omsetter årlig for mer enn Norges bruttonasjonalprodukt. Disse selskapene er større enn vårt eget lands samlede økonomi. Det er ikke en overdrivelse å påstå at det er sterke krefter som banker på døra når digitaliseringen treffer oss for fullt. Regjeringen ønsker et veldrevet og åpent selskap som forvalter lisensbetalernes penger på best mulig måte. Gjennom skjerpede krav vil det etableres en avtale mellom selskapet, eieren og lisensbetalerne som har som mål å oppnå best mulig og mest mulig allmennkringkasting for pengene.

Ingen må tro at de store utfordringene løses av seg selv, eller at NRKs posisjon kan sikres gjennom ett enkeltstående forslag. Fremtiden skapes hver dag. NRKs posisjon sikres dag for dag gjennom innsatsen fra de ansatte i selskapet.

Storting og regjering skal sikre gode rammebetingelser og tilstrekkelig handlefrihet for landets viktigste kulturinstitusjon. Vi jobber med disse utfordringene fortløpende, og vil i den bebudede mediemeldingen og i statsbudsjettet for 2002 gi noen av svarene på hvordan NRK kan opprettholde og styrke sin posisjon.

Det er en krevende, men slett ingen umulig jobb. NRK har siden de første sendingene gikk på lufta, vært en avgjørende nasjonsbyggende faktor for Norge som sosialt og kulturelt fellesskap. Jeg er optimist og tror at

NRKs rolle blir minst like viktig i tiden som kommer. Og Regjeringen vil legge til rette for dette.

Presidenten: Presidenten vil foreslå at kulturministerens redegjørelse legges ut for behandling i et senere møte.

Det anses vedtatt.

S a k n r . 2

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om eierskap i Statoil og fremtidig forvaltning av SDØE

(Innst. S. nr. 198 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 36 (2000-2001))

Presidenten: Etter ønske fra energi- og miljøkomiteen vil presidenten foreslå at debatten blir begrenset til 2 timer og 50 minutter, og at taletiden blir fordelt slik på gruppene:

Arbeiderpartiet 70 minutter, Kristelig Folkeparti 25 minutter, Høyre 25 minutter, Fremskrittspartiet 20 minutter, Senterpartiet 10 minutter, Sosialistisk Venstreparti 10 minutter, Venstre 5 minutter og Tverrpolitisk Folkevalgte 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt høve til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe, og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

Videre blir det foreslått at de som måtte tegne seg på talerlisten utover den fordelte taletid, får en taletid på inntil 3 minutter.

– Det anses vedtatt.

Jan Tore Sanner (H) (ordfører for saken): De vedtak Stortinget fatter i dag, vil danne grunnlag for den mest gjennomgripende forandring i petroleumspolitikken siden opprettelsen av Statoil på begynnelsen av 1970-tallet.

Delprivatisering av Statoil og omlegging av helt sentrale deler av petroleumspolitikken vil bli stående som en av de aller viktigste sakene Stortinget har behandlet og tatt stilling til i denne stortingsperioden.

Det er derfor en betydelig styrke at det er et bredt flertall som står bak dagens vedtak. Selv om det er fire partier, Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre, som står bak Statoil-forliket, har alle partiene vært innstilt på å inngå kompromisser og å finne brede løsninger. Viktige deler av innstillingen har også fått tilslutning fra hele komiteen.

Som saksordfører vil jeg benytte anledningen til å takke komiteen for konstruktivt og effektivt arbeid.

De tidligere oljeforlikene har begge vart i nesten 15 år. Beslutningen om å opprette Statoil som statens redskap i petroleumspolitikken på begynnelsen av 1970-tallet, var forankret i en bred politisk enighet. Det samme gjaldt opprettelsen av statens direkte økonomiske engasjement, SDØE, på midten av 1980-tallet, som skulle be-

grense Statoils makt og sikre staten en større andel av grunnrenten.

Hvilken varighet dette oljeforliket vil få, er ingen gitt å vite, men forliket skiller seg fra de to foregående ved at det i mindre grad bærer preg av en engangsoperasjon og i større grad gir rom for en videre omlegging av politikken, og for en dynamisk utvikling i næringen.

Det har alltid vært og det vil fortsatt være diskusjoner om viktige sider av petroleumspolitikken. Men dette har ikke hindret gode kompromisser. De brede forlikene har skapt tillit til det politiske systemet og forutsigbarhet i rammebetingelsene. For petroleumssektoren er dette svært viktig.

Vi står nå ved et veiskille og skal foreta noen grunnleggende valg. Stortingets flertall peker ut retningen:

1. Det helstatlige oljeselskapet Statoil delprivatiseres for å gi selskapet nye utviklingsmuligheter og for å fremme en mer effektiv drift.
2. Det åpnes for salg av en betydelig andel av statens direkte økonomiske engasjement, SDØE, for å fremme en mer rasjonell struktur og økt verdiskaping på sokkelen.
3. Det etableres en helt ny forvaltningsordning for resten av SDØE som vil ha som mål å maksimere statens inntekter fra statens andeler.
4. Det etableres en ny struktur for gasstransport som i første omgang vil sikre konkurransemessig nøytralitet gjennom etablering av et nytt operatørselskap, og i neste runde legge grunnlag for mer effektiv drift gjennom etablering av et felles eierselskap for transportsystemene.

Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre representerer et bredt flertall. Vedtakene vil skape robuste rammebetingelser for en av våre aller viktigste næringer.

- I år 2000 kom om lag 25 pst. av statens inntekter fra petroleumssektoren.
- Norge er verdens sjetteste største oljeproducent og den tredje største eksportør av olje.
- Norge er blant verdens ti største gassseksportører. I viktige europeiske forbruksland som Tyskland og Frankrike har Norge en markedsandel på mellom 20 og 40 pst.
- Norge har bygd opp høy teknologisk kompetanse, og på flere områder ligger vi i det internasjonale tetsjiktet.

Dette har ikke kommet av seg selv. Vi er heldig stilt fra naturens side. Men uten dyktige selskaper og medarbeidere og i hovedsak en vellykket politikk hadde vi ikke vært der vi er i dag.

Noen velger å skue tilbake og holde fast ved det som en gang var. Vår petroleumshistorie er en historie om mange gode resultater. Når forandringene nå tvinger seg frem, skyldes det derfor ikke at politikken har vært mislykket, men at verden omkring oss er i endring:

- Markedene for olje og gass dereguleres.
- Konkurransen om å tiltrekke seg kapital, teknologi og menneskelige ressurser har økt etter som mange land har åpnet seg for internasjonale selskaper.

- Vi er vitne til en omfattende restrukturering i olje- og gassindustrien gjennom fusjoner, oppkjøp og etablering av nye allianser.
- Tidligere statseide oljeselskaper hel- eller delprivatiseres.
- I tillegg har norsk sokkel kommet inn i en mer moden fase. Flere av de store feltene har allerede passert sin maksimale produksjonskapasitet og er på vei inn i halefasen. Det gjøres færre og mindre funn. Samtidig er det viktig å understreke at det fortsatt er potensial for nye og vesentlige funn og stabil og langsiktig produksjon.

Disse utfordringene må møtes offensivt. Vi endrer med andre ord ikke virkemidlene for forandringens egen skyld, men fordi vi vil bevare og videreutvikle petroleumssektoren i Norge.

Vi vil sikre at petroleumssektoren også i fremtiden kan bidra til industriell utvikling i vårt langstrakte land. Og vi vil sikre at sektoren også i fremtiden er en vesentlig bidragsyter til å finansiere velferdssamfunnet.

Skal vi oppnå dette, må vi sikre at norsk sokkel også i fremtiden blir et attraktivt investeringsområde, og at norske selskaper styrker sin konkurransevne. Vi vil se Statoil og Norsk Hydro hevde seg blant de beste, og vi ønsker at de internasjonale selskapene fortsatt skal investere kapital og teknologi og bruke sine beste folk på norsk sokkel. Derfor legger vi til rette for økt verdiskaping, mangfold og konkurranse.

Gjentatte ganger er petroleumssektoren blitt betegnet som en solnedgangsnæring. Nå vet vi bedre. Nye prognoser viser at oljen også de neste 30 årene blir like viktig som gassen. Mye tyder på at olje- og gasssektoren forblir en av Norges viktigste næringer i hele dette århundret. Vi snakker med andre ord om en fremtidsrettet næring, en næring med stort potensial for vekst og utvikling. Men dette lange perspektivet kommer ikke av seg selv. Det er teknologien som gir oss nye muligheter til å utvinne stadig større andeler av olje- og gassressursene på det enkelte felt.

For få dager siden kunne Statoil opplyse at de nå ser muligheten for å forlenge driften på Statfjord helt frem til 2020, fordi teknologiske fremskritt gjør det mulig å hente ut mer av oljen og gassen i feltet. Det kan øke inntektene med opp mot 120 milliarder kr.

Skal vi virkelig gjøre dette langsiktige perspektivet med de mulighetene det gir for verdiskaping, velferd og industriell utvikling, må vi legge til rette for mangfold og konkurranse. Flere tenker bedre enn en. Videre må det satses på forskning og videre oppbygging av petroleumskompetansen.

I dag henter staten ut mer enn halvparten av gevinsten som oppnås gjennom teknologiske fremskritt. Statens bidrag til forskning og utvikling står ikke i forhold til dette. Det er derfor en samlet komite som tar til orde for en økning i de statlige bidragene til petroleumsettet forskning. Vi forventer at Regjeringen kommer tilbake med konkrete forslag i forbindelse med budsjettet for 2002.

Petroleumssektoren trenger også ny arbeidskraft. Og her er det mange spennende muligheter for dem som vil

satse på en fremtidsrettet næring som i økende grad er avhengig av teknologiske fremskritt og ny kompetanse. Næringen selv har et betydelig ansvar, men myndighetene må også bidra for å få flere norske unge kvinner og menn til å satse på petroleumssektoren.

Jeg vil knytte noen kommentarer til enkelte punkter i innstillingen:

Flertallet foreslår at Statoil børsnoteres og delprivatiseres med en tredjedel av selskapets verdi. Ved børsnotering anbefaler flertallet at det tas inn nye eiere med eierandeler tilsvarende 15–25 pst. Vi viser imidlertid til at UBS Warburg anbefaler et første nedslag på 20 pst. Dette gir departementet nødvendig fleksibilitet til å finne hvilket nivå på salget som gir best mulig pris. Et dominerende statlig eierskap fører erfaringsmessig til en lavere prising av børsnoterte selskaper, at aksjene selges med rabatt.

Regjeringens forslag om at staten skulle beholde minst to tredjedeler av aksjene i Statoil, ville gitt et negativt signal til markedet. Flertallet har derfor fjernet denne absolutte grensen fra innstillingen. Vi avklarer også formålet med det statlige medeierskapet i Statoil:

«å sikre at selskapet forankres med hovedkontor i Norge. Et delprivatisert Statoil skal ha full kommersiell frihet.»

Denne avklaringen danner et godt grunnlag for at Stortinget på et senere tidspunkt kan åpne for ytterligere privatisering av Statoil. For Høyre vil det være et langsiktig mål å redusere det statlige medeierskapet til en tredjedel.

Flertallet åpner for at SDØE-andeler tilsvarende 21,5 pst. av SDØEs verdi kan selges: 15 pst. til Statoil og 6,5 pst. til Norsk Hydro og andre selskaper.

SDØE har vist seg å være et robust redskap for å sikre staten en større andel av grunnrenten fra olje- og gassressursene. SDØE supplerer dermed skatteinntektene. Men samtidig er det viktig å erkjenne at statens inntekter fra petroleumssektoren er avhengig av at selskapene har rammebetingelser som fremmer maksimal verdiskaping.

Formålet med salg av SDØE-andeler er å legge til rette for en mer rasjonell struktur og effektiv drift og dermed øke verdiskapingen på sokkelen. Det er vel dokumentert at et målrettet salg kan sikre dette og dermed øke samfunnets inntekter fra petroleumsvirksomheten.

Men det er ikke uvesentlig hvilke SDØE-andeler som staten selger. Staten bør beholde betydelige andeler i de store olje- og gassfeltene. Disse andelene er rene penge-maskiner for staten. Jeg ber statsråden merke seg at flertallet understreker at hensynet til en langsiktig gassforvaltning tilsier særlig varsomhet i salg av andeler i de store gassfeltene.

Med disse begrensningene er det fortsatt betydelige andeler igjen som kan selges. Flertallet er opptatt av at salg av SDØE-andeler skal fremme områderasjonalisering og bidra til å utvikle småfelt.

Dersom verdiskapingen kan økes ved at mer enn 21,5 pst. av SDØE selges, vil det være både i selskapenes og i statens interesse at det skjer. Flertallet ber derfor

Regjeringen om å komme tilbake til Stortinget med en vurdering av dette spørsmålet når den første salgsrunden er gjennomført. Det nye SDØE-selskapet skal løpende vurdere om bytte eller salg av statens andeler kan øke statens inntekter, og i tilfelle foreslå dette for selskapets generalforsamling, statsråden.

Det er en absolutt forutsetning at det nye SDØE-selskapet ikke skal utvikle seg til et nytt statlig oljeselskap, men ha en liten og effektiv organisasjon. Jeg viser i så måte til de begrensninger som skal gjelde for selskapet, som er nedfelt i proposisjonen og i innstillingen. Jeg vil imidlertid understreke to forutsetninger som er viktige for at selskapet ikke skal ese ut. Det første er at porteføljen må konsentreres om et begrenset antall felt og utvinningstillatelser. Dette kan oppnås gjennom salg eller bytte av andeler. Dersom staten tar andeler i nye felt, må det begrenses til felt som antas å ha ekstra store ressurser. Dernest er det avgjørende at selskapet benytter seg av adgangen til å bruke forretningsfører.

Delprivatiseringen av Statoil og endringene i gassmarkedet gjør det nødvendig å endre strukturen og organiseringen av systemet for gasstransport. Flertallet slutter seg til Regjeringens forslag om å etablere et statlig transportselskap for naturgass. Flertallet ber imidlertid om at den statlige andelen raskt reduseres til 51 pst. ved at produsentselskapene inviteres inn på eiersiden.

Det er viktig at systemet for gasstransport skaper nøytralitet og fremmer effektivitet. Det er i norske interesser at selskapet henter ut sin fortjeneste på feltene og ikke i transportsystemet. For å øke incentivene til effektiv drift vil flertallet at det raskest mulig etableres et felles eierselskap for transportsystemene for gass som i hovedsak baseres på GasLed. Det er i tråd med tidligere forslag fremmet av selskapene.

Flertallet ber departementet om å innkalle selskapene til forhandlinger slik at man raskest mulig kan etablere denne nye strukturen. Jeg forutsetter at statsråden tar et slikt initiativ med det første.

Når staten både er eier, lovgiver, kontrollør og skatteinnkrever kan det lett oppstå rollekonflikter. En begrunnelse for delprivatisering av Statoil er å redusere mulighetene for slike konflikter. Dagens vedtak fjerner dem imidlertid ikke. Staten vil fortsatt være en dominerende eier i Statoil, og det opprettes to nye statlige selskaper, et for SDØE og et for gasstransport. Å redusere statens eierinteresser vil være det viktigste virkemiddelet for ytterligere å redusere faren for rollekonflikter. Men måten staten organiserer sin virksomhet på og hvordan staten opptrer som eier er også viktig i denne sammenheng. Dette er spørsmål som Regjeringen må vurdere, og det vil være naturlig at Stortinget involveres i denne prosessen i neste runde.

Jeg kan ikke legge skjul på at dette er en gledens dag for Høyre. Gjennom mange år har Høyre gått i bresjen for delprivatisering av Statoil. Av de partiene som inngår i forliket, er Høyre det eneste som har programfestet delprivatisering av Statoil i denne perioden.

Selv om Høyre primært ville ha gjort noe annerledes og på flere punkter ville gått lenger allerede nå, er dagens

vedtak et betydelig skritt i riktig retning. Børsnotering og delprivatisering av Statoil vil gi oss et mer effektivt selskap. Salg av SDØE-andeler vil øke verdiskapingen på norsk sokkel. Dagens vedtak legger grunnlag for en dynamisk utvikling i næringen og for en videre omlegging av politikken.

Komiteens perspektiv er langsiktig. Med den omlegging av petroleumspolitikken som flertallet i dag vedtar, legges et grunnlag for industriell utvikling og større verdiskaping til glede for det norske samfunn.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Vaksdal (Frp): Jeg har med interesse lyttet til representanten Sanners innlegg. Jeg er imidlertid noe forundret over at Sanner og Høyre kan være med på et slikt kompromiss all den tid man her legger opp til en gedigen favorisering av Statoil når det gjelder salg av SDØE-andeler, og at man som følge av dette ikke får noen riktig pris, og at man i tillegg ikke ønsker å selge mer enn en tredjedel av Statoils aksjer i markedet. Dette vil også gi en stor rabatt på aksjene.

I en kronikk i Dagens Næringsliv 29. mars skriver Sanners partifelle, tidligere statsminister Kåre Willoch, bl.a. vedrørende salg av SDØE-andeler at man først må «vurdere hvor salg kan gi en bedre eiendomsstruktur, og deretter se om summene passer med overordnede synspunkter».

Han skriver videre:

«Jeg deler også den tvil som flere har uttalt om den forutsatte fremgangsmåte virkelig vil føre til at staten får en tilfredsstillende pris.»

Når det gjelder delprivatisering av Statoil, hevder han:

«Når man omsider vil gjøre det, bør man ta i så man kan oppnå hensikten og dessuten får en skikkelig pris.»

Han signaliserer også at han mener at to tredjedeler av selskapet kan selges. Willochs synspunkter i denne sak er bortimot identiske med Fremskrittspartiets merknader og forslag. Jeg vil derfor spørre representanten Sanner: Hvorfor lytter ikke Sanner og Høyre til disse fornuftige synspunkter fra sin partifelle, som faktisk var en av hovedarkitektene bak innføringen av SDØE?

Jan Tore Sanner (H): Jeg er langt fra sikker på at tidligere statsminister Kåre Willoch ville nikket til replikken fra representanten Øyvind Vaksdal og vært enig i at Fremskrittspartiets holdninger og forslag til vedtak i denne saken er identiske med Willochs egne holdninger. Jeg tror kanskje at representanten Vaksdal bør holde seg til sitt eget program og ikke trekke Willoch inn i det.

Som jeg sa i mitt innlegg, er det helt åpenbart at Høyre på en rekke områder ville gjort dette annerledes. På en rekke områder ville vi også gått lenger enn det vi har klart å få flertallet til å gjøre. Men vi oppfatter kompromisset som et betydelig skritt i riktig retning. Vi oppfatter kompromisset som et grunnlag for en videre omlegging av politikken. Så kan man selvfølgelig velge, som enkelte partier har gjort, å sette seg på sidelinjen med sine primæroppfatninger. Høyre har ønsket, innenfor de

rammer som ligger, å gjøre forliket så bra som mulig. Vi mener at det er et godt forlik. Det er et betydelig skritt at Stortinget nå delprivatiserer Statoil med en tredjedel. Det er et betydelig skritt at Stortinget åpner for å selge 21,5 pst. av SDØE og heller ikke lukker døren for videre nedsalg. Det vil kunne øke verdiskapingen på norsk sokkel til glede for det norske samfunn.

Representanten Vaksdal setter et spørsmålstegn ved at man selger 15 pst. av SDØE til Statoil. Salget er begrunnet i at det vil øke verdiskapingen. Hvis et slikt salg kan bidra til å øke verdiskapingen på norsk sokkel, mener vi at det er et riktig salg med inntil 15 pst. Men det er vel kjent for representanten Vaksdal at Høyre hadde ønsket særlig å øke andelen som skulle selges til Norsk Hydro og de andre selskapene, både for å opprettholde en bedre balanse mellom de to norske selskapene og for i større grad å kunne selge til de utenlandske selskapene for å øke mangfoldet på sokkelen.

Hallgeir H. Langeland (SV): Me skal ikkje skryta for mykje av høgresida, men la meg starta med å følgja opp det som Sanner sa om komiteen og gje honnør til hans arbeid som saksordførar, trass i den politiske diskrepansen som er mellom oss.

Eg har stor forståing for at dette er ein gledens dag for Høyre. Det er klart at nå får Høyre gjennom første skritt av sin politikk. Ein får den privatiseringa som ein lenge har ønskt seg, og ein får meir marknadsmakt, som Høyre ønskjer seg. Det er jo ekstra gledeleg at Høyre kan stimulera nokre av sine kjerneveljarar i konsulent- og rådgjevingsbyråa med ein milliard kroner i gevinst.

Det eg gjerne vil spørja om, går på noko som står i sjølve teksten, nemleg dette med hovudkontorproblematikken. Sanner seier sjølv at det primære i neste runde er å privatisera ned til ein tredel. Men mitt spørsmål er i forhold til Stavanger og hovudkontor. Isachsen, som var på høyringane i komiteen, var veldig klar på at ved å starte ei privatisering vil det i neste omgang føra til ei flytting av hovudkontoret ut av Stavanger, og Statoil sitt hovudkontor kan jo då hamna i vennsbyen til Stavanger, Houston/Galveston. Kva synspunkt har eigentleg Sanner på dette? Når ein gjev frå seg den demokratiske styringa, må ikkje det nødvendigvis då også bety at ein gjev frå seg styringsretten i forhold til hovudkontorplasseringa?

Til slutt: Senterpartiet og SV har eit vidsynt og framtidretta forslag for miljøet. Sanner snakkar om «å skue bakover». Kvifor ser Høyre bakover når det gjeld å leggja føringar for Statoil i retning av det me ser frå BP og Shell, nemleg å satsa på miljø og satsa på alternativ, fornybar energi? Kvifor vil ikkje Høyre vera med på det?

Jan Tore Sanner (H): Det er riktig som replikanten sier, at dette er en gledens dag for Høyre. Av de partiene som har inngått i forliket, er vi de eneste som har programfestet delprivatisering av Statoil i inneværende stortingsperiode, og vi er glad for at vi nå får gjennomslag for dette. Det er helt opplagt at forliket og den omlegging som nå skjer i petroleumspolitikken, er et skritt i retning av en bedre balanse mellom det offentlige og private og

en bedre balanse mellom det nasjonale og det internasjonale. Så vi er begeistret over at vi nå tar et betydelig skritt i riktig retning.

Det er også riktig at flertallet klargjør formålet med det statlige eierskapet. Det er faktisk et av de viktigste punktene i flertallsinnstillingen, hvor man slår fast at selve formålet med det statlige medeierskapet er å sikre at selskapet forankres med hovedkontor i Norge. Og jeg understreker *formålet*, for de øvrige formål, som SV sikkert ville være opptatt av at staten skal gå inn og styre i Statoil, har flertallet lagt til side. Statoil skal ha full kommersiell frihet, og det er nødvendig for å sikre at Statoil skal være et konkurransedyktig selskap, og skal kunne konkurrere på like vilkår med de øvrige selskapene. I dag er det slik at statlige eller delstatlige selskaper møtes med betydelig skepsis i markedet. Når vi klargjør formålet med det statlige medeierskapet, vil det også gjøre det mulig for Statoil å kunne konkurrere på likere vilkår med andre selskaper.

For Høyre er det viktig at Statoil forankres med hovedkontor i Norge. Vi mener at det er viktig for å oppnå de synergier for industriell utvikling som vi ønsker skal komme hele det norske samfunnet til del. Ved å beholde en tredjedel vil man også kunne opprettholde den styringsretten i Statoil.

John Dale (Sp): Eg synest det er interessant å høyra korleis representanten Jan Tore Sanner vurderer det såkalla kompromisset som er inngått av fleirtalet i Stortinget. Det er interessant fordi det her kjem tydeleg fram at det ikkje er meint å vera nokon slags endestasjon, sjølv ikkje for dei nærmaste åra, men at kompromisset må oppfattast som eit fyrste steg i ei vidare utvikling, i retning av meir privatisering og i retning av å selja ut ein større del av SDØE-delar enn det som ligg i det vedtaket som sannsynlegvis vert gjort her seinare i dag. Og det er ei forståing og ei tolking av kompromisset som er uhyre interessant. Ei slik tolking må nødvendigvis verka utfordrande på dei andre partane som har vore med i kompromisset. Dei vil sannsynlegvis, og truleg i denne debatten, måtta komma fram med si grunngeving for å vera med på dette.

Eg vil berre for å vera på den heilt sikre sida be representanten Jan Tore Sanner om han her kan stadfesta heilt klart at kompromisset er å oppfatta som, som han sa, eit steg i riktig retning. Og i så fall, kor langt vil Høgre gå i retning av å selja ut SDØE-delar? Kva er då siktemålet? Kor ligg endestasjonen for den prosessen som dette kompromisset varslar om?

Jan Tore Sanner (H): Det er et interessant skille som er blitt tydeliggjort i norsk politikk i de senere år, og det er skillet mellom de statiske partiene og de dynamiske partiene. SV og Senterpartiet tilhører de typisk statiske partiene. Derfor snakker også representanten John Dale om endestasjoner.

Vi er opptatt av en dynamisk utvikling i markedet, derfor er vi også opptatt av en dynamisk utvikling av virkemidlene. Vi forandrer politikken nå, ikke for forand-

ringens egen skyld, men for å bevare og videreutvikle petroleumssektorens betydning for Norge. Det er det sentrale.

Hvis vedtakene i dag hadde representert en endestasjon, hadde vi jo ikke tatt høyde for at markedet er i endring og at verden omkring oss forandrer seg. Da hadde vi heller ikke hatt den innfallsvinkelen til politikken som vi har, og det er derfor jeg sier at selve kompromisset er et fundament for en dynamisk utvikling i næringen og for en videre omlegging av politikken.

Så vil det selvfølgelig være ulike oppfatninger mellom Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre om hvor radikalt dette eventuelt skal være – selvfølgelig! Derfor vil vi også få nye debatter om 5, 6 eller 7 år om vi skal gå videre i privatiseringsprosessen. Jeg viser kort; jeg viser hvor Høyre står i den debatten.

Når det gjelder SDØE, er det ikke noe mål i seg selv at mest mulig skal selges ut, men det er et mål at vi skal ha maksimal verdiskaping på norsk sokkel til glede for det norske samfunn, til glede for norske skattebetalere og til glede for dem som benytter seg av velferdstjenestene i Norge. Det er det som er selve lakmustesten for Høyre, nemlig at det skal øke verdiskapingen på norsk sokkel.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Tore Nordtun (A): Aller først vil jeg gi ros til saksordfører Jan Tore Sanner. Han har håndtert denne saken på en meget god måte. Jeg vil også gi honnør til de tre andre partiene som inngår i flertallet, og som har bidratt til en ryddig og konstruktiv prosess.

Innst. S. nr. 198, som ble avgitt nå før påske, inneholder et historisk olje- og gasspolitisk kompromiss. Jeg tror at ettertiden vil karakterisere dette kompromisset på linje med det fra 1984, da bl.a. Statoil ble delt og SDØE etablert. Det framtidrettede innholdet i innstillingen er meget viktig for norsk næringsliv generelt og norsk oljesektor spesielt, og for norske statsfinanser.

Det var i august 2000 hele 73 647 personer ansatt i denne industrien. Totalformuen for det norske samfunn i 2001 var på 2 050 milliarder kr. Med andre ord er det betydelige ting innen norsk olje- og gassindustri og totalt for det norske samfunn vi her snakker om.

Det må nå tas langsiktige grep i norsk næringspolitikk. Og det er det vi gjør. Vi må med andre ord i sterkere grad fokusere på fordeling og verdiskaping i bred forstand, noe som innebærer at vi må legge til rette for et framtidig eierskap til naturressursene bl.a. på sokkelen, som bidrar til mest mulig verdiskaping utover selve «gruvedriften» på sokkelen.

Selv om Norge fortsatt er en av verdens ledende olje- og gasssektorer og en stor energinasjon i Europa, kan vi likevel være i ferd med å tape i konkurransen om de viktige markedsposisjonene dersom vi ikke foretar oss noe.

La meg innledningsvis si noe om den internasjonale utviklingen i olje- og gasssektoren, en utvikling som er preget av fusjoner og allianser. I løpet av få år har både den globale konkurransen og selskapsstrukturen i olje-

og gasssektoren endret seg kraftig. Globalisering, i form av åpne og konkurransepregede markeder, driver fram betydelige internasjonale strukturendringer i form av større enheter og ikke minst spesialisering. Denne industrien er i ferd med å domineres av store aktører som har kraft til å omdefinere spillereglene i energimarkedet. Det kan stilles spørsmål om de norske oljeselskapene i dag har finansiell ryggrad til å delta i denne restruktureringsprosessen – hvis vi ikke gjøre noe. Blant oljeselskapene ser vi sammenslåinger og fusjoner i høyt tempo og i stort omfang. Chevron har kjøpt opp Texaco, Elf, Total og Fina har slått seg sammen – for å nevne noen eksempler. Det betyr kort fortalt at Statoils og Norsk Hydros konkurrenter har blitt færre, de har blitt større og mye sterkere gjennom nye partnerskap og allianser.

På midten av 1980-tallet var det hel- eller delstatlige oljeselskaper i om lag 80 land i den såkalte kapitalistiske del av verden. USA var ett av svært få unntak. Situasjonen har imidlertid endret seg fundamentalt. De siste 15 årene har det funnet sted en omfattende internasjonal privatisering av statlige selskaper. Norge er et av få land innenfor OECD-området som fortsatt har et 100 pst. statlig oljeselskap. Denne trenden viser at Regjeringens forslag om delprivatisering av Statoil ikke er unikt i internasjonal sammenheng.

I dagens situasjon, med økt internasjonalisering av olje- og gassindustrien, er det meget viktig at Statoil gis muligheten til å kunne videreutvikle seg som et solid norsk energiselskap. Delprivatisering av Statoil er ikke et mål i seg selv. Statoil må ha rammer som setter selskapet i stand til å hevde seg internasjonalt og delta i alle deler av produksjon av olje og gass – oppstrøm – og raffinering, distribusjon og salg til sluttbruker – nedstrøm. Statoil må få økt konkurransekraft og størrelse og bedre muligheter til å inngå allianser for å møte sterkere konkurranse både hjemme og ute. Vi mener at en delprivatisering vil gi Statoil muligheter til vekst, utvikling, internasjonalt engasjement og alliansebygging.

Et styrket Statoil vil gi positive ringvirkninger for hele olje- og gasssektoren og for norsk næringsliv for øvrig. For Arbeiderpartiet er det viktig å sikre at virksomheten på norsk sokkel bidrar til industriell utvikling av Norge. Det gjelder både lete- og produksjonsvirksomhet, utbygginger, drift og vedlikehold, landbasert bearbeiding av olje og gass, og forskning og utvikling. Norsk leverandørindustri er en viktig del av det samlede norske oljemiljøet, og mye av den teknologiske utviklingen skjer nettopp i samspillet mellom leverandørindustrien og oljeselskapene.

Proposisjonen inneholder en grundig beskrivelse av årsakene til at det nå var nødvendig å foreta nye grep i norsk olje- og gasspolitikk. Jeg vil kort nevne følgende:

- Norsk kontinentalsokkel er inne i en moden fase.
- «Teigblandingen», eller rettighetshaverstrukturen, på norsk sokkel er komplisert.
- Internasjonalisering og globalisering har åpnet nye petroleumsområder for konkurranse.
- En betydelig konsolidering har funnet sted i sektoren.
- Betydelige endringer har skjedd i det europeiske gassmarkedet.

Det har så langt vært en styrke for norsk olje- og gasspolitikk at den har basert seg på en bredest mulig politisk enighet. Det har gitt troverdighet og forutsigbarhet til en meget viktig del av norsk politikk.

Under behandlingen i komiteen av St.prp. nr. 36, Eierkap i Statoil og fremtidig forvaltning av SDØE, har Regjeringen og Arbeiderpartiet lyktes med å samle et bredt politisk flertall om framtidens oljepolitikk, basert på det hovedopplegget som Regjeringen la fram i proposisjonen. Dette flertallet består av Arbeiderpartiet, Kristelig Folkeparti, Høyre og Venstre, som til sammen utgjør 118 av 165 stortingsrepresentanter. Det er de tre største partiene på Stortinget som inngår i dette flertallet.

Det er interessant å merke seg at sentrumspartiene nok en gang har skilt lag, og det i en så utrolig viktig og prinsipiell sak som denne. Senterpartiet har bokstavelig talt befundet seg på en annen teig her enn Kristelig Folkeparti og Venstre.

Komiteens innstilling er gjennomgående preget av et robust flertall. Flertallet står samlet bak alle deler av innstillingen. Ingen av de partiene som utgjør dette flertallet, fremmer egne forslag eller særmerknader, noe som innebærer forutsigbarhet og stabilitet for næringen framover.

Flertallsinnstillingen avviker fra Regjeringens forslag på to punkter:

- SDØE-andelene som skal selges, er økt fra 20 pst. til 21,5 pst. Jeg mener at dette *ikke* kan karakteriseres som en dramatisk endring av Regjeringens forslag, selv om det er store kronebeløp det her er snakk om.
- Intervallet for det første nedsalget i Statoil er endret fra 10–25 pst. til 15–25 pst. av selskapets verdi. Dette er også udramatisk. Det totale nedsalget som det åpnes for, er begrenset til 1/3 av selskapets verdi. Dette er i tråd med Regjeringens forslag.

Alle andre vedtak i saken vil være identisk med Regjeringens forslag i proposisjonen. Det betyr at Regjeringens forslag om nytt statsaksjeselskap for ivaretagelse av SDØE, nytt statsaksjeselskap for gasstransport, bytte av eierandeler i rørsystemer mellom staten og Statoil og Statoils betaling for SDØE-andeler blir vedtatt.

Som følge av en delprivatisering av Statoil og endringer i organiseringen av gassalg er det nødvendig å justere på systemet for gasstransport. Regjeringen har foreslått å opprette et uavhengig transportselskap for naturgass, og det begrunnes med behovet for å sikre effektivitet, nøytralitet og videreutvikling av transportsystemet.

Flertallet i komiteen støtter at operatøransvaret for gasstransportselskapet overføres fra nåværende operatør og forankres i et nytt statsaksjeselskap for delprivatisering av Statoil finner sted. Det er også åpnet for en eiersammensetning i transportselskapet hvor også produsentselskapene er med, men at staten skal beholde en eierandel på minst 51 pst.

Flertallet i komiteen mener det er ønskelig at endringene i transportorganiseringen ikke får unødige skadevirkninger for Statoil. Derfor legges det opp til at alle tekniske driftsoppgaver fortsatt kan utføres av de organisasjonene som utfører dette i dag, slik at de har ansvaret for framtidig industriutvikling på Kårstø-området. Dette

(Nordtun)

innebærer at arbeidsplassene i tilknytning til dagens driftsorganisasjon på Bygnes og Kårstø bevares.

Flertallet i komiteen er fornøyd med at Regjeringen vil vurdere særskilte tiltak for å stimulere etterspørselen etter Statoil-aksjer fra småinvestorer. Flertallet understreker også viktigheten av å ha norske private aksjonærer i Statoil. For å stimulere småsparere til å kjøpe aksjer i Statoil, mener vi det er nødvendig med særskilte tiltak. Vi ber departementet om å legge til rette for det. Det er positivt at flertallet kom til enighet om dette punktet i innstillingen.

Vi mener at både den norske stat og Statoil vil tjene på endringene som i dag blir vedtatt. I tillegg vil Norsk Hydro og andre selskaper kunne kjøpe betydelige SDØE-andeler, noe som selskapene har ivret for, og det er svært positivt.

Etter mitt syn inneholder innstillingen en framtidsrettet og langsiktig olje- og gasspolitikk som vil stå seg godt framover. Avslutningsvis vil jeg legge til at dette bygger også i all hovedsak på det Arbeiderpartiets politikk har lagt til rette for nå.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Vaksdal (Frp): La meg først få lov til å gratulere Nordtun og Arbeiderpartiet med omsider å ha sett fornuften i å delprivatisere og børsnotere Statoil, og ønske dem velkommen etter.

En delprivatisering aktualiserer også omstrukturering og endringer i forvaltningen av SDØE. I det kompromisset Arbeiderpartiet er med på, foreslås det å selge 21,5 pst. av andelene, med 15 pst. til Statoil og 6,5 pst. til Hydro og de andre, som det heter. Dette er jo en klar favorisering av Statoil, og til dels også Hydro, og et rettet salg vil heller ikke gi den riktige markedspris for disse andelene.

Statoil har gjennom mange år fått velge på øverste hylle og fått tildelt mange av godbitene på sokkelen. Selskapets resultater har dessverre ikke stått i forhold til dette. Jeg vil derfor spørre representanten Nordtun: Hvorfor skal en fortsatt favorisere Statoil i forhold til de andre selskapene? Og ser ikke representanten Nordtun og Arbeiderpartiet at denne norske proteksjonismen kan skade norske selskapers internasjonale satsing?

Tore Nordtun (A): Representanten Vaksdal tok opp at her er det en favorisering av Statoil i stor grad osv., og at det har skjedd opp gjennom hele historien, fra man begynte med oljevirkosomheten på begynnelsen av 1970-tallet. Det er en meget alvorlig påstand, og jeg understreker at det er en påstand fra Vaksdal. Jeg tror at Fremskrittspartiet befinner seg mest alene om de påstandene.

Det har vært stor grad av enighet i det norske storting siden man begynte denne industrien og utviklingen av den, om at vi også skulle bygge opp norske selskaper, gjøre dem robuste og tvinge dem til å delta i den viktige delen som olje- og gassindustrien representerer for norsk økonomi, norsk sysselsetting og i norsk fremtid. Vi måtte

bygge opp et selskap fra grunnen av. Jeg må si at det ville ha vært en tragedie for det norske samfunn dersom vi bare skulle tatt inn utenlandske selskaper, slik at de skulle utviklet de unike ressursene vi har i Norge og vi ikke skulle få bygd opp en norsk industri i det hele tatt.

Statoil har gjort en meget god jobb og har vist meget gode resultater. De har utviklet en ekspertise og et fagmiljø på disse områdene som det står stor respekt av. Nå må vi gi Statoil også den muligheten i tiden framover at de ikke bare skal være på norsk sokkel og dø på norsk sokkel, men at de også skal være på norsk sokkel og bli sterke, og ikke bare der, men også utad. Derfor skal også Statoil nå gis adgang til å kjøpe SDØE-andeler.

John Dale (Sp): Både i innlegget sitt og i replikkordskiftet etterpå hevdar representanten Jan Tore Sanner at det kompromisset som representanten Tore Nordtun kallar historisk, vil innebera starten på ein prosess som opnar for eit langt større sal av SDØE-delar enn det stortingsvedtaket i dag vil omfatta. Representanten Sanner høyrer til den «dynamiske» skulen og er i denne samanhengen ikkje det minste verdikonservativ. Ser ikkje representanten Nordtun her ein fare for at denne såkalla dynamikken snart vil kunna sprengja sund kompromisset? Har kompromisset, i lys av det me no høyrer, ein sjanse til å verta ståande ei tid, slik at det kan skapast stabilitet i olje- og gasspolitikken?

Tore Nordtun (A): Jeg hadde blitt svært glad hvis jeg kunne beroliget representanten Dale med at vi skulle gå i mindre fare inn i framtiden på mange områder. Det kan jeg dessverre ikke gjøre. Men Stortinget vedtar jo en rekke lover fra tid til annen – nesten hver eneste dag – for å beskytte oss mot alle de farene vi utsettes for. Det er en stor utfordring,

Vi har fra Arbeiderpartiets side sagt klart fra hva vårt standpunkt i denne saken er. Heller ikke i innstillingen har vi sagt noe om hva framtiden vil bringe. Vi står på å selge SDØE-andeler tilsvarende 21,5 pst. av SDØEs verdi, og vi står på at inntil en tredjedel av selskapets verdi skal delprivatiseres.

Men så må jeg si til John Dale: Hvilket storting som vil sitte her i 2015 eller 2020 er det verken John Dale eller meg gitt å forskuttere. Men vi kjemper jo vår aktive politiske kamp for at vi skal ha det slik som vi tilrettelegger for nå i olje- og gassindustrien. Men vi aksepterer at Høyre også har et program de arbeider for.

Hallgeir H. Langeland (SV): Av og til kan det vera greitt ikkje å vera med i «det gode selskap», spesielt ikkje når det gode selskapet består av høgresida i norsk politikk, ei høgreside som vil avhenda mest mogleg av folkets eigedom og gje det over til private. Å få fram det er for meg viktig.

Eg kan forstå at både Framstegspartiet og Høgre «tar bølgen» i dag. Endeleg har dei klart å gjera det som arbeidarrørsla og Arbeidarpartiet tidlegare har kjempa imot: å privatisera eit offentleg eigd selskap og starta prosessen på noko som til slutt skal enda opp i det heilt

private. Det er Arbeidarpartiet, det moderne Arbeidarpartiet, av i dag, det moderne, pragmatiske, fleksible – alle dei fine orda som alle «moderne» brukar. Det er Arbeidarpartiet sitt sanne ansikt av i dag. Eit Arbeidarparti som etter maktutgreiinga sin leiar, Østerud, altså er med på å flytta makta frå dei demokratiske organa ut i marknaden. Politikken abdiserer i dag i forhold til Statoil, med Arbeidarpartiet i spissen.

Eg vil gjerne ha kommentarar på at Arbeidarpartiet tar ei slik rolle i forhold til den ideologiske profilen Arbeidarpartiet tidlegare har hatt.

Så er det jo litt rart, synest eg, når Senterpartiet og SV seier at Regjeringa sitt forslag for SDØE er bra, det går me for. Men så kjem dei altså til Stortinget, og då seier dei nei, dei vil ikkje støtta Regjeringa sitt forslag. Arbeidarpartiet vil heller gå til Høgre og samarbeide med Høgre og Framstegspartiet om noko som etter Regjeringa er verre. Eg synest det er merkeleg at Arbeidarpartiet slår handa av Regjeringa for eit tilbod som det kunne ha vore fleirtal for i Stortinget.

Tore Nordtun (A): Arbeiderpartiet ser et ansvar også for utviklingen av industripolitikken i Norge. Og når vi ser den egentlige verdien av norsk sokkel, hva vi får ut av det, og hvordan vi kan industrialisere norsk sokkel ytterligere, er vi overbevist om at de grepene vi gjør nå, er i riktig retning og vil øke verdien for det norske samfunn og for norske innbyggere. Det er det viktig at vi gjør. Og det er derfor vi legger den fremtidsrettede industripolitikken på plass når det gjelder olje- og gassindustrien. Det hadde vært en tragedie hvis vi på mange måter nå skulle trukket oss tilbake og sagt at vi ikke vil ta grep i det hele tatt, at vi ikke vil ta grep for verdiskapingen, fra oljeflammen i Nordsjøen til gassflammen i Paris. Vi må være med på hele den verdiskapingen. Men jeg konstaterer at SV overhodet ikke vil ta et grep. De snakker til og med om salg av norsk sokkel. Vi ber bare selskapene gjøre en jobb for det norske samfunnet på norsk sokkel etter de spillereglene vi har.

Så spurte representanten Langeland om det er duket for å få flertall for Regjeringens politikk totalt på SDØE-siden på 20 pst. Ja, det tror jeg. Og jeg tror vi kunne kjørt ganske mye slalåm her for å få det til. Men etter min og Arbeiderpartiets oppfatning er ikke dette en robust industripolitikk. Vi kan ikke basere de viktige grepene vi gjør her, på et så smalt flertall i Stortinget. Vi må ha noe som står litt lengre framover i tid. Det er slik at disse fire partiene, som har ulike utgangspunkter og innfallsvinkler til denne saken, har satt seg sammen og sagt at disse grepene gjør vi sammen for å få noe til, som kan stå framover, og som har store verdier for det norske samfunnet. Jeg er glad for at vi har lagt små «taktikkerier» til side for å få denne robustheten inn.

Presidenten: Replikkordskiftet er avsluttet.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): Stortinget behandler nå den sannsynligvis viktigste saken i denne stortingsperioden. Det gjelder i alle fall i økonomiske termer og

kanskje også når en vurderer sakens prinsipielle sider. Fra Kristelig Folkepartis side er vi derfor svært glade for at vi har lyktes med å finne fram til et bredt forlik som samler partier på begge sider av høyre/venstre-aksen i Stortinget, og som vil være robust og holde også for fremtiden.

Kristelig Folkeparti har hele tiden advart mot slalåmkjøring i denne saken. Til tross for at vi i substans i utgangspunktet har ligget svært nær regjeringspartiet i spørsmålet om salg av SDØE-andeler, har vi ment at det er bedre å bidra til et bredt og bærekraftig kompromiss enn å få det på millimeteren slik en ønsker, for deretter å se grunnlaget for strukturendringene smuldre bort over tid. Det er ikke i vår nasjonale interesse. Med Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti på laget – i tillegg til Arbeiderpartiet – vil det vi i dag beslutter, også bli stående etter valget til høsten, uansett hvilken regjeringskonstellasjon som måtte bli etablert. Dette er av uvurderlig betydning for Statoil som selskap og for utviklingen på norsk sokkel.

Et tilsvarende ansvar tok partiene på Stortinget også på midten av 1980-tallet da Willoch-regjeringen fremmet forslag om store endringer i norsk petroleumspolitik. Jeg ønsker å gi honnør til saksordfører Sanner fra Høyre når vi denne gangen også har lyktes med et bredt kompromiss.

Før jeg går inn på hovedspørsmålene, vil jeg understreke to viktige forhold. Det ene dreier seg om sammenheng og konsistens i petroleumspolitikken. Det vi i dag gjør, henger sammen med tidligere beslutninger om endringer av regelverket gjennom fjorårets oljemelding og framtidige beslutninger knyttet til endringer i petroleumskattningen, som ligger rett rundt hjørnet, later det til. Det er svært viktig at de beslutninger som i dag fattes, ikke blir undergravd. Dette er et ansvar som Regjeringen må ta alvorlig, og som partigruppene på Stortinget må sørge for blir ivaretatt. Dette har bl.a. med norsk sokkels konkurranseposisjon å gjøre.

Det andre forhold som må understrekes, er petroleumsforskningen. Petroleumsindustrien er en kompetanseindustri. Verdiskapingspotensialet er betydelig. Man kan få flerfoldig igjen for relativt begrensede investeringer. Desto viktigere er det at forskning og utvikling på dette området prioriteres. Kristelig Folkeparti mener at de offentlige bidragene til petroleumsett forskning og utvikling må økes, og vil be departementet om å komme tilbake til Stortinget med forslag om ulike modeller for å få dette til i neste års statsbudsjett. Jeg ber om at statsråden merker seg at en samlet komite ber om dette og om en styrking av forskningsinnsatsen under eksisterende ordninger, det være seg midler fra Forskningsfondet eller innenfor Norges forskningsråds programmer, eller det såkalte Demo 2000-programmet.

Så til de fire hovedspørsmålene.

Rammebetingelsene for Statoil og for norsk petroleumspolitik har endret seg. En viktig endring skjedde da Statoil ikke lenger skulle være et politisk instrument, favorisert på norsk sokkel og underlagt politisk styring, men operere på forretningsmessige vilkår. Denne endringen ble gjort av Stortinget og har lagt grunnlaget også for

den beslutning vi i dag skal ta. Nå konkurrerer Statoil på lik linje med andre selskaper – sånn noenlunde. En annen viktig endring har skjedd internasjonalt. Verden har endret seg. Markedet har endret seg. Konkurransen er hardere, både mellom selskaper og mellom ulike lands sokler. Strukturendringer er regelen snarere enn unntaket, og oppkjøpsløp styres av prinsippet om å spise selv eller selv å bli spist. I tillegg er norsk sokkel over i en ny fase – en modningsfase – som stiller andre krav til selskapene enn før. Rammebetingelsene er med andre ord betydelig endret.

I en slik situasjon, konkurrerer da Statoil på lik linje med andre selskaper? Nei, faktisk ikke. Fordi Statoil er et 100 pst. stateid selskap, risikerer selskapet nå i den sterke og tøffe internasjonale konkurranse å oppleve det stikk motsatte. Selskapet har ofte tregere beslutningsprosedyrer, klareringer tar tid og en opererer gjerne mindre effektivt. Fra å ha rammebetingelser og ordninger som favoriserer selskapet, har en nå rammebetingelser som virker i selskapets disfavør. Statoil er i ferd med å få dårligere konkurransebetingelser enn andre selskaper. Dette kan bidra til at staten taper inntekter framfor å tjene mer. Det er bakgrunnen for at Kristelig Folkeparti ønsker endring. Vi ønsker en annen struktur, der Statoil får betingelser som er mer på linje med andre selskaper, og vi ønsker at norsk sokkel skal være attraktiv for investeringer og fortsatt satsing.

Det innebærer støtte til delprivatisering. Også andre argumenter taler for dette. Det gjelder både større prinsipiell ryddighet, der en unngår at staten sitter på absolutt alle sider av bordet, og det gjelder behovet for en markedsmessig overvåking av selskapet. Børsnoterte selskaper går opp til eksamen hver dag. De må vise hva de duger til. Denne eksponeringen fører til at selskaper må jobbe effektivt og at de skjerper seg, rett og slett. Det har vårt statlige petroleumsselskap hittil unngått tross de årlige verdivurderingene. Vi tror børsnotering vil bidra til at vi får et Statoil med større konkurransekraft internasjonalt.

Derfor mener Kristelig Folkeparti også at det bør åpnes opp for nye eiere i Statoil med 1/3 av selskapets verdi. Det bør tas inn nye eiere tilsvarende 15–25 pst. av verdien, i en kombinasjon av emisjon og nedsalg av statens aksjer. Det betyr også at hovedkontoret blir liggende i Norge, og i Stavanger.

Så til salg av SDØE-andeler.

Det er klare paralleller mellom behovet for å endre eierskapet i Statoil og behovet for å endre strukturen for SDØE på sokkelen. Strukturen på SDØE, den såkalte teigblandingen, har i mange tilfeller ført til økte kostnader og mindre utvinning. Det dreier seg bl.a. om skjevheter i eierstrukturen mellom ulike felt i samme utvinningsområde. En restrukturering av eierandelene på disse feltene kan bidra til en betydelig økning i verdiskaping og inntjening. Samtidig er det stor usikkerhet knyttet til tallene, noe de mange ulike beregningene viser. Variasjonen går imidlertid på hvor mye større inntjeningen blir, og det skulle være betryggende.

Samtidig er det forskjell på slike til dels usikre beregninger og de inntektene som automatisk kommer inn som

del av statens kontantstrøm. SDØE har vist seg som et svært godt og robust redskap for å sikre staten grunnrente. Dette er «bankers», og langt mer «bankers» enn mer indirekte inntekter via salg av andeler, økt utvinning og skatteinntekter. SDØE bør bevares som et viktig redskap i norsk petroleumspolitik. Derfor mener Kristelig Folkeparti at en skal kunne ta SDØE-andeler også i nye felt, selv om det bør skje i mindre omfang enn før. Derfor mener vi også at det er grunnlag for forsiktighet i omfanget av salg av SDØE-andeler.

Utgangspunktet fra vår side lå nært Regjeringens, samtidig som vi fra vår side ønsket å vise vilje til å finne samtlende løsninger. Kristelig Folkeparti ønsket en bedre balanse mellom Statoil og Hydro, og en utvidelse av salget til 21,5 pst. av SDØE-andelene bidrar til å rette noe på denne skjevheten. Nå blir andelen 6,5 pst. til Hydro og andre, en økning med om lag 30 pst., samtidig som Statoil får 15 pst. Disse andelene bør nå benyttes til en bedre balansering av eierstrukturen i viktige felt, en styrking av operatørens andeler, en satsing på små felt og større mangfold og konkurranse.

La meg imidlertid understreke to forhold når Regjeringen nå skal gjennomføre salget.

For det første: Vi må sikre at en gjennom rettede salg til mindre selskaper kan få til utvinning av småfeltene. Salg av SDØE må nå sikre en støvsuging av sokkelen. Det må være rom for dette innenfor rammen på de 21,5 pst. og det ytterligere mandat Regjeringen har fått i forhold til optimalisering av SDØE-strukturen. Det ønsker stortingsflertallet at Regjeringen kommer tilbake til i neste omgang.

For det andre: Vi må sikre at de store «pengemaskinene» forblir på statens hånd. Det betyr at staten bør beholde betydelige andeler i de store olje- og gassfeltene. Det er ikke naturlig at Stortinget går inn og instruerer statsråden på felt og salg av andeler. Men dette dreier seg om så store verdier at jeg forutsetter at statsråden ikke bare tar Stortingets konklusjoner som gode og vennlige råd, men følger opp i praksis. Jeg ber om at statsråden bekrefter at Regjeringen vil følge opp flertallets klare beskjed om å vise særlig stor varsomhet med salg av andeler i de store gassfeltene.

Det har vært reist ulike innvendinger fra flere hold i forhold til opplegget for SDØE-salg, bl.a. tidspunktet for salg av SDØE-andeler i forhold til børsnotering og salgsmetode, der det anføres at auksjon ville gitt staten mer inntekter og sikret en mer reell markedspris.

I avveiningen mellom behovet for rettede salg for å få til en optimal restrukturering og auksjon for å sikre flere kjøpere har vi avvist auksjon. Hensynet til verdiskapingspotensialet veide tyngst. Med auksjon kan en risikere å sitte igjen med en vel så fragmentert og lite optimal struktur i tunge utvinningsområder på sokkelen. Det vil kreve nye og kostbare redetermineringer og bidra til at verdiskapingspotensialet ikke blir fullt utnyttet. Siden mer av inntektsøkningen fra restruktureringen av SDØE antas å komme fra verdiskaping i forhold til salg av andeler, mener Kristelig Folkeparti at Regjeringens forslag til løsning er bedre.

Det er også et åpent spørsmål om en slik operasjon ville la seg gjøre på en tilfredsstillende måte etter at Statoil er delprivatisert og børsnotert. Både salg av SDØE-andeler før børsnotering og salgsmetode er derfor klart anbefalt av nesten alle eksperter og analytikere som er blitt hørt.

Så til SDØE-selskapet.

Når Statoil delprivatiseres, må det automatisk føre til en endring i forvalterordningen for SDØE. Det er også her de største statlige verdiene fortsatt vil ligge. Betegnelsen «rest-SDØE» er nok derfor relativt misvisende.

Desto viktigere er det at det legges til rette for en optimal forvaltning av SDØE-andelene. Det er avgjørende at det nye selskapet ikke utvikler seg til å bli et nytt stort oljeselskap. Derfor er de rammer Stortinget nå setter, viktige. Dette gjelder bl.a. en restrukturering av porteføljen, slik at selskapet sitter på et begrenset antall felt og utvinnings-tillatelser. På stemmerettssiden bør det ikke legges ensidig vekt på andelsflertall, og mangfoldet blant aktørene skal fortsatt ivaretas. Selskapet skal ikke gis operatørs-kap, og det skal ikke selv kunne søke om nye tillatelser. Likeledes bør nye SDØE-tillatelser kunne tildeles når dette faller naturlig sammen med øvrig portefølje.

Samtidig må selskapet ha en kompetanse som gjør at forvalteroppgavene kan skjøttes tilfredsstillende. Selskapet bør være lite og effektivt, og slik nyttiggjøre seg forretningsførere til å skjøtte ulike oppgaver. På dette grunnlaget slutter Kristelig Folkeparti seg til Regjeringens forslag om å opprette et nytt statsaksjeselskap som skal ivareta SDØE.

Regjeringen foreslår å restrukturere transportsystemet for naturgass. Dette følger også naturlig av delprivatiseringen av Statoil og hensynet til nøytralitet i gasstransportsystemene. Endringene på dette området må på plass før delprivatisering og børsnotering kan skje. Det legges opp til et uavhengig statsaksjeselskap med operatøransvar for gasstransporten. På to viktige områder skiller Stortingets opplegg seg fra Regjeringens forslag. Det gjelder innretning og sammensetning av selskapet, der vi fra Stortingets side ønsker å bygge på den såkalte GasLed-modellen, med et felles eierselskap basert på eierne og skiperne av gassen. Dette er en modell som selskapene selv har utformet. Mens det nye selskapet kan overta operatøransvaret fra de nåværende selskapene og de funksjonene som er knyttet til operatøransvaret, forutsetter Stortinget at det raskest mulig etableres et slikt felles eierselskap basert på GasLed-modellen. Staten bør beholde en majoritetsandel i dette selskapet.

Dette vil etter vår vurdering sikre sterkere incentiver til effektiv drift og bidra til å få tariffene ned. Kontroll-senteret på Bygnes skal fortsatt stå for driften av rørledningsnett.

Det andre spørsmålet gjelder bevaring av miljøene og arbeidsplassene og muligheten til videre industriell utvikling i tilknytning til gasstransportsystemene, og da i første rekke på Kårstø-området. Og her vil vi fra Kristelig Folkepartis side sterkt understreke at Statoil, på vegne av eierne av Kårstø-anleggene, fortsatt skal utføre alle tekniske drifts- og utviklingsoppgaver og ha ansvaret for

eventuell fremtidig industribygging. Det skal ikke herske noen som helst tvil om dette, og med den innstilling som nå foreligger, har Stortinget skjøvet all tvil til side – slik blir det.

Komiteen har foretatt en svært grundig behandling av denne saken. Vi har satt til livs – bokstavelig talt nesten – grundige og svært omfangsrike utredninger. Vi har hørt forskere og eksperter i stort omfang. Vi har foretatt komparative studier gjennom komitereiser til Tyskland og Storbritannia. Vi har hørt høringsinstanser med alle tenkelige innsyn og utsyn. Vi har sendt et stort antall spørsmål til departementet, og vi har hatt statsråden inne til drøftelser i komiteen.

Likevel er det mange spørsmål som gjenstår, spørsmål knyttet til hvilke andeler som skal selges, spørsmål knyttet til verddivurderinger og ikke minst prisfastsettelsen på de statlige SDØE-andelene – her dreier det seg om milliarder ved hvert felt – spørsmål knyttet til gjennomføringen av en børsnotering og en rekke andre forhold. Jeg tror at våre beslutninger er riktige. Når historien skal skrives, kan vi likevel ikke være sikre på historiens dom. På engelsk har man et godt uttrykk for slike situasjoner, og det er «to the best of my ability» – ikke bare gjort sitt beste, men gjort så gode vurderinger som man kunne, ut fra de forutsetninger som foreligger. Og slik er det. Så får man håpe at beslutningene vi fatter i dag, også vil «holde» i historiens lys. Og det tror jeg.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg har nokre få og enkle spørsmål til Kristeleg Folkeparti.

Det første spørsmålet handlar rett og slett om det som Kristeleg Folkeparti gjekk til val på, om dei gjekk til val på at ein skulle avhenda Statoil til private, eller om ein skulle privatisera Statoil. Var det dei lovnadene som ein gav veljarane, eller har ein rett og slett svikta dei lovnadene og opptredt på ein litt «ubetimeleg» måte, for å bruka eit fint ord?

Det andre spørsmålet er knytt til Voksenåserklæringa, som er veldig tydeleg på dette, og som Senterpartiet følger opp, mens Kristeleg Folkeparti og Venstre sviktar Voksenåserklæringa. Der står det at Statoils kjerneverks-semd skal vera «heleid statlig». Er det det som skjer her i dag, at ein beheld Statoil som heileigd statleg? Er det som står i Voksenåserklæringa, rett og slett bløff, eller er det noko nytt som har skjedd, som gjer at ein både går vekk frå det ein sa i valkampen, og det ein sa i Voksenåserklæringa?

Så til dette med verdiar og miljø og slikt, som Bondevik og Kristeleg Folkeparti seier dei er opptekne av. Senterpartiet og SV har fremja eit forslag som går ut på at ein skal freista å følgja opp det som BP og Shell gjer på miljøsidea, det som store selskap gjer. Dei pålegg seg sjølve å jobba offensivt med å utvikla alternative, fornybare energikjelder. Kvifor i alle dagar støttar ikkje Kristeleg Folkeparti, som eit såkalla miljøparti, opp om ein slik politikk når ein har moglegheita til det, slik som ein har i dag? Det er for meg komplett uforståeleg.

Presidenten: Presidenten tror ikke ordet «bløff» er særlig anvendelig.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): Til Langelands første spørsmål: Det er faktisk slik at Kristelig Folkeparti ikke forpliktet seg i noen retning i det partiprogrammet vi har hatt i inneværende periode. Voksenårserklæringen ble også fremforhandlet etter valget, og ikke før valget, så jeg anser det ikke slik at vi har foretatt noe stort løftebrudd i forhold til velgerne. Samtidig forandrer verden seg, og i forhold til Voksenårserklæringen forandret verden seg også i løpet av regjeringstiden, og alle vet at de tre partier som der satt og forhandlet, var uenige i dette spørsmålet, var det også i regjering og er det nå i Stortinget.

Så til det andre spørsmålet. Vi er helt enige i betydningen av at Statoil utvikler seg til å bli et energiselskap og ikke bare et petroleumsselskap, og slik sett også satser mer på nye og fornybare energikilder. Der er vi hjertens enig i Senterpartiets og SVs syn, og som miljøparti skulle det også bare mangle! Men Senterpartiet og SV kan heller ikke styre Statoils prioriteringer med sitt opplegg. Da vi i sin tid i Stortinget sa at Statoil skulle operere på egne forretningsmessige betingelser, frasa vi oss egentlig makten til å foreta en politisk styring av Statoils prioriteringer, inkludert investeringer i nye og fornybare energikilder. Det slaget er for lengst tapt også for SV og Senterpartiet. Da må en i tilfelle reversere Statoil-politikken og forholdet til de statlige selskapene generelt og statlig eierskap.

Når det er sagt, vil jeg også si at vi selvfølgelig vil komme med sterke oppfordringer til Statoil om å prioritere den type satsing. BP og Shell er private selskaper, og til dels privatiserte selskaper, og de har til tross for privatiseringen klart å prioritere og satse mer på å bli energiselskaper og satse mer på nye og fornybare energikilder. Som kjent er Shell den største investor i solenergi. Jeg tror også at et delprivatisert Statoil kan ta lærdom av disse selskapenes satsing, og jeg vet at det sitter noen her som har innflytelse på dette, og jeg vil oppfordre her fra vår side at Statoil prioriterer nye og fornybare energikilder og blir et helhetlig energiselskap.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg trur nokon må ha misforstått. I dag behandlar me altså ei privatisering av Statoil, og me kan gje signal med omsyn til å vedta målsettinga for det selskapet som skal opprettast.

Hilde Frafjord Johnson seier at det løpet er køyrt, me kan ikkje gjera det, me har allereie gjeve frå oss den styringsmoglegheita, me kan ikkje seia noko om dette med miljø – og kanskje takk og pris for det. Er det det som er grunnhaldninga?

SV og Senterpartiet er veldig konkrete når det gjeld kva dette selskapet skal ha som mål. Blant anna har dei folkevalde i dag høve til å stemma for eit forslag som seier at ein skal vera offensiv når det gjeld alternativ, fornybar energi. Då er det min påstand at dersom Kristeleg Folkeparti ønskjer noko og vil noko i miljø- og klimapolitikken, må dei støtta eit slikt forslag. Dersom dei ikkje

gjer det, seier dei: Nei, de kan berre gjera akkurat det de vil, me har ingenting med det. Då er min påstand at for Kristeleg Folkeparti betyr miljø ekstremt lite.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): SV er vanligvis opptatt av at det skal være sammenheng mellom ord og handling, og det å vedta målsettinger for Statoil i denne sal har liten verdi hvis ikke investeringer følger, og hvis det ikke skjer en betydelig satsing i kroner og øre i nye og fornybare energikilder. Og det er satsingen i nye og fornybare energikilder som er målestokken på hvorvidt Statoil blir et helhetlig energiselskap med en grønn profil. Det er målestokken, og de virkemidlene har altså ikke Stortinget. Vi kan ikke gå inn politisk og instruere Statoil om å foreta den type investeringer. Så jeg fastholder at det styringsvirkemiddelet som SV – hvis jeg ikke tar helt feil – stemte imot i forrige runde, altså at Stortinget skulle forholde seg til at disse selskapene skulle operere på forretningsmessige betingelser, faktisk gjelder fremdeles, og at det også fratar oss mulighetene til å gå inn og styre Statoils prioriteringer. Men jeg fastholder: Dette ønsker vi, dette vil vi komme med sterke oppfordringer til, og på det grunnlaget regner jeg faktisk med at BP og Shell får en ny kollega med hensyn til å se at den nye tid har kommet for petroleumsselskapene ved å bli store og tunge energiselskaper.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Øyvind Vaksdal (Frp): La meg først få understreke at det er særdeles viktig at oljebransjen framfor noen annen bransje i Norge trenger langsiktige og forutsigbare rammebetingelser, og at det derfor er viktig at det vedtak som gjøres, har bred forankring i politiske miljøer. Jeg er imidlertid noe betenkt over innholdet i det kompromisset de fire partier er blitt enige om i innstillingen, om det er til det beste for oljebransjen eller eierne av Statoil og SDØE, nemlig det norske folk.

Statoil ble i sin tid opprettet som et oljepolitisk instrument for den norske stat. Situasjonen i dag er en helt annen, og selskapet er nå et fullt ut integrert oljeselskap i konkurranse med andre. Tiden er derfor overmoden for at selskapet får arbeide under de samme rammebetingelser som andre oljeselskaper, med et mer kompetent og bedriftsøkonomisk eierskap, noe vi i Fremskrittspartiet har hevdet i en årrekke og flere ganger foreslått. I tillegg er det avgjørende at selskapet blir vurdert på samme måte som andre selskaper, og en børsnotering av selskapet vil være et viktig parameter for å oppnå dette.

I dag eies Statoil 100 pst. av staten eller – rettere sagt – det norske folk. Hvorfor kan da ikke det norske folk selv få disponere noe av de verdiene som selskapet i dag har? Fremskrittspartiet foreslår at 15 pst. av selskapets aksjer deles ut gratis til alle norske statsborgere over 18 år. Dette vil i tillegg til å gi noe av verdiene til de reelle eierne, det norske folk, også være en gigantisk voksenopplæring med hensyn til hvordan man skal behandle aksjer.

I kompromisset mellom de fire partier åpnes det for at Statoil kan delprivatiseres med inntil 1/3 nye eiere, og at en ved børsintroduksjon i første omgang selger 15–25 pst. av selskapet. Dette er selvfølgelig et skritt i riktig retning, men det gis ingen signaler om ytterligere nedsalg utover 1/3 av selskapet. Dette vil etter mitt skjønn bidra til at selskapets aksjer vil bli priset altfor lavt i markedet. Dersom aksjemarkedet vet at selskapet for evig og alltid skal eies med 2/3 av den norske stat, vil aksjenes attraktivitet være svekket, og dette kan i verste fall medføre at en gir aksjerabatter i milliardklassen.

Fremskrittspartiet foreslår at en allerede ved børsintroduksjonen signaliserer at staten innen en tiårsperiode skal selge seg ned til 1/3. Dette vil bidra til at en får en bedre og riktigere pris for aksjene. Samtidig vil et statlig eierskap på 1/3 være en garanti for uheldige vedtektsendringer i selskapet.

Så til SDØE. Statens direkte økonomiske engasjement ble opprettet med virkning fra 1. januar 1985 ved at Statoils utvinningstillatelser på norsk sokkel ble delt i en direkte økonomisk del til staten og en økonomisk/industriell del til Statoil. Statoil har på vegne av staten forvaltet SDØE-andelene, som i dag består av andeler i 150 tillatelser, som samlet har ca. 44 pst. av de gjenværende ressurser i felt som er i drift. En delprivatisering av Statoil aktualiserer nå en endring i SDØE-forvaltningen. Salg av SDØE-andeler til oljeselskapene kan være et viktig bidrag til å rette opp skjevheter i eierstrukturen mellom ulike felt innenfor samme utvinningsområde, og som i dagens situasjon kan virke hemmende på verdiskapingen. Et salg kan og bidra positivt til å styrke norsk sokkels konkurransekraft. For å oppnå dette og for å oppnå best mulig pris på de enkelte andelene må en derfor i utgangspunktet behandle alle oljeselskapene likt.

I kompromisset mellom de fire partier legges det opp til et rettet salg av 21,5 pst. av SDØE-andelene til Statoil, Hydro «og andre», som det heter i forslaget til vedtak. Og dersom en studerer partienes merknader i innstillingen, går det fram at det med dette menes 15 pst. til Statoil og de resterende 6,5 pst. til Hydro og andre. Det legges med andre ord opp til en gedigen forfordeling av Statoil og til dels også Hydro. Med et rettet salg til disse selskapene vil den norske stat ikke oppnå en reell markedspris for andelene. Også dette kan i verste fall gi rabatter i milliardklassen.

SDØE-andeler kan og ha variert attraktivitet blant selskapene, da f.eks. selskaper som fra før av er posisjonert i en lisens, kan ha større interesse og dermed være villig til å betale mer for en andel enn de som fra før ikke er representert i lisensen. Dette vil en ikke få avklart ved et rettet salg, som er foreslått av de fire partier i innstillingen.

Det er og viktig å minne om den negative signaleffekten vi gir til det internasjonale oljemiljøet dersom vi driver proteksjonisme og forfordeler norske selskaper, at dette i neste omgang kan virke negativt når norske selskaper skal satse internasjonalt.

Stortingsflertallet ønsker i tillegg å opprette et nytt statsaksjeselskap for ivaretagelse av SDØE. Fremskrittspartiet vil isteden overføre forvaltningen av SDØE til

Folketrygdfondet med klar instruks om å optimalisere verdiene i andelene. Vi åpner og muligheten for å selge deler av andelene dersom dette er økonomisk fordelaktig for staten. Det må imidlertid være en forutsetning for et eventuelt salg at auksjonsprinsippet skal legges til grunn, slik at ingen blir forfordelt, og at en derigjennom får fram de reelle markedsverdiene på andelene. Vi vil i tillegg ta til orde for en ytterligere begrensning av SDØE-andeler i nye felt og utvinningstillatelser, og at en i fremtiden sikrer statens kontantstrøm fra sokkelen gjennom skattesystemet.

Som jeg sa innledningsvis, er det viktig med en bred politisk forankring bak en fremtidig oljepolitikk. Det kompromisset som er fremforhandlet når det gjelder delprivatisering av Statoil og fremtidig forvaltning og restrukturering av SDØE, har denne forankring, men innholdet er etter mitt skjønn langt fra godt nok. Salg av Statoil-aksjer og SDØE-andeler med enorme rabatter kan umulig være det beste for staten eller det norske folk. Forfordeling av enkelte selskaper vil heller ikke styrke norsk sokkels konkurransekraft i nevneverdig grad. Jeg vil på bakgrunn av dette appellere til flertallet om at de nå tar til fornuft og ikke selger arvesølvet vårt på billigsalg.

Jeg er noe mer fornøyd med forslaget til vedtak vedrørende transportselskap for naturgass, der og Fremskrittspartiet inngår i flertallet. En liberalisering av gassmarkedet i Europa og derigjennom en annen organisering av gassalget, i tillegg til delprivatisering av Statoil, aktualiserer spørsmålet om å sikre nøytralitet i gasstransportssystemet. Statoil har gjennom omfattende operatørskap hatt muligheten til å bygge opp en unik kompetanse på området. Samtidig gir Statoils dominerende posisjon selskapet muligheter til å realisere konkurransefordeler. Forslaget til vedtak vil etter mitt skjønn ivareta kravet til nøytralitet, samtidig som arbeidsplassene i tilknytning til dagens driftsorganisasjon på Bygnes og Kårstø bevarer.

Flertallet understreker i merknadene at endringene i transportorganiseringen ikke skal ha unødige skadevirkninger for Statoil, og at det derfor legges opp til at alle tekniske driftsoppgaver fortsatt skal utføres av de organisasjoner som utfører dette i dag. I tillegg skal Statoil på vegne av eierne av Kårstø-anleggene ha ansvaret for eventuell fremtidig industriutbygging.

Og sist, men ikke minst, er jeg tilfreds med at flertallet åpner for en eiersammensetning i operatørselskapet hvor produsentselskapene er representert, etter den såkalte GasLed-modellen, men slik at staten likevel beholder majoriteten i selskapet for å sikre nøytralitet.

Jeg vil med dette ta opp forslagene nr. 1, 2 og 3, på vegne av Fremskrittspartiet, og samtidig signalisere støtte til punktene 3 og 6 i flertallsinnstillingen.

Presidenten: Representanten Vaksdal har tatt opp de forslagene han selv refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Torny Pedersen (A): Fremskrittspartiet står sammen med flertallet om mange av merknadene i innstillingen

om Statoil og SDØE. Men når vi kommer til konklusjonene på hvordan Statoil konkret skal delprivatiseres og børsnoteres, har Fremskrittspartiet – som så ofte før – andre forslag til løsninger. Man skulle tro at det var viktig også for Fremskrittspartiet å være med på å skape en brei politisk enighet om utfordringene når det gjelder framtidens olje- og gasspolitikk.

I sitt forslag nr. 2 går Fremskrittspartiet inn for å gi bort 15 pst. av Statoil-aksjene og selge 20 pst., som representanten Vaksdal sa. Salg til private småsparere er vi ikke imot, men det å åpne for en politikk som går ut på å gi bort statlig eiendom, er jeg skeptisk til. Jeg tror også det markedsmessige vil være meget vanskelig samtidig å skulle gi bort og selge de samme aksjene.

Fremskrittspartimodellen må innebære at staten får altfor lave salgssinntekter. Når man vet hvor opptatt Fremskrittspartiet er av markedspriser, blir dette merkelig. Hvordan ser Fremskrittspartiet for seg at dette skal skje? Hvilke priser forventer Fremskrittspartiet at investorene skal betale for salgssaksjene når de vet at gratisaksjene i neste omgang vil kunne omsettes for en mye lavere pris?

Kirsti Kollé Grøndahl hadde her overtatt presidentplassen.

Øyvind Vaksdal (Frp): Det er korrekt som representanten Torny Pedersen sier, at Fremskrittspartiet ønsker å gi 15 pst. av Statoils aksjer til de reelle eierne, nemlig det norske folk. Hvorfor i all verden skal ikke vi kunne gi noe av verdiene til det norske folk? Det er noe vi også har hevdet og foreslått tidligere fra denne talerstol, men vi har ikke fått flertall for det før, og det ser dessverre ikke ut som om vi skal få flertall for det i dag heller.

Det er ikke slik som representanten Pedersen hevder, at hvis en deler ut noen aksjer gratis, vil dette influere noe særlig på aksjenes verdi. Jeg tror det er mye større fare for å svekke aksjenes verdi på den måten som flertallet her legger opp til, at en låser fast at en ikke skal delprivatisere mer enn 1/3 av selskapet. Det tror jeg er en mye større fare for prissettingen av aksjene!

Bror Yngve Rahm (KrF): Bare la meg få lov å replisere til representanten Vaksdal: Det er ikke riktig at innstillingen låser fast noe som helst. Det man i innstillingen i realiteten gjør, er at man ikke sier noe verken om ytterligere nedsalg eller om å sette begrensninger for framtiden, slik at det i og for seg ligger til rette for alle eventualiteter.

For Kristelig Folkeparti har det vært viktig å sikre et Statoil som på den ene side har full kommersiell frihet og finansiell styrke til å operere både nasjonalt og internasjonalt, samtidig som den nasjonale styring av og kontroll over selskapet kan ivaretas. Innstillingen gjenspeiler disse hensyn, som etter min oppfatning er godt tatt vare på av flertallet som Fremskrittspartiet ikke ønsker å være en del av.

Fremskrittspartiet vil gå lenger i prosessen, gjerne mot full privatisering av Statoil, og mine spørsmål til representanten Vaksdal er følgende: Ser Vaksdal for seg ressursene på sokkelen som en del av vår nasjonalformue? Og hvordan tenker eventuelt Fremskrittspartiet seg at et selskap etter det ønskemål Fremskrittspartiet har, skal fungere i praksis? Hvordan skal vi best mulig ivareta vår nasjonalformue i full forståelse for at vi her snakker om et nasjonalt, statlig eierskap som tilhører folket? Hvordan ser Fremskrittspartiet for seg at deres selskapsmodell best mulig skal kunne ivareta disse hensyn?

Øyvind Vaksdal (Frp): Som jeg sa i mitt innlegg, og som det for så vidt også står i merknadene, ønsker Fremskrittspartiet at staten skal selge seg ned til 1/3 av aksjene i Statoil. Vi ønsker ikke en full privatisering av selskapet, som representanten Rahm her hevder. I mitt innlegg understreket jeg nettopp at 1/3 av aksjeposten hos staten vil hindre uheldige vedtektsendringer i selskapet.

Så stilte representanten Rahm spørsmål om mitt syn på hvordan vi skal forvalte nasjonalformuen. Det var jo nettopp det jeg i mitt innlegg forsøkte å gi uttrykk for når jeg tok avstand fra de partiene som ønsker å selge vårt «arvesølv» på billigsalg.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

John Dale (Sp): Regjeringa foreslår i St. prp. nr. 36 at private interessentar skal kunna verta medeigarar i Statoil, og å selja ut delar av SDØE, i hovudsak til Statoil, men òg til Hydro og andre oljeselskap. Forslaga medfører at viktige delar av oljepolitikken vert lagde om. Dette må til, vert det sagt, for å vera på høgd med aktuelle utfordringar. Så spørst det kva for argument som kan førast i marka for å gjennomføra såpass store endringar. For Senterpartiet er hovudinstrykket klart: Lite talar for å delprivatisera Statoil. Derimot finst det gode grunnar for å gripa fatt i eksisterande eigarstrukturar på sokkelen, ein viss prosent av SDØE kan med fordel overførast til oljeselskapa, mot betaling. Det siste skal eg koma tilbake til i andre delen av mitt innlegg.

Senterpartiet vil arbeide for at

«Statoil fortsatt skal ha en sentral posisjon i norsk petroleumsvirksomhet og være et heleid statlig selskap».

Denne formuleringa er henta frå Senterpartiets program. I dag følgjer me opp kontrakten med våre veljarar. Det er eit demokratisk poeng. Programformuleringa bind sjølv sagt Senterpartiets representantar, men om ikkje så var, ville resultatet likevel verta det same.

Korkje Regjeringa eller støttespelarane i Stortinget har overtydd oss om at det er nødvendig å delprivatisera Statoil. For Statoil er pr. dato ein kommersiell aktør på den norske kontinentalsokkelen. Selskapet engasjerer seg også internasjonalt, og det kan verta med i strategiske alliansar med andre. Statoil tek t.d. del i partnerskap med ulike andre oljeselskap i Aserbajdsjan, Venezuela, Vest-Europa og utanfor Angola og Nigeria. Når alt kjem til alt, kan det ikkje dokumenterast at oljeselskap som heilt eller delvis er private, er meir effektive i produksjon og leiting

etter olje og gass enn Statoil, som er 100 pst. eigd av staten. I lys av ein slik situasjon er det sjølvstekt vanskeleg å hevda, slik det står i Regjeringa sitt dokument, at Statoils interne kultur og kommersielle handlefridom er ein hemsko.

Motstandarar av privatisering er sjølvstekt ikkje blinde for moment som tel andre vegen. Det kan t.d. reistas spørsmål om staten bør ta all risiko som knyter seg til stigande engasjement i utlandet, men argumentet for å oppretthalda eit heileigd statleg selskap veg likevel tynge.

Som sagt, det noverande Statoil driv kommersielt, og selskapet har ingen oppgåver innan offentleg forvaltning. I seg sjølv er det likevel ikkje godt nok som grunngeving for statleg eigarskap. Om ei statleg verksemd handlar og oppfører seg som om ho var privat, kan verksemda like godt verta privatisert. Staten har likevel nok av saker å passa på.

Senterpartiet ynskjer at Statoil skal stå fram med ein profil som reflekterer at staten er ein aktiv eigar. § 10 i Statoil sine vedtekter gjev staten høve til å påverka alle saker som må reknast for å ha stor politisk og prinsipiell verdi og/eller saker som kan få store verknader for samfunn og samfunnsøkonomi. Senterpartiet og SV foreslår at Statoils formålsparagraf vert oppdatert, slik at miljøinteressene får høgare status. Forslaget har denne ordlyden:

«Statoils oppgave skal være å drive undersøkelse, utvinning, transport, markedsføring og salg av petroleum og avlede produkter, herunder utvikling av teknologi for bedre og mer miljøvennlig utnyttning og anvendelse av olje og gass samt utvikling av alternative fornybare energikilder. Statoil skal bidra til en bærekraftig utvikling.»

Motivet for å setja fram dette forslaget er klart nok. Staten skal ikkje blanda seg opp i den daglege drifta, men ha ein eigarfilosofi. Problemet er at staten ofte har uklare oppfatningar av si rolle som eigar. Svaret på ei slik utfordring er aktivt eigarskap, ikkje endra eigedomsstruktur.

I ein slik samanheng vil det vera uheldig om Regjeringa vinn fram med sitt standpunkt i Stortinget. Private interessentar vil sjølvstekt ikkje berre eiga aksjar, men òg ha reell makt i selskapet. Meir privatisering ligg difor i korta. For staten vil prisen på aksjane trekkja i same retning. Kva for ein verdi vil eit børsnotert Statoil få? På dette punktet er det all grunn til å varsla skepsis. Det kan òg verta vanskeleg å etablere ei stabil og varig ordning eller eit sterkt og tydeleg eigarskap.

Dagens forvaltarordning med SDØE må endrast dersom Statoil vert delprivatisert. Det knyter seg store problem til ei slik omlegging. Mellom anna eksisterer det fare for at det nye selskapet utviklar seg til å verta eit tradisjonelt oljeselskap. Mange tiltak må setjast inn for å hindra ei slik utvikling – altså eit viktig argument mot delprivatisering.

På vegner av Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti set eg fram følgjande forslag:

«Statoil skal halde fram som eit heileigd statleg selskap.»

Enkelte meiner den framtidige forvaltninga av SDØE er ei endå viktigare sak enn privatiseringsspørsmålet, og

det kan det vera noko i. SDØE tilfører staten grunnrente, henta inn gjennom ein stor kontantstrøm. Systemet er robust, ein stor suksess, og dermed også, paradoksalt nok, problematisk. Kvifor endra på mekanismar som fungerer godt? Svaret er sjølvstekt at inntektene frå sokkelen både kan og bør hentast inn på ulikt vis. Det er på tide å supplera finansinntektene, som for det meste vert plasserte i utlandet, med tiltak som fremjar industriell utvikling, og som styrkjer våre oljepolitiske miljø. Det er viktig å handla dynamisk i ein slik situasjon, og ikkje hamna i ein posisjon der ein tenkjer statisk. Etter lange diskusjonar, og sikkert hard dragkamp, foreslo Regjeringa å selja 20 pst. av SDØE til aktuelle oljeselskap. Senterpartiet og SV oppfatta dette som ei rimeleg avveging mellom statsfinansielle og industrielle omsyn. Me sa ja til å støtta dette. Regjeringa kunne fått fleirtal for sitt eige forslag. Merkeleg er det då at Arbeidarpartiet ikkje greip sjansen, men heller gjekk frå forslaget sitt i St. prp. nr. 36. Forklaringa var ynsket om å finna fram til eit solid oljepolitisk kompromiss, for å leggja på plass ei langsiktig løysing. Men Høgre seier dei vil pressa på for å selja ut ein langt større del av SDØE. Dette er, som representanten Jan Tore Sanner sa tidlegare i dag, ein eingongsoperasjon. I komiteinnstillinga viser komitefleirtalet til at Statoil tilrår eit langt større sal enn det Regjeringa gjorde, og grunngevinga er utførleg sitert. Det er eit teikn til ettertanke. Få trur etter dette at ei samling om 21,5 pst. har varig verdi som eit politisk avtaleverk. På eit så usikkert grunnlag vil Senterpartiet og SV ikkje gå bort frå sine primære standpunkt. Difor foreslår dei to partia følgjande:

«Stortinget gjev Regjeringa fullmakt til å selge SDØE-andeler tilsvarande 20 pst. av SDØEs verdier til Den norske stats oljeselskap a.s., Norsk Hydro og andre.»

Det knyter seg to poeng til dette forslaget. Me ynskjer å markera motstand og protest mot eit fleirtalskompromiss som snarare opnar for enn garanterer mot eit endå større sal av SDØE-delar. Me átvarar mot å redusere kontantstrømmen meir enn det som følgjer av St.prp. nr. 36. Det er snakk om store pengesummar. Det er også med i biletet at prisinga av SDØE-delar er høgst usikker. Di større SDØE-salet vert, dess vanskelegare får me det når me vil henta inn tapte inntekter gjennom skattesystemet. Ironisk nok har Arbeidarpartiet gjort avtale med Høgre, som generelt ikkje er særleg velvillig innstilt til bruk av skattar og avgifter.

Så poeng nr. 2: Det må farast fram med stor varsemd på dei felte der me har våre viktigaste gassinteresser. Ein statleg forkjøpsrett bør knytast til sal av SDØE-delar i slike felt. Senterpartiet og SV tek opp eit eige framlegg om dette.

Dagens debatt handlar om store økonomiske interesser, me diskuterer forvaltninga av folkets ressursar. Trass i det er saka vanskeleg å forstå for folk flest. Fagterminologien er ugjenomtrentjeleg. Alt vert langt lettare når me finn høvelege uttrykk på norsk. Ordet «teigblanding», henta frå norsk jordbruk, har hatt ein stor pedagogisk verdi. Det har på effektivt vis fått oss til å

forstå kva som må til av opprydding for å forvalta ressursane på sokkelen betre enn tilfellet er i dag.

Det er ei stor sak me diskuterer, kanskje den største på år og dag innan vår olje- og gasspolitikk. Men me bør ikkje ta munnen for full. SDØE vart oppretta i 1985. Det var ei stor politisk handling, ei handling som tok sikte på å vingestekka Statoil. Resultatet vart likevel ei solid og robust finanssparing. Sett i eit slikt perspektiv er forslaga i St.prp. nr. 36 å rekna som eit fornuftig korrektiv. Det er i spenningsfeltet mellom ulike forvaltingsmodellar diskusjonen om norsk olje og gass går føre seg. Finansielle, industrielle, teknologiske og ressurspolitiske omsyn stiller oss stadig framfor vanskelege val, også i tida framover.

Presidenten: John Dale har tatt opp det forslaget han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bent Høie (H): Jeg kjenner representanten John Dale som en person som er opptatt av de historiske linjene og parallellene i politikken og samfunnsutviklingen.

Den norske kystfarten ble bygd opp på den kompetansen som var etablert gjennom behovet for transport av varer og tjenester langs kysten. Denne kompetansen brukte en videre til å utvikle en sterk internasjonal sjøfartsnæring, som landet levde godt på lenge. Nå har en brukt den norske sokkelen til å bygge opp et sterkt kompetansemiljø, som en har utviklet gjennom utnyttelse av egne ressurser. Nå står en overfor en mulighet der en kan bruke dette kompetansemiljøet til også å engasjere seg internasjonalt.

Representanten Dale sa at han forstod argumentet om at det kanskje ikke var lurt å bruke skattebetalernes penger kun i en slik satsing, men la sannsynligvis da ikke så stor vekt på dette. Mener representanten Dale at det er en fornuftig utnyttelse av den kompetansen som det norske samfunn har investert betydelige midler i i løpet av de siste 30 årene, å bruke denne kun på norsk sokkel, eller er det fornuftig å legge til rette for å utnytte denne kompetansen også for å få en verdiskaping utenfor landets grenser?

Jeg regner Senterpartiet som et parti som er opptatt av norsk eierskap, men de bør da også være opptatt av at det norske eierskapet fører til at en får bedrifter med hovedkontor i Norge som engasjerer seg sterkt også utenfor landets grenser.

John Dale (Sp): Eg oppfattar dette som ein svært hyggeleg replikk frå representanten Høie, eg vil nesten seia det var ei venskapeleg handling, som gjev meg høve til å presisera at på begge dei punkta som var så viktige for han, har me moglegheiter for å føra ein samtale. Det er opplagt at me er i ferd med å gjennomføra reformer i oljepolitikken som vil kunna styrkja den norske kompetanseoppbygginga innanfor feltet olje og gass. Det me gjer med tanke på omstrukturering innanfor SDØE, er eit viktig tilskot i så måte. Me støttar det heilhjarta. Likevel er det slik at på eit eller anna punkt må me setja ei gren-

se, fordi det også er andre omsyn som spelar inn i ei større «teikning», eg tenkjer på t.d. finansielle omsyn, på kontantstraumen og på behovet for å ha ei ressurs sparing. Når alt dette vert sett i samanheng, synest me at 20 pst. sal av SDØE representerer ei rimeleg avveging av desse omsyna, og at det vil medverka til at me får forsterka kompetanseoppbygginga på norsk sokkel.

Så vil eg òg seia at det er klart at Senterpartiet er tilhengar av at Statoil også satsar internasjonalt. Det gjer Statoil i dag. Det ligg ein viss risiko i kvar ei satsing så å seia over alt, men etter det vi kan kalla for ei totalvurdering, er ikkje me i tvil om at det er unødvendig å delprivatisera Statoil for å kunna halda fram med ein oljepolitisk offensiv i utlandet, med den risk det eventuelt måtte innebera.

Eg har i innlegget mitt gjort greie for alt det som talar for at Statoil vert verande i 100 pst. statleg eige, og dei momenta tel då tyngre enn dei omsyna som representanten Høie tok fram i sin replikk til meg.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg vil først ta opp dei forslaga som John Dale ikkje tok opp på vegner av Senterpartiet og SV, slik at ikkje det blir gløymt.

Arbeidarpartiet hadde ei moglegheit i dag til å velj side. Dei valde igjen å gå til marknadsliberalistane i Høgre, Venstre og Kristeleg Folkeparti. Arbeidarpartiet har nå på ein måte slutta seg til den nye «ML-bevegelsen», som eg vel å kalla han, og i dag avhender dei altså folket sin eigedom ved å privatisera Statoil. Fleirtalet bruker i sum meir enn 1 milliard kr på konsulentar og rådgjevarar for å kunna få dette til. Når SV foreslår noko fornuftig som f.eks. 1 milliard kr til satsing på skule, barn og unge, går dei same «ML-partia» heilt av hektene i språkbruk om ansvarsløse osv. Nå bruker fleirtalet 1 milliard kr på å avhenda folket sin eigedom.

SV følgjer opp det programmet veljarane har valt oss på. Me vil ikkje syta for at mistilliten til veljarane aukar gjennom å gjera noko me ikkje gjekk til val på, slik som eit fleirtal i denne salen gjer nå i dag. Det har seg nemleg slik som òg leiaren av Arbeidarpartiet, nåverande utanriksminister, skreiv i januar i fjor:

«Med bakgrunn i hva et flertall av stortingsrepresentantene gikk til valg på i 1997, er det vanskelig å tenke seg at en dramatisk omlegging av olje- og gasspolitikken kan skje før valget i 2001.»

Det står i Jagland-brev 3. januar år 2000. På nokre månader nå i vår har Arbeidarpartiet, saman med Kristeleg Folkeparti, Høgre og Venstre, hasta på for å få til ei omlegging utan sidestykke i norsk olje- og gasshistorie. Dette er altså snau fem månader før stortingsvalet, der nettopp veljarane kunne ha sagt meininga si om denne saka. Dette hastverksarbeidet er eit godt døme på korleis det politiske fleirtalet flyttar makt frå veljarar og politiske val til aksjespekulantar og marknaden.

Privatiseringa skal skapa meir fri konkurranse, meir effektive og fleksible selskap, og dei skal optimalisera inntektene for staten. Dette er noko av den moderne språkbruken som ein prøver å få folk til å tru på. Men

kan det rett og slett vera at den frie konkurransen, som ein nå på ein måte legg opp til å ha endå meir av frå m.a. Arbeidarpartiet si side, nettopp kan føra til mindre konkurranse, og faktisk til monopolsituasjonar, som ein har sett innanfor ein del område. Kan det bli slik at det blir mindre demokratisk styring, at det blir flytting av hovudkontor – noko som Rogaland-benken fryktar veldig mykje – at det kan bli tap av arbeidsplassar og tap av statlege inntekter? Desse tinga kan ein ikkje svara skikkeleg på frå fleirtalet si side.

SV forstår godt at Høgre og Framstegspartiet er nøgde. Dei er nøgde med at ein går vekk frå dei gammaldagse ideologiske tankane som Arbeidarpartiet hadde før om fri-dom og rettferd for alle, og at dei nå sluttar seg til den nye «ML-bevegelsen», altså marknadliberalistane her i Stortinget, kor marknaden tek over makta frå dei folkevalde.

Leiaren av maktutgreinga, Øyvind Østerut, seier m.a. at spelerommet for politisk makt blir redusert, fordi politikarane – og det er oss – frivillig har abdisert ved m.a. å privatisera statsbedrifter. Det fleirtalet gjer i dag, gjer at politikken abdiserer, det blir mindre demokrati.

Den folkevalde styringa av Statoil skal altså svekkjast når statselskapet vårt har eit resultat før skatt på rekordstore 38,1 milliardar kr. Likeså skal me selja 21,5 pst. av det me eig på havbotnen i Nordsjøen, kor altså verdien er rekordstor og inntektene til det norske folk formidable.

Senterpartiet og SV har tilbydd eit anna fleirtal til Arbeidarpartiet i dag. Endåtil har me tilbydd det på dei premissane som Regjeringa la fram i forhold til SDØE. Dei har faktisk fått eit tilbod om å få gjennomføra sin eigen politikk. Det seier fleirtalet her og Arbeidarpartiet nei til. Dei vel å samarbeida med høgresida.

Kontantstraumen frå SDØE var på 98,2 milliardar kr i fjor. Er det då logikk i å kvitta seg med meir eigarskap i SDØE enn det Regjeringa ønskte seg? Er det logikk i å privatisera og endra så mykje på ei forvaltning som heile komiteen er samd om har vore svært vellukka? «ML-bevegelsen» her meiner det. Dei stolar ikkje på demokrati og styring lenger.

Det er ikkje hast i denne saka. Tvert imot burde me i spørsmålet om olje- og gassverksemda heller bruka tida på EØS, EU og våre økonomiske og styringsmessige tap i høve til gassmarknadsdirektivet og konkurransedirektivet. Det som nå ser ut til å bli resultatet, er at mens Russland og Algerie skal kunna selja gass til EU via nasjonale monopol som sikrar skikkelege inntekter og utvikling av nye gassfelt, kan Noreg med ein EØS-avtale bli tvinga til å selja gassen til låg pris og med usikre langsiktige kontraktar. Det kan igjen føra til store tap for det norske folket. Eg synest ein burde brukt meir tid på problematikken knytt til EØS og EU før ein gjekk i gang med den prosessen som ein nå gjennomfører. Trass i alt veit me ikkje kva slags avtale me får i høve til gassmarknadsdirektivet, det har statsråden sjølv stadfesta tidlegare.

Privatisering av offentleg eige tener mange folk sine økonomiske interesser. Leiinga i Statoil vil få endå høgare løn, for ingen vil vel tru at leiinga hadde kjempa for ei privatisering om dei gjekk ned 1 mill. kr i løn! Konsulentar og rådgjevingsbyrå tener, som eg sa, gode pengar.

Etter det som står i ein artikkel i Aftenposten den 17. april, er det omtrent 1 milliard kr av statlege, offentlege pengar som blir brukte for å avhenda det norske folket sin eigedom. Hadde SV, som sagt, lagt opp til ein slik pengebruk, hadde det blitt bråk. Det blir det dessverre ikkje i dag i ei så stor og viktig sak.

SV er oppteke av å syta for at demokratiet fungerer. Me er opptekne av å kunna bruka den styringa som me har, på ein måte som er fornuftig i høve til å skapa eit betre miljø, i høve til å skapa ei rettferdig fordeling i dette samfunnet. Det fleirtalet gjer nå, er det høgresida i norsk politikk har ønskt seg lenge. Og nå er altså Arbeidarpartiet med på laget. Ein gjev altså frå seg dei styringsmogleghetene ein har til å skapa eit betre miljø, til å skapa ei meir rettferdig fordeling ved å gje makta frå denne salen og ut til marknaden. Og kven er det som bestemmer der? Jo, det er dei som har pengar nok frå før, dei som kan spekulera og kjøpa aksjar. Dette er det sørgjeleg at Arbeidarpartiet er med på.

SV har vore oppteke av nettopp å unngå denne situasjonen. Me ønskte at petroleumsressursane framleis i hovudsak skulle eigast av det norske folket. Me ønskte at ressursane skulle forvaltast på ein måte som tek omsyn til miljøet og dei klimaproblema me står overfor. Me kan berre konstatera at eit fleirtal i denne salen legg vekt på andre verdiar enn miljø og demokrati. Dei legg altså vekt på å flytta makt ut av denne salen og seia frå seg styring. Det er ein situasjon som SV seier seg lei for.

Presidenten: Hallgeir H. Langeland har tatt opp de forslagene han refererte til.

Det blir replikkordskifte.

Bent Hegna (A): Etter å ha hørt SVs beskrivelse av Arbeiderpartiets forhold til det representanten kalte «ML-bevegelsen», kan jeg delta i norgesmesterskapet i hvor mye man skal høre før ørene detter av.

SV får det store prinsipielle skillet når det gjelder å avhende folkets eiendom, som representanten Langeland kalte det, til å dreie seg om 1,5 pst., om vi skal privatisere eller selge 20 pst. SDØE-andeler, som SV vil, eller 21,5 pst., som flertallet vil. SV er helt imot å åpne for en viss privatisering av Statoil. Men partiet er for å privatisere oljeressursene og privatisere SDØE-andeler. Partiet går altså imot å gjøre det som skal til for å gi Statoil muligheter til å utvikle seg som et industriselskap, motarbeider å styrke instrumentet som skal gjøre om oljen til verdier.

For de titusenvis av mennesker som mer eller mindre er avhengig av Statoil, må det være pussig å se at de som er lengst vekk fra virkeligheten, de som er på Stortinget, vet bedre enn de som står midt oppe i arbeidet, de som faktisk lever av at bedriften får utvikle seg.

SV koker suppe på råvarer som er gått ut på dato for ti år siden av hensyn til sine egne museumsvoktere. SV er for å privatisere SDØE og privatisere oljen, men imot å privatisere instrumentet som skal gjøre oljen noe verd.

Spørsmålet mitt er: Hvor er logikken i dette?

Hallgeir H. Langeland (SV): Det hender eg har problem med å finna logikken i ein del av det Hegna står for òg, så då har me eit gjensidig problem, sannsynlegvis, ikkje minst når det gjeld miljøpolitikken.

Berre for å korrigerer representanten Hegna litt: Statoil sine tilsette, m.a. på Kårstø, har gått til streik mot denne privatiseringa. Det burde uroa Hegna at han ikkje eingong visste at det faktisk er ein bråte med fagforeiningsfolk som er imot denne privatiseringa, og at SV faktisk har kunnskap om at fagrørsla har ulikt syn her.

SV er ikkje imot å finna logiske og rasjonelle løysingar når det gjeld SDØE. Me har sett at på ein del felt svarar det seg å få eit bytte mellom selskapa for å få større effektivitet. Det har me sett, det føreslår me, og det skriv me grundig om i innstillinga. Og det er fornuftig politikk. Men frå det og til å hiva seg ut på marknadliberalismens galei som Hegna gjer, der ein gjev frå seg den styringsmoglegheita ein har i Stortinget, til aksjonærane, er eit grep som eg ikkje hadde forventa skulle koma frå den gamle fagrørsla sitt parti, som kjempa mot dette tidlegare fordi dei ønskte ei demokratisk styring, og dei ønskte å vareta arbeidstakarane rett. Spør ein nå Statoil-tilsette på Kårstø om dei føler at ei privatisering sikrar helse, miljø og tryggleik og sikrar dei tilsette sine rett, kva blir då svaret? Og kva er då logikken i Hegnas replikk?

Bror Yngve Rahm (KrF): Det er litt interessant å høre på representanten Langeland. Det skaper assosiasjoner til skolevalgdebattene vi har foran hvert valg, og det gjør jo at en ser fram til det som kommer om noen ganske få måneder.

Langeland stilte i sitt innlegg følgende spørsmål: Kan det bli tap av inntekter, og kan det bli tap av arbeidsplasser? Til det vil jeg si: Ja, jeg tror faktisk det kan det med den løsningen som SV velger; ved å være statisk og ikke ville være villig til å forandre virkemidler.

Det som skjer i realiteten, er at Statoil, uten at vi gjør endringer, blir sterkt diskriminert i forhold til andre selskaper i et stort internasjonalt marked. Det betyr at om Stortinget skal sitte stille og se på utviklingen som skjer ute i verden for øvrig, uten samtidig å tilpasse virkemidlene i forhold til Statoil, vil Statoil tape. De vil tape handlekraft, og de vil tape finansiell styrke og muligheten til å være med i konkurransen. Det blir tap av inntekter, og det blir tap av arbeidsplasser. Jeg tror svaret på Langelands spørsmål er ja.

Jeg har lyst til å stille Hallgeir Langeland et par spørsmål. Innser SV at det er behov for en styrking av Statoil finansielt dersom man skal ha muligheten til å være med i et marked som er under raske og ganske omfattende endringer? Det er det ene spørsmålet. Det andre spørsmålet er følgende: Hvis SV ser for seg at det er et behov for å styrke Statoil, hvordan tenker man seg da at denne styrkingen skal finne sted? Kan man f.eks. antyde allerede nå at man som et alternativ til å delprivatisere og selge ut en noe større andel av SDØE, vil gå inn for lavere skatter og avgifter på sokkelen for at selskapene skal få større mulighet til å bygge opp egenkapital og reservekapital? Hvilke løsninger og svar har SV i møte med et marked

som er sterkt og stort, og som Statoil er avhengig av å tilpasse seg?

Hallgeir H. Langeland (SV): Nå kan det vera at Kristeleg Folkeparti føler det litt vanskeleg at SV faktisk påpeikar at dei er veldig defensive i forhold til Senterpartiet og SV når det gjeld miljøbiten. Dei fråskriv seg eit ansvar for å skapa eit selskap som er på offensiven reint miljøpolitisk. Og når ein går ut og flaggar miljøet, som m.a. Bondevik gjer, er det klårt at då avslører det Kristeleg Folkeparti sin eigentlege politikk. Det kan vera det som stressar Rahm, for finansielt i forhold til Statoil, kva er det Senterpartiet og SV føreslår? Me føreslår 15 pst. av SDØE til Statoil. Kva betyr det? Det betyr nettopp det Rahm spurde etter. Men i neste omgang, når Kristeleg Folkeparti, Høgre og Arbeidarpartiet har privatisert Statoil, då blir saka annleis i forhold til kva me ønskjer å medverka med av skattebetalaranes pengar.

Handlekraft har Statoil. Det blir snakka om diskriminering her. Eg må seia eg trudde eg hadde litt greie på diskriminering. Men om det som skjer her i dag i forhold til Statoil, skal vera diskriminering av Statoil når det gjeld SDØE, må eg seia eg har forstått lite av kva Kristeleg Folkeparti legg i diskriminering. Tvert imot gjev Senterpartiet og SV Statoil ein fordel. Då er det det motsette av diskriminering faktisk.

Eg håpar at Kristeleg Folkeparti sluttar seg til forslaget frå Senterpartiet og SV om å gjera Statoil til eit selskap med ein miljøprofil som dei også kan forsvara.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Gunnar Kvassheim (V): Delprivatisering av Statoil og salg av SDØE-andeler er kanskje den største og viktigste saken som behandles i Stortinget denne perioden. Ved inngangen av perioden var det lite som tydet på at det ville bli tilslutning til de beslutningene vi tar i dag. Tvert imot har det vært nødvendig med ny behandling i flere partier. Venstre er et av disse.

Men det største avviket i forhold til forventningene til partiet er det nok SV som har, som i dag faktisk går så langt at de åpner for utsalg av 20 pst. av SDØE-andelene. Det harmonerer dårlig med retorikken til Hallgeir Langeland, som åpenbart ville vakt jubel på en partikongress på Cuba.

Når delprivatisering og salg av SDØE-andeler har tilslutning av et stort flertall, er det fordi det er godt begrunnet, og fordi potensialet er stort for økt verdiskaping og større inntekter til fellesskapet.

For Venstre er det viktig å understreke at det er ønsket om en best mulig ressursutnyttelse og økt avkastning til fellesskapet som er bakgrunnen for at vi sier ja til delprivatisering og salg av SDØE-andeler. Vi tar nye grep tilpasset nye utfordringer.

Petroleumsnæringen vil være en av Norges viktigste næringer hele dette århundret. Dagens vedtak vil medvirke til det.

Venstres landsstyre i desember 1999 åpnet for delprivatisering av inntil 1/3 av Statoil samt salg av en mindre

andel av SDØE. Dette passer som hånd i hanske i forhold til det vi vedtar i dag. På denne bakgrunnen var det naturlig da Regjeringen la fram sitt forslag, at Venstre gjorde det klart at vi ønsket å medvirke til et bredt kompromiss.

Regjeringens opplegg var godt i samsvar med Venstres holdning. Gjennom behandlingen i Stortinget har vi kommet enda nærmere.

Arbeiderpartiet, Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre har vist vilje til å finne en løsning og ta ansvar på et viktig område. Alle partiene har bidratt til enighet. Jeg tror det er av stor betydning for norsk petroleumspolitikkk at det på denne måten skapes forutsigbarhet og legges grunnlag for et stabilt og langsiktig regime.

Gjennom delprivatiseringen legges det grunnlag for styrking og videreutvikling av Statoil. Med den kompetansen og den solide posisjon selskapet har, er jeg med utgangspunkt i de vedtak som gjøres i dag, sterk optimist på Statoils vegne. Også Hydro og andre selskap gis nye muligheter ved at det åpnes for salg av SDØE-andeler.

Venstre hadde ønsket å gå noe lenger og åpne for en større andel av SDØE-andelene til Hydro og andre selskap. I denne forbindelsen vil jeg peke på at SDØE-selskapet får muligheter til å gå videre og åpne for ytterligere salg når en finner det saklig godt begrunnet.

Med de vedtak som vi fatter i dag, gis det klare signal om at vi oppfatter petroleumsnæringen som en framtidsnæring. Det er innen olje- og gasssektoren at Norge har lagt grunnlaget for det som er vårt Nokia. Vi har kompetanse og teknologi som kan konkurrere med hvem som helst. Hundrevis av millioner kroner er investert i denne næringen. Vi får teknologi og kompetanse som vi må utnytte videre, og det er det vi legger grunnlag for med de beslutningene som tas i dag.

Stortinget får tre ulike saker til behandling som vedrører norsk petroleumspolitikkk. Vi har behandlet olje- og gassmeldingen og tatt viktige grep. I dag er det Statoil og SDØE som står for tur. Om kort tid skal vi ta stilling til skatteregimet for oljenæringen. Det er viktig at det vi gjør i disse sakene, drar i samme retning og får en forsterkende effekt. Alt ligger til rette for at så blir tilfellet.

Dette gir klare og kraftige signal om at det er fornuftig å satse på arbeid innen denne næringen. Selskapene må også tenke langsiktig for å bidra til rekrutteringen som trengs. Knapphet på arbeidskraft kommer til å bli et problem for mange næringer i tiden som kommer. Det er også viktig at vi får de menneskelige ressursene på plass hvis vi skal lykkes med de ambisjonene vi har for petroleumspolitikken.

Tilsvarende er det helt nødvendig at det tas et løft når det gjelder forskning. Det vil være helt avgjørende for at vi skal kunne ta ut det potensialet som ligger her. Den kurs som vi nå staker ut for framtidens petroleumspolitikkk, er godt i samsvar med den tenkningen som har preget den vellykkede politikken vi har hatt på dette området i over 30 år i vårt land.

Statsminister Jens Stoltenberg: Olje- og gassvirksomheten er en av Norges viktigste næringer. Den står

for en av fem kroner vi som fellesskap tjener. Hver annen krone vi tjener på eksporten vår, kommer fra denne næringen, og direkte og indirekte er det rundt 80 000 arbeidsplasser knyttet til olje- og gassvirksomheten.

Ny teknologi, ny kunnskap og ny kompetanse har løftet oss gjennom årene. Hele landet, og det norske folk, har dratt nytte av, drar nytte av og vil fortsatt dra nytte av olje- og gassvirksomheten i Norge. Den spiller en viktig rolle for arbeid, industri, tjenester og velferd. Den har ikke en lang historie i landet vårt, men den har en lang framtid. Og det er vårt felles ansvar å ta vare på denne viktige næringen. Og det er nettopp det vi gjør her i dag – et bredt flertall tar et fortsatt ansvar for en fortsatt god forvaltning av våre felles olje- og gassforekomster.

Jeg vil derfor uttrykke anerkjennelse til de partier som i dag viderefører tradisjonen med å sikre brede flertall bak hovedlinjene i olje- og gasspolitikken. Det skaper tryggere rammer rundt virksomheten hjemme og ute, og det understreker at olje- og gass, som våre andre viktige naturressurser, forvaltes på en måte som har bred oppslutning i Stortinget.

Jeg er tilfreds med det kompromisset som det i dag er sikret et flertall for i Stortinget. Det er på alle punkter på linje med det Regjeringen foreslo, og derfor selvsagt noe Regjeringen anbefaler.

Utgangspunktet og sluttpunktet er klart: Det er én, og bare én, eier av olje- og gassforekomstene på norsk kontinentalsokkel, og det er staten på vegne av fellesskapet. Det er fellesskapet ved Stortinget og Regjeringen som avgjør hvordan vi bestemmer utbyggingstempoet på norsk sokkel, hvordan vi henter inn skatteinntekter, og hvordan vi stiller miljø- og sikkerhetskrav.

Vårt vedtak nå handler om hvordan vi best mulig forvalter det vi eier sammen. Det handler om hvordan vi kan sikre en fortsatt ledende olje- og gassindustri, og hvordan vi kan skape størst mulig inntekter til fellesskapet.

Da vi startet opp i Nordsjøen, ville vi ha et sterkt norsk oljeselskap. Statlig eierskap i Statoil var en forutsetning for å etablere selskapet, utvikle det og bringe det fram til den ledende posisjonen Statoil har i dag. Men vår evne til å forvalte olje- og gassforekomstene var aldri betinget av at staten for all framtid eier 100 pst. av selskapet.

Vi vet at vi er i ferd med å passere toppen for nye, større utbygginger på norsk sokkel, og om noen år vil vi også passere toppen når det gjelder produksjon. Statoil fulgte med norsk sokkel på vei opp. Vi må unngå at selskapet følger norsk sokkel på vei ned. Mens virksomheten i Norge flater ut, er den på vei opp mange andre steder i verden. Der skal Statoil også være.

Ved å åpne for utvidet eierskap i Statoil legger vi nå grunnlaget for at selskapet kan utvikle seg videre med nye partnere, ny teknologi og mer kapital. Vi gjør Statoil til et sterkere selskap med utvidet slagkraft på norsk sokkel, på nye havdyp og i nye markeder.

Arbeiderpartiet tok ansvaret for å bidra til å gjøre Statoil til det selskapet er i dag. Arbeiderpartiet tar i dag ansvaret for å gjøre Statoil til det selskapet kan bli i morgen:

- et ledende internasjonalt oljeselskap med hovedkontor i Norge
- et selskap i den teknologiske førstedivisjon
- et stort europeisk gasselskap
- en god og trygg arbeidsplass for de mer enn 16 000 ansatte som jobber i selskapet i dag

Regjeringen foreslo at Statoil skulle børsnoteres, og at staten skulle eie minst 2/3 av det nye selskapet. Dette har Stortinget sluttet seg til, og det uttrykker jeg anerkjennelse overfor.

Vi samler oss i dag om en fornuftig og ansvarlig endring i organiseringen av statens direkte økonomiske engasjement, SDØE. Hoveddelen av statens direkte eierandeler forblir på statens hånd. Men vi åpner for å selge noen av statens passive eierandeler i olje- og gassfelt, slik at de aktive selskapene som driver der, kan utvikle feltene enda bedre: hente opp mer olje og gass, sikre en bedre forvaltning av ressursene og dermed sikre større inntekter til hele det norske samfunnet og til fellesskapet. Det øker mulighetene for å få økt verdiskaping og større inntekter, som også kommer fellesskapet til gode.

Regjeringen mente at et forsvarlig utgangspunkt for et slikt salg av statens direkte eierandeler var 20 pst. Vi mente at 15 pst. burde selges til Statoil som et ledd i arbeidet med å styrke selskapet og få til en bedre forvaltning av olje- og gassforekomstene. Resultatet i dag er at vi selger 21,5 pst., at Statoil får kjøpe 15 pst., og at Hydro og andre selskaper får kjøpe de gjenværende 6,5 pst. Dette er en endring på 1,5 pst. i forhold til det Regjeringen foreslo, og det er derfor noe Regjeringen lever godt med og kan anbefale.

Regjeringen foreslo også en ny organisering av transportsystemet for gass, der vi rydder opp i roller og skiller klarere mellom produsenter og transportører. Dette gir oss en bedre forvaltning av betydelige økonomiske verdier. Jeg er glad for at Stortinget kan slutte seg til Regjeringens forslag.

Når det skjer viktige endringer i norsk petroleumpolitikk gjennom utvidet eierskap i Statoil og endringene i statens direkte eierskap, har det vært viktig for Regjeringen at mulige endringer i skattesystemet er kjent før nye eiere inviteres med og et begrenset salg av SDØE-andeler finner sted. Regjeringen vil derfor i morgen fremme forslag om endringer i petroleumsbeskatningen som knytter seg til følgende:

- reglene for fordeling av renteutgifter eller finansielle poster mellom land og sokkel
- framføring av underskudd med rente og overføring av endelige underskudd ved opphør av virksomheten

Med dette forslaget får vi et stabilt og forutsigbart skattesystem for virksomheten på sokkelen. Også her har det vært konstruktive bidrag fra partiene på Stortinget. At dette kommer på plass nå, bidrar til ryddigere forhold omkring utvidelsen av eierskapet i Statoil.

Det vi gjør, er å åpne for utvidet eierskap i Statoil. Det styrker Statoil og sørger for en bedre forvaltning av statens direkte eierandeler og for en ny organisering av transportvirksomheten på sokkelen, som er en stor og betydningsfull del av den samlede olje- og gassvirksomhe-

ten. Samtidig foreslår vi langsiktige endringer i skattesystemet som sikrer forutsigbarhet og stabilitet i forhold til viktige rammevilkår for sokkelen. Samlet er dette den mest omfattende omlegging av norsk olje- og gasspolitikk siden det store oljekompromisset på begynnelsen av 1980-tallet, noen vil si siden etableringen av Statoil i 1972. Uansett er det en historisk beslutning vi er med på å ta i dag, fordi det handler om vår viktigste næring, den som gir oss størst inntekter. Det er en beslutning som har betydning mange år fram i tid, for fellesskapet, for industrien og for verdiskapingen i vårt land.

Den framtidige forvaltningen av våre olje- og gassreserver er en viktig sak som trenger avklaring. Dette var en sak den tidligere regjeringen ikke klarte å bringe fram for Stortinget. Forklaringen ser vi i dag: Sentrumpartiene har ikke klart å bli enige om hva slags olje- og gasspolitikk Norge skal føre.

Dette er en av vårsesjonens største politiske saker. Flere saker av stor nasjonal betydning kommer til behandling utover våren. Det er Regjeringens håp at det kan finnes samlende løsninger også i disse sakene, slik det er samlet et bredt flertall i denne saken.

Brede flertall om viktige spørsmål tjener landet, det tjener fellesskapet, og det tjener det politiske system. Derfor er jeg glad for at det er så bred enighet om de vedtak vi i dag gjør om olje- og gassvirksomheten.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): Også vi fra Kristelig Folkeparti er glade for den historiske beslutning som i dag blir fattet, og ikke minst for at det er et bredt flertall bak dette forliket. Her har Kristelig Folkeparti selv bidratt sterkt. Det tok sin tid før Arbeiderpartiet ble enig med seg selv og viste vilje til nettopp å bli med i dette store og brede kompromisset. Det har med nasjonalt ansvar å gjøre.

Da sentrumsregjeringen i fjor vår valgte å utsette saken noen måneder, var det ikke måte på saftig kritikk fra Arbeiderpartiet, ikke minst fra Jens Stoltenberg selv, som da var leder i energi- og miljøkomiteen, enda Arbeiderpartiet på det tidspunkt åpenbart ikke kunne ha avklart sitt standpunkt. Senere fikk jo Arbeiderpartiet atskillig større problemer og måtte vente helt til sitt landsmøte før prosessen kunne fullføres og saken legges frem for Stortinget. Retorikken hadde et litt manglende innhold.

Men nå skal vi ikke bruke tiden på snøen som falt i fjor. Fra Kristelig Folkepartis side er vi glad for at vi er i mål. La meg derfor fokusere på gjennomføringen av de beslutninger som nå skal fattes i Stortinget. Det er på det punktet jeg gjerne vil utfordre statsministeren. Et av de viktigste spørsmålene her vil være prisfastsettelsen av de statlige SDØE-andelene. Her vet vi at ørsmå forskjeller kan utgjøre milliarder av kroner. «Riktig markedspris» er ikke lett med én kjøper og én selger. Samtidig er det rettede salg som er det valg vi foretar i dag. Derfor er det svært viktig at en klarer å nå frem til en pris som ikke inneholder rabatt på statens andeler, og som innebærer at

vi får en tilfredsstillende inntekt av salget. Her vil det også sannsynligvis være ulike vurderinger som gjør seg gjeldende i ulike deler av forvaltningen. Derfor vil jeg særlig utfordre statsministeren til å følge denne prosessen svært nøye. Her vil veldig mye bli avgjort i forhold til inntektene fra SDØE-salget. Vil statsministeren bidra til at vi også ved prisfastsettelsen og det fremtidige salg av SDØE-andelene får maksimalisert våre inntekter?

Statsminister Jens Stoltenberg: Det er helt riktig at det har vært diskusjon og ulike standpunkter i Arbeiderpartiet når det gjelder eierskapet til Statoil. Det har det åpenbart vært også i sentrumsregjeringen, men i motsetning til sentrumsregjeringen har vi et system, en ordning, for å ta beslutninger. Det gjorde vi da det var diskusjon om f.eks. NATO-medlemskap – det var ulike syn, men man tok en beslutning på Arbeiderpartiets landsmøte, og Arbeiderpartiet brakte Norge inn i NATO. Det har vært ulike syn på selvbestemt abort og andre viktige spørsmål, men vi har tatt beslutninger – Arbeiderpartiet har vist handlekraft til å gjennomføre de beslutningene selv om det har vært ulike syn. Poenget når det gjelder sentrumspartiene, er at man ikke greide å bli enige om noe, og derfor la man ikke fram noe. Fortsatt er man ikke enig i sentrumspartiene, selv om man altså ønsker å framstå som et samlende alternativ – man greier ikke å bli enig om en av sesjonens viktigste saker. Vi har tatt en beslutning, lagt den fram for Stortinget og fått flertall for den – ganske nøyaktig slik Regjeringen foreslo. Og det er vi glad for.

Når det gjelder prisfastsetting på de andelene staten skal selge, SDØE, er jeg helt enig med representanten i at det er et veldig viktig spørsmål. Hvilken pris vi skal sette på de andelene som skal selges – det dreier seg om mange milliarder kroner – er et komplisert spørsmål. Det jeg kan forsikre om, er at departementene jobber intenst med det, og at jeg som statsminister følger det nøye. Vi kommer til å passe på at vi får en riktig og god pris, og vi kommer til å legge vekt på at staten får en pris som avspeiler de virkelige verdiene i de andelene vi skal selge.

Dessverre er det ikke slik at det er helt enkelt å si hva den prisen er. Vi kommer til å bruke fremstående internasjonal kompetanse, vi kommer til å se på prisfastsetting i forbindelse med tidligere salg på norsk sokkel, f.eks. Saga-transaksjonene og andre andeler som er omsatt, og så fastsette den prisen vi på det grunnlaget mener er riktig. Her er det snakk om noen små prosenter, men det dreier seg lett om mange milliarder kroner. Det er både finansministeren, energiministeren og statsministeren klar over.

Jan Tore Sanner (H): Statsministeren gir anerkjennelse til Høyre, Kristelig Folkeparti og Venstre for at vi inngikk et forlik med Arbeiderpartiet. La meg returnere den anerkjennelsen og uttrykke glede over at Arbeiderpartiet gikk til Høyre og sentrum, og ikke til SV og Senterpartiet, slik statsministeren på et tidspunkt åpnet for.

Jeg er overrasket over den bråkjekke tonen som statsministeren har i sitt innlegg. Det kler ikke en statsminis-

ter når han i sitt innlegg sier at flertallet «på alle punkter» har sluttet seg til Regjeringens forslag. Det er ikke riktig. Statsministeren kan neppe ha lest innstillingen slik det foreligger.

La meg nevne noen punkter: Flertallet har fjernet den absolutte grensen Regjeringen satte for at staten skal beholde to tredjedeler i Statoil. Flertallet har klargjort formålet med det statlige medeierskapet ved å understreke at formålet er å sikre at Statoil også i fremtiden forankres med hovedkontor i Norge. Flertallet har foreslått å øke de andeler av SDØE som selges til Hydro og andre og åpnet for videre salg, og flertallet har ønsket å begrense salget av andeler i de store gassfeltene. Videre har flertallet foreslått å opprette et felles eierselskap for gasstransport bygd på «GasLed». Og til sist: Flertallet har også gått inn for å øke bevilgningene til forskning i den videre oppfølgingen.

En viktig begrunnelse for delprivatisering av Statoil er å få redusert mulighetene for rollekonflikter som kan oppstå når staten sitter på alle sider av bordet. Dagens vedtak fjerner ikke disse mulighetene. Med tanke på å redusere faren for rollekonflikter er det viktig å se på omfanget av statlig eierskap, på hvordan staten utøver sitt eierskap og på hvordan staten organiserer sin virksomhet. Jeg vil derfor spørre statsministeren: Hvordan ser Regjeringen på dette med å redusere muligheten for fremtidige konflikter?

Statsminister Jens Stoltenberg: Sett litt på avstand tror jeg alle er enige om at det som er viktig i dag, er at man fatter noen historiske beslutninger om eierskapet til Statoil, om hvordan vi organiserer forvaltningen av statens direkte eierandeler, og om hvordan vi organiserer gasstransporten, eller transportvirksomheten, på norsk sokkel. Det som er det viktigste her, er for det første at det er et bredt flertall, og for det andre at alle de hovedlinjer/forslag Regjeringen har lagt fram på disse områdene, har fått tilslutning.

Så vil jeg ikke på noe tidspunkt prøve å bidra til å skape dårlig stemning på en dag hvor man egentlig burde være glad for enigheten, ved å overse eller bagatellisere de endringer, de justeringer, som komiteflertallet har foretatt i innstillingen. Jeg er helt enig i at det er endringer, men jeg mener likevel at de endringene er av mindre betydning i forhold til de store hovedomlegginger som Regjeringen la opp til, og som Regjeringen har fått flertall for – fordi det var enighet om det! Det er ikke noe nederlag for Høyre å stemme for de forslagene – det er jo ting Høyre er enig i, og det er vel helt greit. Da tror jeg vi skal prøve å glede oss over det istedenfor å forsøke å konstruere uenighet om mindre spørsmål, når vi tross alt er enige om hovedsaken. Det er i hvert fall mitt ønske.

Når det så gjelder statlige rollekonflikter, er det et viktig spørsmål, et spørsmål som det ikke alltid er helt enkle svar på. Man kunne jo tenke seg at hvis det eneste man var opptatt av, var å unngå rollekonflikter, kunne man si nei til ethvert statlig eierskap – både til SDØE og til Statoil. Men da ville man for det første gi avkall på betydelige inntekter til fellesskapet – som jeg tror også Høyre er

opptatt av å sikre – og for det andre ville man med stor grad av sikkerhet etter noen tid ikke sitte igjen med et eneste norsk oljeselskap. Statlig eierskap har på noen områder vært viktig for å sikre i hvert fall nasjonal forankring av enkelte virksomheter. Så lenge man er for statlig eierskap i en eller annen form, vil det også være krevende rollekonflikter å håndtere. Det må vi jobbe sammen om å håndtere på best mulig måte.

Øyvind Vaksdal (Frp): Som statsministeren var inne på, er oljenæringen svært viktig for norsk økonomi, og det er derfor av avgjørende betydning hvilke rammebetingelser vi lager for denne næringen.

Delprivatiseringen av Statoil er etter vårt syn klart et skritt i riktig retning, og det er noe som vi også har foreslått ved flere anledninger tidligere. Men å åpne for private eiere med inntil 1/3 for så å stoppe der uten å signalisere ytterligere ned salg, er etter mitt syn et galt signal å gi til markedet. Ser ikke statsministeren at en slik begrensning i statens ned salg vil virke svekkende på aksjenes attraktivitet og dermed aksjenes pris? Og videre: Har Regjeringen planer om å foreslå ytterligere ned salg fra statens side for å motvirke disse gigantiske aksjerabattene?

Statsminister Jens Stoltenberg: Svaret på spørsmålet er nei. Begrunnelsen for det er at vi mener at et sterkt statlig eierskap til Statoil er viktig, både for å sikre den nasjonale forankringen av eierskapet til selskapet og for å sikre at det har en nasjonal forankring i den forstand at hovedkontor og de viktigste strategiske funksjonene ligger i Norge.

Vi mener at det som er viktig nå, er at det er klare rammer, klare forutsetninger, for det salget som skal skje, og det mener vi flertallet i innstillingen har gitt uttrykk for, og at det er derfor salget vil gå på en ryddig og god måte.

Odd Roger Enoksen (Sp): Jeg har stor forståelse for at statsministeren kanskje har andre ting å gjøre enn å lese innstillinger fra Stortinget. Men for å gi en liten leseveiledning vil jeg anbefale andre spalte på side sju til lesning for statsministeren. Her tar Arbeiderpartiet et både uforståelig og unødvendig oppgjør med offentlig eierskap som må få konsekvenser på en del andre områder, og mitt spørsmål til statsministeren går derfor på følgende:

I innstillingen sies det at «et for omfattende statlig eierskap kan redusere incentivene til økt verdiskaping». Man sier videre at selskapet ikke har «mulighet til å delta i den restruktureringen og posisjoneringen som foregår i den internasjonale oljeindustrien» som et heleid statlig selskap. Og man sier videre:

- Delprivatisering vil gi rammebetingelser mer på linje med konkurrentene.
- Man vil få større frihet til å ekspandere gjennom oppkjøp ved bruk av aksjer som egen valuta – i ytterste konsekvens kan det bety fusjon.
- Man vil få en mer effektiv beslutningsprosess.

- Finansmarkedene vil få en kontinuerlig og objektiv måling av selskapets effektivitet.
- Man vil få risikovillige eiere og vekstorienterte eiere.
- Man vil unngå den skepsis som hefter ved statlig eierskap.

Når vi så på toppen av det hele opplever i debatten i dag at avtalepartnerne har slått fast at det vedtaket som gjøres i dag, bare er et første skritt på veien mot ytterligere delprivatisering og Arbeiderpartiet også er med på i innstillingen å si at man for det første fjerner det absolutte kravet om at staten skal eie 2/3, og man sier at formålet med eierskapet nå er å ha hovedkontoret i Norge – til det trengs det altså bare 1/3 eierandel – blir mitt spørsmål: Hvilke konsekvenser vil dette få for eierskap på andre områder når man tar et så kraftig oppgjør med staten som eier? Hva kan vi vente oss som neste skritt når det nå utvetydig er slått fast at staten ikke har annet formål enn å ha 1/3 eierskap i selskapet?

Statsminister Jens Stoltenberg: Representanten Enoksen tar opp et veldig viktig og grunnleggende spørsmål, nemlig begrunnelsen for statlig eierskap, og hvor det bør være statlig eierskap, og hvor det ikke bør være det.

Jeg mener at på de områdene der det skal være statlig eierskap, må det ha en klar begrunnelse. For eksempel er det slik at når vi mener det er riktig med statlig eierskap i olje- og gassvirksomheten, eller for den saks skyld kraftsektoren, handler det om å sikre nasjonalt eierskap, nasjonal forankring og oppbygging av nasjonal kompetanse, og det handler også i noen grad om å sikre seg en andel av de ekstraintekter som gjerne er knyttet til forvaltning av naturressurser, eller – i oljealderens barndom – oppbygging av kompetanseselskaper. Statoil hadde aldri vært dagens selskap uten staten som eier.

Men det er ikke nødvendigvis slik at vi må ha 100 pst. statlig eierskap for å nå de målene. Vi mener at ved å slippe inn noen private får vi andre fordeler, som tilgang til kapital, mulighet til å bygge allianser, mulighet til å få inn andre på eiersiden, som kan gi oss både markedsadgang og ny teknologi – og så finner vi da en balanse, og det er den balansen vi har funnet i forhold til Statoil.

Dette er ikke noe nytt, i den forstand at det er den samme tenkningen som gjør seg gjeldende i forhold til f.eks. Telenor, på mange måter en vel så viktig bedrift for Norge som Statoil, eller f.eks. bankene, der Arbeiderpartiet også gjennom de siste årene har vært med på ned salg.

På andre områder mener vi at staten bør øke sitt eierskap. Vi har f.eks. foreslått at staten skal ta over alle sykehusene, våre mest kapitalintensive virksomheter, med omtrent 100 000 ansatte, mens vi sier ja til at vi kan eie litt mindre i et selskap som heter Statoil, som har 16 000 ansatte. Så det økte statlige eierskapet på sykehussektoren er jo, målt i antall ansatte og investeringer, større enn det vi gir avkall på i Statoil. Jeg mener simpelthen at det er en fordel om staten eier noe mer sykehus og litt mindre i bensinstasjoner og oljeraffinerier. Det er ikke noe stort tap for noen, men det er et mer målrettet statlig eierskap, og det må være begrunnelsen for det statlige eier-

skapet. Senterpartiet er for 100 pst. eierskap til bensinstasjoner, men mot statlig eierskap til sykehus.

Hallgeir H. Langeland (SV): Det er brei semje, seier statsministeren, om det som nå blir gjort i dag. Han seier dessutan at det er «ganske nøyaktig» det som Regjeringa kom med. Men det er vel ei sanning med modifikasjonar, for faktisk har Senterpartiet og SV tilbydd Arbeidarpartiet «ganske nøyaktig» det Arbeidarpartiet ønskte seg på SDØE. Så den «ganske nøyaktigheten» er lite nøyaktig, men det er klart ein måte å prøva å gje inntrykk av at Regjeringa eigentleg har fått gjennomslag for alt den stod for, på. Det har eg forståing for, men her snakkar me altså om at Regjeringa ved eit samarbeid med Høgre, Kristeleg Folkeparti og Venstre har sørgt for å opna for privatisering og sørgt for å selja større eigardelar i Nordsjøen. Så her vil eg be statsministeren presisera at han eigentleg tek avstand frå eit forslag som er Regjeringa sitt forslag i forhold til SDØE. Han hadde tilbud om det, men han sa nei.

Så i forhold til privatisering og makt. Eg ønskjer at statsministeren skal seia noko om følgjande: Øyvind Østerud, som leidde arbeidet med maktutgreiinga, seier at politikarane gjev frå seg makta til marknaden, m.a. ved å privatisera statleg eigedom, altså dei svekker demokratiet ved å gje frå seg makt. Er statsministeren samd i at det å gje makta til marknaden inneber mindre folkemakt, altså mindre demokrati – eller er det ei kortslutning? I alle tilfelle var det den politikken Arbeidarpartiet saman med fagrørsla stod for før, men eg konstaterer at det er altså eit tilbakelagt stadium i denne saka.

Statsminister Jens Stoltenberg: Hva som er ganske nøyaktig, og hva som er nøyaktig, får man vel i og for seg overlate til filologer å diskutere. Mitt poeng er i og for seg bare følgende: Regjeringen foreslo at man skulle selge inntil en tredjedel av aksjene i Statoil og børsnoterte selskapet. Det er det tilslutning til. Så foreslo Regjeringen at man skulle skille ut transportvirksomheten, som er en stor og betydelig virksomhet i norsk sokkel, som et eget selskap. Det er det tilslutning til. Så foreslo Regjeringen å selge 20 pst. av statens direkte eierandeler. Det ble flertall for 21,5 pst. Så kan man diskutere om det er en vesentlig eller mindre vesentlig endring – ganske nøyaktig eller helt nøyaktig. Når vi valgte ikke å inngå forlik med Senterpartiet og SV, skyldtes det at vi mener at det er en fordel for norsk olje- og gassvirksomhet at det er et helhetlig flertall bak disse hovedlinjene. Siden vi ikke kunne bli enige om resten, inngikk vi et helhetlig forlik med Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti, og jeg er altså glad for at det er enighet om de hovedlinjene. Så er jeg klar over at det også har vært noen endringer på noen andre punkter, men det er altså endringer som Regjeringen og Arbeiderpartiet ikke har noen problemer med å akseptere. Hovedlinjene er likevel på plass slik et bredt flertall her i Stortinget har ønsket det hele tiden.

Når det gjelder makt, kjenner jeg ikke direkte til hva Øyvind Østerud har sagt og ikke sagt, men jeg er i hvert fall helt sikker på at maktutøvelsen over olje- og gass-

virksomheten, den styringen vi har med olje- og gassvirksomheten, skjer ikke gjennom eierskapet til Statoil. Den skjer gjennom konsesjonsregler, miljøkrav, petroleumsumsloven – staten som reguleringsmyndighet. Det er da vi bestemmer utvinningstempo, det er da vi bestemmer skattepolitikken, og det er da vi f.eks. bestemmer miljøkrav og sikkerhetskrav. Og det er en mye viktigere arena for makt, politisk styring, enn eierskapet til Statoil – man har ikke på mange, mange år brukt det til direkte politisk styring. Hensikten med det statlige eierskapet til Statoil er å sikre inntekter og nasjonal forankring, og det oppnår vi med den modellen vi nå har lagt fram.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Kjell Magne Bondevik (KrF): Dette er en av de store sakene i denne stortingsperioden. Selv husker jeg oljeforliket på midten av 1980-tallet – da var det for øvrig en statsråd fra Kristelig Folkeparti i Olje- og energidepartementet. Det ble et tjenlig og et robust forlik, som nå har stått i over 15 år.

Det er gledelig at vi igjen oppnår et bredt oljeforlik. Det bør også kunne stå i mange år og dermed gi forutsigbare rammebetingelser for dem som opererer i denne viktige virksomheten. Noen saker er av så stor nasjonal betydning at de om mulig bør løftes over partigrensene, og det har vi lyktes med i denne.

Et oljepolitisk regime må ivareta at olje og gass er en nasjonal fellesformue som må underlegges nasjonal politisk kontroll, og som skal være til inntekt for hele samfunnet og for kommende generasjoner. Det må videre ivareta en effektiv og langsiktig utnyttelse av ressursene, det må ivareta at vi videreutvikler sterke norske oljemiljøer og selskaper som også står seg i internasjonal konkurranse, det må bidra til at det virker attraktivt på utenlandske oljeselskaper som har tilført og fortsatt kan tilføre petroleumsvirksomheten på norsk sokkel verdifull kompetanse og ekspertise, og det må bidra til en positiv industriell utvikling i Norge. Forliket tilfredsstillende etter mitt syn disse hovedkrav.

Utviklingen i de senere år har gått i retning av større oljeselskaper, bl.a. gjennom fusjoner. Vi ønsker de norske selskapene, Statoil og Hydro, som konkurransedyktige og sterke selskaper også i internasjonal sammenheng. I et slikt perspektiv er det etter Kristelig Folkepartis syn derfor riktig å la disse selskapene kjøpe noen SDØE-andeler, desto mer også for å rydde opp i såkalt teigblanding, i for mye oppdeling av eierskap på en del felt og områder.

Regjeringens forslag inneholdt en klar ubalanse i fordelingen av kjøp av SDØE-andeler mellom Statoil og Hydro. Forliket er bedre, og denne forandringen bør ikke statsministeren prøve å tildekke. Statoil engasjerer seg i økende grad også på olje- og gassfelt i andre land. Det er naturlig at selskapet til en viss grad får flere å dele risikoen med og ellers også kan tilføres den revitalisering som flere eiere ofte betyr. En moderat delprivatisering med fortsatt klar statlig majoritet er derfor en naturlig tilpasning til denne situasjonen.

(Bondevik)

Som statsminister arbeidet jeg også en god del med denne saken. På det tidspunktet var det umulig å få noen klare signaler fra Arbeiderpartiet i de kontakter vår regjering hadde mot Arbeiderpartiet. Etterpå forstod vi bedre hvorfor. Det var åpenbart stor intern uenighet i Arbeiderpartiet.

Den nye regjeringen måtte da også ta en mye lengre utsettelse av saken enn det vi fra sentrumsregjeringen varslet. Jeg føler meg også trygg på at vi skulle ha oppnådd intern enighet i sentrumsregjeringen om dette, slik vi viste i en rekke andre saker der vi hadde noe ulike utgangspunkt. Så det er nok ikke bare Arbeiderpartiet som har systemer for å løse slike saker, som statsministeren gav uttrykk for, det har også vi andre vist at vi har.

Jeg er for øvrig noe overrasket over at statsministeren la opp til en debatt om dette på en dag som først og fremst er preget av et bredt oljepolitisk forlik. Jeg skal derfor heller ikke si mer om det, bare til slutt si at for meg er det i hvert fall slik at jeg i opposisjon er glad for den dialogen vi har hatt med den nåværende regjering, også før den la fram sitt forslag, og som derfor også har gjort at det fra vår side ikke har vært behov for de store endringer i det som kom. Men endringen først og fremst i balansen mellom Statoil og Hydro når det gjelder kjøp av SDØE-andeler, er viktig nok.

Jeg er også glad for den kontakt og dialog vi har hatt med regjeringspartiet og andre partier her i Stortinget, og som har beredt grunnen for dette brede forliket. Vi er glad for å se denne saken i mål nå. Det er viktig for Norge, som er en betydelig energinasjon.

Per-Kristian Foss (H): Jeg la vekt på det statsministeren sa da han uttalte seg om forliket, nemlig at forliket dekker det *han* står for. Det er jeg ikke et øyeblikk i tvil om. Jeg tror sågar vi kunne gått lenger, og det ville fortsatt dekket det han står for. Hvorvidt det gjelder hele partiet, kan man være mer i tvil om, men jeg vil trøste statsministeren med følgende historiske tilbakeblikk. Da Finn Lied, som var en av hans skarpeste motstandere på landsmøtet mot å myke opp programmet, deltok i debatten om forlik på begynnelsen av 1980-tallet, var han imot SDØE. Nå er han en sterk tilhenger av SDØE på statens hender, så om ti år er nok også Finn Lied på linje med det Arbeiderpartiet nå står for.

Jeg kan ellers bare si at de replikk svar som statsministeren gav, var gode svar – som Høyre har holdt på i ca. ti år. Da har vi stått alene om dem. Det at det blir flere, skal vi ikke skamme oss over, det skal vi glede oss ved.

Flere har uttalt at det er en gledens dag for Høyre. For å ta et lite tilbakeblikk la vi frem vår første rapport om delprivatisering av Statoil i 1990. Den måten man nå går frem på ved privatiseringen, ligner faktisk meget på den rapporten vi da la frem. Det går ikke så veldig fort, men det går i alle fall i riktig retning. Jeg synes på mange måter det er viktigere at Høyre også har medvirket – samtidig som vi har ligget foran på en del områder – i viktige kompromisser. Vi medvirket da Statoil ble opprettet. Da

var vi enig i at Statoil var et redskap for politikk. Men Statoil har utviklet seg fra et redskap til et selskap. Vi deltok i kompromisset om Statoil-reformen på begynnelsen av 1980-tallet, og hadde faktisk en ledende rolle i det. Vi har deltatt i de kompromisser som har vært om petroleumsskatt på både 1980- og 1990-tallet – de to endringer som har vært gjennomført. Slik man nå har redegjort for Regjeringens syn på petroleumsskattereformen, mener jeg det også ligger til grunn for en rimelig bred enighet ved denne anledning. Det er viktig for betraktningen av Norge som et petroleumsland at det er en rimelig forutsigbarhet, og at det er en rimelig bred tilslutning om den politikk som føres.

Høyre var tidlig ute, men jeg må nok si at vi vel kanskje hadde stått oss bedre i den vanlige balanse mellom styring og marked om vi hadde ligget i forkant av utviklingen. Nå ligger Norge i etterkant av utviklingen. Vi er blant de siste land i Europa som helt eller delvis privatiserer vårt energiselskap, det tidligere halv- eller helstatlige energiselskapet. Vi er sent ute. Hadde vi gjort dette tidlig på 1990-tallet, hadde vi ligget i forkant. Jeg vil våge å påstå at det faktisk hadde gitt oss en del fordeler, men det får jo historikerne dømme oss på.

To ting har forandret seg som gjør at vi i dag privatiserer Statoil. Det ene er utviklingen fra redskap til selskap. Den var egentlig sluttført i god tid før vi ble medlem av EØS. Det understreket også Arbeiderpartiet ved den anledning. Så det hadde med andre ord ligget vel til rette for en privatisering også på det tidspunktet.

Det andre som har forandret seg, er jo norsk sokkels modenhet og det internasjonale olje- og gassmiljø. Mye har vel etter hvert også forandret seg med EUs gassdirektiv, selv om vi bare er i begynnelsen av å se de forandringene.

Hvis vi skal se litt tilbake, må vi vel også kunne si at uttrykket at Statoil har vært et redskap for politikk, nok kan ses på mange måter. Jeg leste i går – bare for å minne litt om historien – Johan J. Jakobsens memoarer «Mot strømmen», der han gir en ganske utfyllende omtale av oljekampene på 1980-tallet. I parentes bemerket spilte jo Senterpartiet den gang en rolle, de hadde innflytelse. Jeg ble på et tidspunkt i tvil da jeg hørte Bondevik uttale at det var Kristelig Folkeparti som hadde olje- og energiministeren i Willoch-regjeringen. Jeg lurte på et tidspunkt på om det var Isaksen, men Bondevik har jo rett. Det var ikke Isaksen. Men Senterpartiet deltok meget aktivt den gang og hadde innflytelse. Nå har de altså inn tatt tilskuerrollen. Men mitt poeng var å peke på at det den gang – og det står godt beskrevet i Johan J. Jakobsens bok – kanskje like mye var slik at politikere var redskaper for Statoil, at det altså ble drevet en meget sterk lobbyvirksomhet den motsatte vei, som gjorde at maktprofessorer og maktutredere den gang faktisk var i tvil om hvem som var redskap for hvem. Det blir meget klarere nå, når det er klargjort hva som er styringsvirkemidlene i oljepolitikken. De er etter min oppfatning like sterke i dag som de var den gang. Men de er mer rene nå, de er mer tydelige, og de går gjennom tradisjonelle politiske virkemidler: lov og konsesjonspolitikk.

Kjell Engbretsen hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Statsråd Olav Akselsen: Dagen i dag er ein milepæl i norsk oljehistorie. Stortinget er invitert til å gjera store endringar i politikken på dette området. Men det er viktig å slå fast at dette berre er endringar i verkemiddel.

I Noreg har me all mogleg grunn til å vera stolte. Det me har fått til i løpet av dei 30 åra som er gått sidan me fann olja, er utan sidestykke, både i norsk og internasjonal samanheng. Då me fann olja på slutten av 1960-åra, var me utan kunnskap på dette området. I dag er norske oljeselskap og norsk leverandørindustri heilt i verdstoppen på fleire område.

Denne historia handlar først og fremst om ein svært vellukka industripolitikk.

Då ein fann olja, sette ein seg nokre viktige mål. Oljeresursane skulle vera vår felles eigedom og koma heile folket til gode. Samstundes skulle ein byggja opp ein norsk industri basert på denne ressursen.

Dei vala ein gjorde då ein utforma politikken for å nå desse måla, var rette. Men politikken på dette området er ikkje den same i dag som i 1970 eller 1980 eller 1990. Politikken har forandra seg heile tida for å vera tilpassa den verkelegheita og dei utfordringane oljenæringa til kvar tid har stått overfor. Men måla har stått og står fast.

Dei endringane i politikken som Regjeringa har føreslått, og som i dag får støtte frå eit breitt fleirtal her i salen, er fremja for å gje verkemiddel tilpassa dagens og morgondagens utfordringar.

Dei siste åra har det skjedd enorme endringar i den verkelegheita norsk oljenæring må ta omsyn til. Store delar av verda som før var lukka, er no opna for dei internasjonale oljeselskapa. Desse har no langt fleire land å velja mellom når dei skal velja kvar dei skal investera ressursane sine.

Oljeindustrien er ein industri utan grenser. Norsk sokkel må difor konkurrera med Aserbajdsjan og resten av det tidlegare Sovjetunionen, med Midtausten, Vest-Afrika og Sør-Amerika. Våre felt, langt til havs, med ekstreme vertilhøve og enorme havdjup, må vera like attraktive som felt på land, med stabile vertilhøve og enkel geologi.

Oljeselskapa er blitt færre og større. BP og Amoco har slått seg saman. Exxon og Mobil har slått seg saman. Total, Finna og Elf har slått seg saman. Chevron og Texaco har slått seg saman. Norsk Hydro har kjøpt opp Saga. Konkurransen er blitt mykje hardare, i Noreg og internasjonalt.

Sjølv om me har olje- og gassressursar for mange tiår enno, er norsk sokkel komen inn i ein ny fase. Funna blir færre og mindre. Framtidas utbyggingar vil bli annleis og meir krevjande.

Skal oljeselskapa og leverandørindustrien halda på arbeidsstokken sin, på kunnskapen sin, på det teknologiske miljøet sitt, må dei finna nye marknader i tillegg til den norske. Skal dei utvikla seg vidare og halda på posisjonen i verdstoppen, må dei vera der utfordringane er, både her heime og ute i verda.

Medan oljeproduksjonen vår er på topp og snart vil begynna å gå nedover, blir gass stadig viktigare for

Noreg. Gassmarknaden er i total forandring, frå å vera monopolstyrt til gradvis store liberalisering. Konkurransen blir hardare og presset på prisane større.

Statoil blei danna for å vera eit verktøy i utøvinga av styresmaktene sin oljepolitikk. Selskapet var tillagt særlege oppgåver og fekk privilegium på norsk sokkel. Denne tida er forbi. Internasjonale reglar hindrar særbehandling av enkeltelskap. Statoil må i dag konkurrera på lik linje med alle andre selskap. Statoil utfører heller ikkje særlege oppgåver på vegner av den norske stat.

Det er ikkje mindre styring av den grunn. Full statleg eigarskap er ikkje nødvendig for å realisera hovudmåla i petroleumspolitikken. Me styrer gjennom konsesjonspolitikken, lover, forskrifter og enkeltvedtak og ikkje gjennom aksjane me eig i Statoil.

Medan det før var ein fordel for Statoil å vera eigd av staten, er det ikkje lenger slik. Det å ha berre ein eigar og t.d. ikkje kunna bruka aksjen som betalingsmiddel reduserer Statoil si handlekraft og dermed selskapet sin sjanse til å hevda seg i konkurransen med dei andre selskapa.

Statoil har for lengst blitt eit internasjonalt selskap, med oppdrag i fleire delar av verda. Planane frå selskapet viser at mindre enn 50 pst. av framtidige investeringar er tenkt gjorde på norsk sokkel. Statoil er med andre ord i ein heilt annan situasjon i dag enn då selskapet blei oppretta. Selskapet treng nye rammevilkår for å kunna utvikla seg vidare, og den norske stat kan ivareta sine interesser utan å eiga 100 pst. av aksjane i Statoil.

Ved å sleppa andre til på eigarsida i Statoil får ein tilført kapital og ny kunnskap samstundes som staten får redusert sin risiko.

Dei forslaga som Regjeringa har fremja, skal som sagt gjera det lettare å møte den nye tida. Denne saka handlar ikkje berre om Statoil og SDØE, men om heile den norske oljenæringa. Ikkje minst er dei føreslåtte endringane viktige for norsk leverandørindustri og for norsk servicenæring.

Olje- og gassnæringa er vår viktigaste næring. Me må ta vare på og vidareutvikla denne næringa. Me må sjå til at dei ressursane me har, blir forvalta på best mogleg vis for å sikra høg verdiskaping, til beste for fellesskapet.

Sidan ein gjorde dei første oljepolitiske grepa for om lag 30 år sidan, har det vore eit mål i seg sjølv å oppnå breiast mogleg semje om hovudtrekka i olje- og gasspolitikken.

Eg er difor svært glad for den breie støtta Regjeringa får for sine forslag i dag. Det gjer vedtaka meir robuste og rammevilkåra meir føreseielege for aktørane i denne næringa. Eg er glad for den viljen fleirtalet har vist for å koma fram til semje, og eg vil òg slutta meg til dei rosande orda som er blitt saksordføraren til del her i dag.

Regjeringa sine forslag omfattar i hovudsak fire grep:

- endring av eigarstrukturen i Statoil og børsnotering av selskapet
- sal av utvalde SDØE-eigardelar
- oppretting av eit nytt selskap for å vareta SDØE
- oppretting av nytt selskap for transport av naturgass

Regjeringa har tilrådd at staten reduserer sin eigardel i Statoil, i første omgang med 10 til 25 pst., og at selskapet blir børsnotert. Regjeringa meiner at dette er eit viktig til-

tak for selskapets framtidige utvikling og verdiskapingspotensial. Fleirtalet i komiteen går inn for at ein i første omgang tar inn nye eigarar tilsvarande 15 til 25 pst. av selskapets verdi, og at dette skjer ved emisjon og nedsal. Det er svært viktig å ha fleksibilitet med omsyn til privatiseringsomfang og korleis salet skal gjennomførast fram mot tidspunktet for transaksjonen. Omfanget må sjåast i forhold til utviklinga i marknaden, både i forhold til etterspørsel, prisutvikling osv. Kor stor del av transaksjonen som skal skje ved emisjon og nedsal, må òg vurderast i forhold til oppgjersform for SDØE-eigardelar, likviditet og finansieringsmidlar. Regjeringa vil ta avgjerd om privatiseringsomfang og salsløyving så nær prisingssdatoen som mogleg.

Sal av enkelte SDØE-delar vil vera med på å styrkja verdiskapinga på norsk kontinentalsokkel. Dette vil medverka til å sikra moglege effektiviseringsgevinstar, slik at tilleggsvardiar vil bli realiserte. Det er viktig å selja SDØE-eigardelar i felt, funn og leiteareal med lite ressurspotensial og svak forventa lønnsemd. For å leggja grunnlaget for god samla framtidig gassforvaltning, meiner Regjeringa at staten bør behalda store eigardelar i dei største gassfelt, samstundes som det er viktig at Statoil blir styrkt som gasselskap. For å sikra god varetaking av dei delane av SDØE som staten vel å behalda, er det viktig at ein konsentrerer seg om eit fåtal felt og utvinningsløyve slik at varetakarfunksjonen blir enkel og oversiktleg.

Desse omsyna er lagt til grunn for Regjeringas vurdering av kva eigardelar som bør seljast og kva eigardelar staten bør behalda.

Fleirtalet i komiteen sluttar seg til Regjeringas tilråding om sal av SDØE-eigardelar tilsvarande 15 pst. til Statoil. Eg har så vidt starta drøftingar med Statoil om dette. Salet skal skje før Statoil blir delprivatisert. Eg tar sikte på å avslutta transaksjonen med Statoil om kort tid.

Fleirtalet i komiteen ønskjer å selja SDØE-eigardelar tilsvarande 6,5 pst. til Norsk Hydro og andre. Eg arbeider med å førebu dette salet.

Føremålet med SDØE er å sikra ei best mogleg forvaltning av ressursane og høgast mogleg verdiskaping for staten. Dagens forvaltarordning for SDØE, med Statoil som forretningsfører, har etter departementets syn fungert tilfredsstillande sidan den blei etablert i 1985. Men det er no behov for endringar av denne forvaltarordninga, bl.a. som følgje av delprivatiseringa av Statoil.

Regjeringa legg opp til at det nye selskapet skal realisera føremålet utan å ha kompetanse tilsvarande tradisjonelle oljeselskap. Komiteen peiker på at det er nødvendig å avgrensa selskapets oppgåver slik at ein unngår at det utviklar seg til eit ordinært oljeselskap. Me tar sikte på å etablere selskapet så snart som mogleg. Det vil skje før delprivatiseringa av Statoil.

Ei nøytral og effektiv utnytting og utvikling av transport- og landanlegg for naturgass har mykje å seia for realiseringa av verdien av denne ressursen. Gasstransporten må sjåast i eit langsiktig perspektiv. Me treng eit uavhengig transportselskap for naturgass for å sikra nøytralitet og auka effektiviteten i transportleddet. Eg har lagt

opp til at eksisterande operatøransvar skal overførast til det nye selskapet. Me må gjera dette no, før delprivatiseringa av Statoil skjer.

Sjølv om dette selskapet no blir oppretta, er det viktig å slå fast at dette ikkje vil innebera endringar i eigarskapen til røyra. Eigarane av røyra vil framleis ta avgjerder om utbygging, tariffar osv. Endringa vil ikkje medføra tap av arbeidsplassar. Omfattande oppgåver for selskapet skal gjerast av eksisterande organisasjonar. Tilsette som utfører funksjonar som blir overførte til transportselskapet, vil få tilbod om tilsvarande arbeid i det nye selskapet.

Eg har merka meg komiteens merknader om etablering av ein felles eigarskap for transportsystema for gass. Eg vil sjølv sagt følgja opp desse merknadene.

Verkelegheita har endra seg. Det ville vera eit brot med tidlegare tradisjonar dersom me i dag for første gang i historia ikkje skulle endra rammevilkåra for å møta dei nye utfordringane.

Måla står fast. Me vil ha størst mogleg inntekter. Me vil la industrien få utvikla seg, me vil sikra sysselsetjinga, me vil ta vare på kompetansen. Me vil gjera den norske sokkelen attraktiv. Då må me ha verkemiddel som gjer det mogleg. Dei verkemidla gjev fleirtalsinnstillinga, og eg vil anbefala den.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Bror Yngve Rahm (KrF): Kristelig Folkeparti har ønsket et bredt forlik. Det har vi fått, og det er vi glad for. Debatten vår har båret preg av at vi ønsker å basere debatten på et uttrykk for vilje fra alle parter til å finne felles løsninger på de viktigste elementene i det opplegg som er presentert av Regjeringen. Med bakgrunn i det hadde vel mange av oss kanskje ventet oss en noe mer ydmyk holdning fra Regjeringens representanter, som er veldig opptatt av å markere i denne salen at man har fått flertall for Regjeringens synspunkter på hovedutfordringene. La meg da replisere tilbake at jeg føler også behov for å si på vegne av opposisjonen at jeg er veldig glad for at Regjeringen har vært villig til å komme opposisjonen i møte på våre krav, og at man således ikke bare har justert sin politikk, men på viktige områder endret politikk. Jan Tore Sanner har presentert dette.

Statsministeren omtaler de endringer som er gjort, som såkalt mindre betydningsfulle justeringer, Tore Nordtun sa tidligere i dag at de endringer som er gjort, er udramatiske endringer, og også fra olje- og energiministerens side bagatelliseres de endringer som er foretatt. Jeg vil derfor utfordre statsråden til å svare på følgende spørsmål: Å forandre fra 20 til 21,5 pst. representerer summer i størrelsesorden 7–8, kanskje 10 milliarder kr. Betrakter statsråden dette som bagateller og såkalt mindre betydningsfulle justeringer?

Det andre spørsmålet er: Statsråden har jo uttalt seg relativt frimodig i forhold til denne prosentsatsen og tenkt svært høyt offentlig om å øke denne, at vi burde ligget høyere. Har statsråden en avklart holdning til hvorvidt den grensen som nå er satt, er en endelig grense, el-

ler tenker olje- og energiministeren på at her må vi gå et neste skritt etter hvert som forholdene i Arbeiderpartiet ligger til rette for det?

Statsråd Olav Akselsen: Eg må innrømme at eg er litt overraska over denne replikken, men eg skal for å vera på den trygge sida lesa gjennom innlegget mitt nok ein gong.

Det som eg prøvde å gje uttrykk for, var at fleire parti har vist stor vilje til å koma fram til ei felles haldning, og det er eg sjølvsagt svært glad for. Eg har ingen problem med å dela gleda mi med dei andre avtalepartane og synest det er veldig bra at ein har strekt seg for å koma fram til eit kompromiss.

Så må eg innrømme at eg synest ikkje desse endringane er så enormt store eller vesentlege eller veldig vanskelege, men dei er ikkje mindre viktige av den grunn. Min hovudbodskap var i alle fall eit forsøk på å gje uttrykk for den gleda som eg føler over det vedtaket og den flertalsinnstillinga som me ser i dag.

Når det gjeld framtida, trur eg det er veldig vanskeleg å vera bastant om den. Det vil sjølvsagt vera slik at kvart storting til kvar tid kan vurdere alle sider av denne saka. Men det viktigaste for meg har vore å få robuste avklaringsar, og det føler eg at me no har fått. Me har ingen konkrete forslag frå Arbeidarpartiet si side om å gjera endringar i dei prosensatsane som ein i dag har blitt einige om, men sjølvsagt blir det opp til framtidige storting å vurdere dette når den tid måtte koma.

Jan Tore Sanner (H): La meg starte med å gratulere statsråden med nye og oppdaterte redskap i petroleumpolitikken som vil kunne danne rom for en dynamisk utvikling i næringen. Dette er viktig, som også statsråden understreket, både for å bevare og videreutvikle petroleumssektorens betydning for Norge, både i forhold til den industrielle utviklingen og i forhold til verdiskaping for å sikre velferdssamfunnet.

Etter min oppfatning har statsråden i det forslaget som lå på bordet, vist vilje til å orientere seg mot stortingsflertallet. Også gjennom de forhandlingene som har foregått, har statsråden vist vilje til å komme flertallet i møte.

Når det gjelder framtiden, la meg da bare minne om at det nye SDØE-selskapet vil ha både en rett og en plikt til å foreslå bytte og salg av SDØE-andeler dersom det vil kunne bidra til økt verdiskaping for det norske samfunn. Det kommer i tillegg til de 21,5 pst. som vi vedtar i dag. Dermed er det lagt grunnlag for en videre dynamisk utvikling. Jeg er også glad for at vi i Stortinget har bedt statsråden om å innkalle selskapene, slik at vi kan få etablert et felles eierskap for gasstransport som bygger på GasLed.

La meg bare avslutningsvis spørre statsråden om han kan utdype spørsmålet om rollekonflikter noe nærmere. Jeg utfordret statsråden på det, og han svarte med ensidig å fokusere på det statlige eierskapet. Også Høyre erkjenner at staten vil være en eier av Statoil i betydelig fremtid. Vi mener at staten i hvert fall skal beholde en tredjedel. Det er andre måter statsråden også kan unngå rolle-

konflikter på, både når det gjelder hvordan eierskapet utøves, og hvordan staten organiserer sin virksomhet. Har statsråden gjort seg noen tanker om hvordan vi kan redusere faren for rollekonflikter i fremtiden?

Statsråd Olav Akselsen: Nok ein gong vil eg berre understreka at eg er glad for det me har greidd å koma fram til her i dag, og eg får nesten inntrykk av at dette kjem til å bli betre og betre. Det er stadig fleire som vil ha ansvaret for det, og det er eit godt teikn.

Når det gjeld det konkrete spørsmålet som Jan Tore Sanner her tar opp, går Regjeringa no på eit generelt grunnlag gjennom spørsmålet om statleg eigarskap og organisering internt i Regjeringa for å unngå moglege rollekonfliktar, der ein bl.a. vurderer plassering i departement og den typen ting. Dette er eit generelt arbeid, som ikkje har spesiell tilknytning til situasjonen i oljebransjen.

Eg ser at det sjølvsagt kan vera rollekonfliktar når ei og same myndigheit skal utføra ulike oppgåver, men eg vil likevel hevda at desse eventuelle problema har vore handterte på ein veldig bra måte fram til i dag. Min ambisjon er at så lenge eg har ansvaret, skal me greia å handtera dette vidare på ein minst like god måte, og så vil arbeidet til Regjeringa, når det blir slutført, gje svar på om ein vel å organisera dette på ein annan måte i framtida enn slik det er gjort fram til i dag.

Øyvind Vaksdal (Frp): Som det nå ser ut til, kommer Stortinget i dag til å vedta at 21,5 pst. av SDØE skal selges gjennom et rettet salg mot enkelte selskaper, og der Statoil får tilbud om 15 pst. av andelene. I proposisjonen fra Regjeringa og i flertallsmerknader understrekes det at alle transaksjoner skal skje til markedsverdi. Kan statsråden gi meg en forklaring på hvordan man skal klare å fastsette markedsverdien på disse andelene, uten å tilby andelene i markedet gjennom auksjon?

Det ble for en stund siden kjent i media at departementet allerede var i gang med forberedelser til salg av andelene til Statoil. Statsråden bekrefter dette i dag og sier at det vil bli avsluttet om kort tid. Men kan statsråden gi meg en orientering om hvilken oppgjørsform man vil velge når det gjelder Statoils andeler? Hvis det forslag til vedtak som foreligger, nå får flertall, står en som følge av det rimelig fritt.

Statsråd Olav Akselsen: Lat meg begynna med det siste: Den fridomen vil me bruka. Men eg kan ikkje svara på spørsmålet før me er på det tidspunktet me skal ha oppgjer. Det vil vera moglegheiter for å gjera opp i aksjar, i kontantar, eller ein kombinasjon. Kva for ei form me vel, får me koma tilbake til.

Det har blitt sagt fleire gonger i dag at det skjer ei forfordeling fordi Statoil får kjøpa ein større del. Då har ein misforstått heile intensjonen med det som Regjeringa legg opp til. Det er slik at når ein ønskjer å selja SDØE-delar, er det for at ein skal få ei større verdiskaping ut av desse delane. Dermed er det altså staten sine interesser ein varetar når ein sel til Statoil, og ikkje Statoil sine interesser. Statoil er posisjonert slik på norsk sokkel at det

er dei som i størst grad kan dra ut dei effektivitetsgevinstane som finst ved at SDØE-delane får ein annan eigar enn det som er tilfellet i dag.

Når det gjeld marknadspris, blir det selt oljedelar i store delar i verda kvar einaste dag. I svært liten grad skjer dette gjennom auksjonsprinsippet. Den vanlegaste formen er at to partar set seg ned og forhandlar fram ein pris og blir einige om kva desse ulike felta er verde. Når det gjeld dei SDØE-delane som staten skal selja, er det gjort eit grundig arbeid over ein lengre periode for å kartleggja kva for ressursar som finst i dei ulike felta – geologi, utvinning osv. Dette er gjort med hjelp frå Oljedirektoratet og internasjonale spesialistar. På bakgrunn av råda frå dei som er best eigna til å gje slike råd, vil ein setja seg ned med Statoil og prøva å koma fram til ein pris. Eg vil presisera at blir ein ikkje einige om pris, blir det heller ikkje noko sal.

John Dale (Sp): Som kjent utløyste spørsmålet om å delprivatisera Statoil ein kvass debatt i Arbeidarpartiet. Eg noterte meg at tilhengjarane av privatisering hevda at behovet for såkalla strategiske alliansar var eit avgjerande poeng. Men så viste det seg at det som skulle vera eit kronargument, forvitra undervegs. Det er jo heilt klart at Statoil i dag kan verta med i strategiske alliansar med andre.

Generelt er argumenta for privatisering, slik dei er skisserte opp i innstillinga, lite presise. Replikordskiftet mellom representanten Odd Roger Enoksen og statsministeren viste også det. Det verka som om eit synspunkt summerer opp alt, kort og godt: Statoil vil vera som andre oljeselskap. Så enkelt er det. Men dess viktigare vert det å stilla følgjande kontrollspørsmål til olje- og energiministeren: Kan det dokumenterast at selskap som heilt eller delvis er private, framstår som meir effektive i produksjon og leiting etter olje og gass enn Statoil, som er 100 pst. eigd av staten?

Statsråd Olav Akselsen: Representanten Dale viste til at det har vore debatt i Arbeidarpartiet. Det har det – ein god og grundig debatt. Men så vidt eg veit, har det vore ein viss debatt i Senterpartiet også. Det er bl.a. slik at min forgjengar, som utgår frå Senterpartiet, har sagt offentleg at ho meiner det ville vera ein fordel for Statoil å bli privatisert. Det var òg slik at tidlegare statsminister Bondevik sa at hadde berre regjeringa sete litt lenger, skulle ein nok blitt einig om denne saka. Det må då bety at anten måtte Senterpartiet ha gjeve seg for dei to andre partia, eller det motsette. Då ville det vel vore slik at det er kjøttvekta som veg tyngst. Så slik sett kan kanskje Senterpartiet i denne samanhengen vera glade for at dei kom seg ut og dermed slapp å ta eit slikt standpunkt.

Når det gjeld strategiske alliansar, er det faktisk slik at det har skjedd enorme endringar i oljebransjen dei siste åra. Det er bl.a. slik at i Aserbajdsjan, der Statoil har vore til stades gjennom alliansar med andre selskap, har Statoil no blitt skubba ut, rett og slett fordi alliansepartnarane deira har slått seg saman igjen med andre selskap. Dette gjer at situasjonen for selskap som f.eks. Statoil har blitt

vanskelegare. Derfor meiner eg heilt bestemt at argumentasjonen om å ha moglegheit til å kunna bruka aksjane sine òg i strategiske alliansar, ikkje berre er haldbar, men svært god.

Så har representanten Dale til slutt eit spørsmål om ein blir mykje meir effektiv av å vera privat. For Arbeidarpartiet har det aldri vore eit avgjerande spørsmål i denne debatten. Vårt ønske er at Statoil, som er eit veldrive selskap, skal få moglegheita til å vidareutvikla seg og ta vare på det dei har greidd å oppnå fram til i dag. Det meiner me dei får større moglegheit til med den nye politikken på dette området.

Øystein Djupedal (SV): Jeg registrerer at oljeministeren, i likhet med statsministeren, argumenterer med en heftighet for et standpunkt som man har inntatt relativt nylig. Arbeiderpartiet gikk altså til valg på det motsatte standpunktet av det man her legger fram i salen. Det må vi ta til etterretning. Men derfor vil den stilen man da velger for å forsvare dette standpunktet, virke noe nyfrelst og gjøre at man dermed kanskje går glipp av en del av det som har vært det viktigste i oljepolitikken, nemlig den langsiktigheten som har vært der, og forankringen i folket. Og det er jo selvfølgelig et demokratisk problem at man velger å forsere dette fram i denne stortingsperioden, der det bare er et fåtall av partiene som faktisk har gått til valg på at dette skal skje. Det må vi ta til etterretning. Men det er altså kun få måneder igjen til stortingsvalget, der dette naturlig ville være en del av de temaene som partiene presenterte for sine velgere.

Det som også er forbausende, er å se de argumenter som brukes. For de argumenter som brukes for privatisering av Statoil og salg av SDØE, er i beste fall bygd på antakelser – antakelser som ikke uten videre viser seg å holde stikk. Effektivitet er f.eks. et argument som brukes av mange i denne sal. Er det gitt at Statoil privatisert er mer effektivt enn et heleid statlig selskap?

Det at de to tidligere styreformennene i Statoil fikk sparken, viser at staten som 100 pst. eier var en krevende eier, ja langt mer krevende enn delprivatiserte Hydro, som ikke har sparket sin ledelse, til tross for store overskridelser. Det viser at staten nettopp har den rollen.

Så er det sagt at dette vil føre til mer verdiskaping. Ja, er det gitt? Hvor i all verden skal vi finne dokumentasjon for at dette fører til økt verdiskaping? Det er overhodet ikke gitt at et privat selskap er mer effektivt eller mer verdiskapende. Og det siste poenget er: Vil dette bidra til at staten får større inntekter? Neppé! Pengenes veier er uransakelige. Betydelige deler av disse summene som går rett inn i statskassen, skal nå gå via selskapene. Det betyr at mange av disse antakelsene ikke nødvendigvis vil vise seg å holde stikk. Og dette er mitt spørsmål til statsråden: På hvilken måte skal han evaluere om dette er en suksess sett fra statens ståsted, ikke sett fra selskape-nes ståsted?

Statsråd Olav Akselsen: Eg må først takka for å bli framstilt som nyfrelst. Det tyder iallfall på at eg kan greia

å visa eit engasjement i ei sak som eg har jobba med i over to år. Og det er ikkje slik at det står noko i Arbeidarpartiet sitt valprogram for denne perioden om at ein ikkje skal kunna endra eigarskapen i Statoil. Så det å hevda at ein her går mot sitt eige program, finst det ikkje grunnlag for.

Så er det slik at grunnen til at me gjer dette, er at me ønskjer å ta vare på dei verdiane som er skapte i løpet av 30 år. Dette er først og fremst endringar i verkemiddel, og ikkje endringar i mål. For oss er det viktigare å halda fast på målsetjingane, som det har vore stor semje om gjennom mange år, enn å hengja seg opp i dei verkemidla som har vore brukte.

For oss er det faktisk slik at me ser at ein her må ta eit val, om ein vil forlata måla, eller om ein vil forlata verkemidla. For oss har det då vore mykje enklare å seia at måla er viktigare enn verkemidla. Det er få saker som det har vore jobba grundigare med, og som er dokumentert betre, enn denne saka. Den førre regjeringa jobba lenge med denne saka, henta fram mykje dokumentasjon, leigde inn hjelp utanfrå og fekk dei beste i verda til å bruka sine ressursar til å sjå på saka. Denne Regjeringa har gjort det same. Komiteen har gjort eit særdeles grundig arbeid, har hatt lange og omfattande høyringar, og dei vedlegga som òg ligg ved saka, som er sende over frå Regjeringa, er særdeles grundige. Ein finn få andre saker som har vore behandla tilsvarende, og der ein har hatt same mengd dokumentasjon og så godt grunnlag for å ta sine avgjerder.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Carl I. Hagen (Frp): Det var meget interessant nå å høre olje- og energiminister Akselsen si at det å få børsnotert Statoil og få inn også en del private eiere ville medføre at man tok bedre vare på verdiskapingen enn om Statoil forble et 100 pst. statlig eid selskap. Det synes jeg er usedvanlig hyggelig. For det er den argumentasjonen Fremskrittspartiet har brukt gjennom 15 år, når vi har tatt til orde for å få børsnotert Statoil, få noen som stiller mer krav, at Statoil blir målt gjennom børskurser osv., noe som har vært fraværende hittil, og da altså ha aktive eiere som ville kunne følge med. Så det er hyggelig at Arbeiderpartiet her har snudd dramatisk i sin argumentasjon. Og det skulle vært interessant å høre hvorfor man ikke bruker nøyaktig den samme argumentasjonen når det gjelder Statkraft, for da må jo nøyaktig det samme være gjeldende der, at man får børsnotering og private eiere. Så får man altså en bedre sikring av verdiskapingen, bedre garanti for å få en skikkelig verdiskaping i den bedriften. Vi håper derfor at man etter denne lærdommen som man nå omsider har tatt innover seg, tar konsekvensen av det når det gjelder mange av de andre 100 pst. statlig eide bedriftene, for den samme argumentasjonen er gjeldende der.

Så håper jeg også at det en eller annen gang blir avklart hvorledes det er med ESAs syn på dette. Hvis man ikke selger SDØE-andeler på auksjon, altså til høystbydende for de enkelte andeler, så vil det vel kunne komme anklager om skjult statsstøtte til Statoil og skjult stats-

støtte til Hydro. Hvis andre utenlandske selskaper var villig til å betale en høyere andel for noen SDØE-andeler som blir solgt til Statoil eller til Hydro, så vil det kunne være en konflikt. Derfor er det vi har sagt at vi bør selge andelene til høystbydende. For når det gjelder konstellasjon og sammensetning av konsesjoner, ville det være naturlig at de som byr høyest, også er de som er aktive i en konsesjon allerede nå, og har de beste kunnskapene. Det kunne være interessant om statsråden senere kunne avklare forholdet til ESA og skjult statsstøtteproblematikken.

Så har jeg lyst til å vise til Fremskrittspartiets merknader når det gjelder forskningsfond. Det er gledelig at en samlet komite sier at det er viktig «at staten både som myndighet og som betydelig eier har et ansvar for å fremme forskning, utvikling og industrialisering av nye ideer». Problemet er at så lenge en del av disse forskningsmidlene bevilges over de årlige statsbudsjetter, er *det* en av de postene som en sen nattetime kan bli sterkt redusert fordi man trenger penger i forhandlingene om statsbudsjettet. Det betyr at man ikke har noen forutsigbarhet. Derfor håper vi at statsråden vil vurdere – slik vi fremmer forslag om – å sette av et betydelig beløp, vi har nevnt 10 milliarder kr, til et fast fond, hvis avkastning skal gå til denne forskningen. Hvordan det organiseres, får departementet vurdere, men da vil man være sikret forutsigbarhet ved at det er tatt ut av statsbudsjettets årlige behandling og ut av årlige nattlige forhandlinger om budsjettforlik. Og vi vil få nettopp den stabiliteten som er nødvendig og forsvarlig. Dette er en teknikk vi tror bør anvendes på en del andre områder også, slik at man begrenser mulighetene for at Stortinget fatter «dumme» vedtak i forbindelse med budsjettbehandlingen; man reduserer muligheten for å fjerne det langsiktige, forutsigbare, som på mange områder vil være nødvendig.

Vi håper at man her vil finne frem til noe, slik at staten, som den store eier av SDØE, også tar sin del av ansvaret. For vi, som stat, får jo den største inntekten av ny teknologi som kan øke utvinningsgraden, eller som kan redusere kostnadene på sokkelen, og som for så vidt også kan styrke sikkerheten, som er av de områdene vi har nevnt i våre merknader.

Så til slutt: Jeg synes det er rart at ikke flere er med på vårt forslag om å overføre en del av aksjene i Statoil til det norske folk i forbindelse med børsnoteringen. Hvis jeg ikke erindrer helt feil, har statsminister Jens Stoltenberg sagt at Statoil er det norske folks oljeselskap. Hvorfor i all verden kan ikke da det norske folk selv i hvert fall få disponere en del av de aksjene som er der? Vi foreslår å overføre 15 pst. av aksjene i Statoil direkte til folket. Da får hver enkelt borger selv disponere sin eierandel i Statoil. Samtidig får vi overført en del kapital til den private delen av vårt samfunn, og jeg kan ikke skjønne at dette på noen måte skulle gi annet enn fordeler til hele det norske samfunn og til det norske folk. Vi synes det er rart at man tvivholder på dette at man kan bare selge aksjer, for de inntektene man får av salget, kan man jo allikevel ikke bruke til noe annet enn å kjøpe flere aksjer i Chase Manhattan Bank, Philip Morris og Coca-Cola.

Ranveig Frøiland (A): Stortinget handsamar i dag framtidens olje- og gasspolitikk, ei stor og viktig sak som dreier seg om forvaltninga av ein monaleg del av landets nasjonalformue. Ressursane tilhøyrrer heile det norske samfunnet og skal forvaltast til beste for oss som lever no, og til beste for komande generasjonar.

Dei vedtaka som vert gjorde i dag, vil gje nasjonal-økonomiske og industripolitiskke føringar i mange, mange år framover. Difor er det så viktig at det er oppnådd brei semje i Stortinget om desse hovudtrekka. Det vert no lagt til rette for gode og stabile rammevilkår.

Arbeidarpartiet er tilfreds – det er sagt før – med at vi saman med Kristeleg Folkeparti, Høgre og Venstre utgjer eit fleirtal som ikkje gjev uttrykk for særleg avvikande synspunkt på dei viktigaste spørsmåla som vart lagde fram i stortingsproposisjonen. Ikkje nokon av dei partia som utgjer dette fleirtalet, fremjar andre forslag eller har eigne særmerknader. Dette fundamentet som no er lagt for olje- og gasspolitikken i framtida, står med dette fram som særleg solid.

Arbeidarpartiet har tradisjonar for å byggja robuste fleirtal i petroleumspolitikken. Også det førre petroleumssforliket, i 1984, hadde denne kvaliteten. Då var det Arbeidarpartiet, Kristeleg Folkeparti, Høgre og Senterpartiet som stod saman om hovudtrekka. Det har vore ein styrke for oljepolitikken vår at den er basert på eit breitt fleirtal og ei stor politisk semje. Det har gjeve truverde og ein føreseieleg situasjon når det gjeld viktige delar av norsk politikk.

Heilt sidan det vart påvist drivverdige petroleumsførekomstar på den norske kontinentalsokkelen på slutten av 1960-talet, har det vore eit viktig mål å utvikla nasjonal kompetanse og nasjonal industri. Dette gjeld m.a. oppbygginga og vidareutviklinga av verfts- og leverandørindustrien vår. I dag har vi ein industri som på mange område er både teknologisk leiande og internasjonalt konkurransedyktig, og som står for monaleg verdiskaping. Moglegheitene er framleis store når det gjeld verdiskaping. Vi veit at over 70 000 menneske er tilsette i denne sektoren, og det vitnar om ei stor og livskraftig næring. Mange lokalsamfunn på kysten er heilt avhengige av denne næringa.

Norsk kontinentalsokkel byr framleis på løfterike moglegheiter både i Nordsjøen, i Norskehavet og i Barentshavet. Til no er om lag 20 pst. av dei kjende olje- og gassreservane på norsk sokkel utvunne. Det er påvist reserver som kan gje produksjon av olje i 20–25 år, og av gass i opp imot 100 år framover. I tillegg kjem moglegheitene for nye funn og auka utvinningsgrad i kvar brønn, som følgje av dei teknologiske framskritta som har vore. Her har det faktisk vore ei eventyrleg utvikling.

Olje- og gassmarknadene, selskapa og konkurranseforholda er i sterk endring og utvikling. Dei internasjonale marknadene for norsk naturgass er prega av ein viss uklårleik. Strukturendringane som no pågår i dei europeiske gass- og elmarknadene, og som er drivne fram av auka konkurranse og nye rammevilkår, er ei stor og krevjande utfordring.

Den innanlandske marknaden for direkte bruk av naturgass til industri, samferdselsføremål, fjernvarme og annan bruk må utviklast vidare. Det vil i åra framover liggja store moglegheiter i bruken av naturgass, m.a. innanfor oppdrettsnæringa, innanfor båt- og ferjetrafikken langs kysten og innanfor næringsretta bruk av bioteknologi.

Når det gjeld ferjetrafikken vår, bør vi fortast mogleg gå over til gassdrivne ferjer for å redusera NO_x-utsleppa, som er altfor store i Noreg. Her må òg oljeselskapa kjenna si gjestingstid og vera med og bruka pengar og planleggja for innanlandsk bruk i lag med lokale aktørar.

Dei siste åra har vi sett ei rekkje fusjonar og oppkjøp i olje- og gassindustrien på tvers av landegrensene. Vi må syta for at dei norske oljeselskapa og leverandørindustrien vår får utvikla seg, sin kompetanse og sine verdiar.

Både Statoil og Norsk Hydro har etablert gode posisjonar i andre land. Også ei rekkje norske leverandørbedrifter har etablert viktige posisjonar i andre land og i andre verdsdelar. Internasjonalisering er ein viktig strategi for utviklinga framover, også når kontinentalsokkelen går inn i ein meir moden fase, der talet på nye funn og produksjonen kan gå ned.

35 år med petroleumssverksemd på norsk sokkel har gjeve ei komplisert eigarsamansetjing og ein komplisert avgjerdstruktur i mange av dei utvinningsløyva som er gjevne. Strukturen i dag er dårleg tilpassa behovet for å få redusert kostnadene og for å auka produksjonen. Difor er det viktig at staten gjennom sine verkemiddel medverkar til større verdiskaping på sokkelen. SDØE, statens direkte eigardelar, er eit slikt verkemiddel. Den oppryddinga i eigarsamansetjinga som Regjeringa får fullmakt til å gjennomføra, vil gje fellesskapet auka inntekter frå petroleumsssektoren.

Då Statoil vart oppretta tidleg på 1970-talet, var statleg eigarskap grunngeve med behovet for å sikra norske interesser, dei økonomiske og styringsmessige interessene, samt behovet for å byggja opp nasjonal petroleumskompetanse i næringslivet og på styringssida.

Rammevilkåra for Statoil har endra seg på 1980- og 1990-talet. Frå å vera eit politisk instrument må dei no konkurrera på eit forretningsmessig grunnlag i ein liberalisert marknad. Statens eigarskap, ved å styra gjennom Statoil, er det ikkje lenger behov for. No styrer myndighetene gjennom konsesjonar, lover og reglar og enkeltvedtak. Difor er det viktig i dag å seia at det er på den måten staten sikrar sine interesser, og Statoil må sikra sine interesser ut frå heilt forretningsmessige vilkår. Difor kan eigarskapen vera på ein annan måte i Statoil. Eg er glad for at ein i dag seier at Statoil kan få andre med i eit selskap.

Når det gjeld sal av delar som staten har i SDØE, er grunngevinga auka verdiskaping på norsk sokkel samt endå meir industriutvikling. Mitt syn er at det er naturleg at Statoil får den største delen av desse prosentdelane som no skal seljast, for det er å sikra staten sine interesser. Men Hydro må sjølvsagt òg få kjøpa ein del delar. Dette salet på 21,5 pst. av SDØE er jo for å auka verdi-

skapinga og for å få til ei betre teigdeling på sokkelen mellom selskapa og mellom felta.

Det er òg viktig med forskning og utvikling. Og alt det som vi kan gjera for å utvikla olje og gass, både felta våre og bruken av dei, tilseier at ein må satsa mykje meir – store tal – når det gjeld forskning og utvikling.

I dag vert det altså vedteke eit nytt statsaksjeselskap for ivaretaking av SDØE, eit nytt statsaksjeselskap for gasstransport, byting av eigardelar i rørsystema mellom staten og Statoil og Statoil si betaling for SDØE-delane. Etter mitt syn byggjer desse vedtaka på dei premissane som er lagde fram i proposisjonen, og som kan gje sikre prognosar og stabilitet for heile petroleumssektoren.

Bror Yngve Rahm (KrF): Vi behandler i dag en av de største og viktigste sakene i hele denne stortingsperioden. Delprivatiseringen og børsnoteringen av Statoil innebærer store endringer innen norsk olje- og gasspolitikk som skal være retningsgivende for mange, mange år framover. Parallelt med utsalg av SDØE-andeler snakker vi om den største omleggingen av petroleumsvirksomheten som har skjedd på 15 år, kanskje enda lenger. Hva vi gjør i dag, vil derfor få betydelige konsekvenser for landet vårt og for norsk økonomi i uoverskuelig framtid. Veivalgene som Stortinget nå gjør, er derfor av største viktighet.

Jeg er glad for at det viste seg mulig å samle et bredt flertall bak det forliket som ligger i innstillingen. For enkelte politikkområder er det av største viktighet med solid og bred oppslutning for å sikre en robusthet som kan stå for ulike regjeringer og konstellasjoner i Stortinget. Petroleumpolitikken er et slikt område, og det resultatet som foreligger i dag, har en innretning som bør tåle skiftende politiske værforhold.

Internasjonal petroleumsvirksomhet er i rask endring. Selskaper fusjonerer i et stort tempo og skaper store enheter med betydelig finansiell styrke. Det gir handlingsrom og mulighet for å operere på flere virksomhetsområder og i flere deler av verden. De omorganiseringer som Stortinget i dag vedtar, vil i større grad sikre at også Statoil gis mulighet til å delta mer aktivt i et internasjonalt marked. Selskapet gis større anledning til å handle raskt, basert på større frihet og en styrket finansiell situasjon. Hovedhensikten er å maksimere de verdier som norsk sokkel representerer, til beste for det norske folk, det norske samfunnet og for fremtidige generasjoner. Den hensikten er etter min vurdering godt ivaretatt gjennom det forliket som ligger til behandling i Stortinget i dag.

Rammebetingelsene for Statoil har endret seg på 1980- og 1990-tallet. Fra å være et privilegert selskap og politisk instrument konkurrerer selskapet i dag på rent forretningsmessig grunnlag i liberaliserte markeder både internasjonalt og på norsk sokkel. Et helstatlig eierskap i Statoil har vært viktig og nødvendig, bl.a. i en oppbyggingsfase av norsk petroleumskompetanse. En videreutvikling av denne kompetansen forutsetter ikke lenger nødvendigvis et statlig eierskap, og de økonomiske og styringsmessige begrunnelser for helstatlig eierskap er ikke lenger relevante. Staten kan sikre sine inntekter ved

andre virkemidler, og Statoil kan i dag øke sin verdiskaping på sokkelen ved en større grad av fristilling fra statlige bindinger.

Det er likevel viktig å understreke at olje- og gassressursene på sokkelen fortsatt er å betrakte som statlig eiendom, og at staten må sikre framtidig kontroll og styring av virksomheten. De omorganiseringer som i dag foretas, er ikke til hinder for dette. Det gjenspeiles bl.a. i at staten fortsatt sitter igjen med en betydelig eiermajoritet i Statoil.

Mye av debatten har så langt dreid seg om omfanget av delprivatiseringen og hvor stor del av SDØE-porteføljen som skal legges ut for salg. For Kristelig Folkeparti har det først og fremst vært viktig å sikre at også salg av SDØE-andeler bidrar til å sikre økt effektivitet og verdiskaping på sokkelen, samtidig som statens inntekter sikres og maksimeres. I og med at SDØE har vist seg som et robust redskap for å sikre staten grunnrente, er det viktig at staten fortsatt beholder betydelige andeler i de store olje- og gassfeltene. Det har også vært viktig å sikre en noe større balanse mellom Statoil og Norsk Hydro ved tildeiling og salg av SDØE-andeler enn det som var Regjeringens utgangspunkt. Jeg er derfor glad for at flertallet er enige om å øke prosentandelen som skal legges ut for salg, noe. Dette sikrer Statoil 15 pst., i tråd med Regjeringens forslag, mens 6,5 pst. kan fordeles mellom Norsk Hydro og andre selskaper, i tråd med de øvrige tre partienes synspunkter som inngår i forliket.

Kristelig Folkeparti er opptatt av at sokkelen fortsatt skal være attraktiv for utenlandske interessenter og investorer. Vi har fokusert på de små selskapenes naturlige plass som en del av mangfoldet på norsk sokkel. Ikke minst er dette viktig i forhold til småfelter og haleproduksjon som ved hjelp av mindre selskaper kan bidra til en bedre ressursutnyttelse, og derigjennom økt verdiskaping på norsk sokkel. Alle disse hensyn er ivarettatt i flertallsinnstillingen vi har til behandling.

Det legges i innstillingen opp til at det opprettes et nytt statselskap som skal forvalte SDØE-porteføljen i utvinningstillatelser, rørledninger og landanlegg som staten beholder andeler i. Flertallet, inklusiv Kristelig Folkeparti, legger til grunn at selskapets mål først og fremst vil være å maksimere statens netto kontantstrøm i et langsiktig perspektiv, samtidig som det er en klar forutsetning at selskapet ikke skal utvikle seg til et tradisjonelt oljeselskap.

Jeg er glad for at den innstillingen som i dag ligger til behandling, representerer et bredt kompromiss som er robust i møte med ulike konstellasjoner og regjeringer i framtiden.

Bent Høie (H): Dagen i dag representerer ikke avslutningen på en sak, men begynnelsen på en ny epoke. Stortinget peker i dag ut en retning der en har justert norsk oljepolitikk mer i samsvar med terrenget. Etter vår oppfatning er Norge ute i siste liten, men dette er allikevel en gledens dag.

Høyre har gått inn i denne saken med en klar oppfatning av hvilken retning en ønsker og det er nødven-

dig å gå, men samtidig med den intensjonen å få til en løsning som har oppslutning i alle de partier som inngår i de tenkelige regjeringsalternativer. Dette sikrer en forutsigbarhet og en stabilitet for Norges viktigste næring.

Som jeg har vært inne på tidligere, er det en betydelig kompetanse som er bygd opp i Statoil gjennom 30 års satsing. Denne kompetansen gir Norge store muligheter for å få et selskap som kan vises igjen internasjonalt. De endringene som en gjør i dag, legger til rette for det.

Jan Tore Sanner har tidligere gjort rede for Høyres hovedstandpunkter i saken. Jeg skal derfor gå inn på et par områder.

Flertallet går i denne saken inn for at departementet skal legge til rette for at småsparere kan kjøpe aksjer i Statoil. For at en skal lykkes med dette, mener flertallet at det er behov for særskilte tiltak. Det har en egen verdi at norske småsparere engasjerer seg i selskapet. Det er med på å sikre selskapet en klarere norsk forankring, skape engasjement om selskapet, og ikke minst er det med på å sikre åpenhet omkring selskapet.

Men etter min oppfatning bør en samtidig med dette sørge for å få etablert særskilte ordninger for de ansatte i selskapet. De ansatte i Statoil har gjort en fantastisk jobb for å bringe selskapet inn i den posisjonen som det nå er kommet i. I motsetning til kollegaene i andre selskaper har de ikke hatt muligheten til å ta del i verdiøkningen gjennom eierskap i selskapet. Statoil er en av Norges største kompetanseorganisasjoner og konkurrerer med tilsvarende selskap om de beste menneskene. Deres konkurrenter har gjennom lang tid hatt muligheter til å tilby sine ansatte gunstige ordninger, som har gjort dem til medeiere i arbeidsplassen sin. Jeg håper at departementet og selskapet i samarbeid kommer fram til en rabattordning som også kan gjelde selskapets ansatte, tilsvarende det som er i andre oljeselskaper.

Et av de mest kompliserte spørsmålene i denne saken har vært knyttet til et nytt transportselskap for gass. Dette skyldes at en er fornøyd med den måten Statoil har ivare tatt denne oppgaven på, samtidig som en har sett behovet for endringer, et behov selskapene selv så allerede på begynnelsen av 1990-tallet. Høyre er svært glad for at en nå har kommet fram til en ordning som gjør at den statlige 100 pst.-ordningen bare er en midlertidig ordning, og at en tar sikte på raskt å etablere en ordning i samsvar med GasLed-modellen. Det er imidlertid klart at hensikten med denne endringen er å sikre effektivitet, nøytralitet og videreutvikling av gasstransportsystemet. Det er fortsatt Stortingets holdning at verdiskapningen skal tas ut på feltet og ikke i transportsystemet. Det er derfor av betydning at denne ordningen ikke hindrer en videre industriell landbasert utnyttelse av gass. Derfor er det en forutsetning for denne løsningen at den ikke medfører endringer når det gjelder potensialet for videre industriell utvikling i Kårstø-området. Mens saken var til behandling i Stortinget ble det nemlig skapt tvil om dette. Derfor har flertallet understreket betydningen av at Regjeringen legger til rette for en videre satsing på industrialisering i dette området.

K i r s t i K o l l e G r ø n d a h l hadde her overtatt presidentplassen.

Presidenten: De talere som heretter får ordet, har en taletid på inntil 3 minutter.

Odd Roger Enoksen (Sp): I en replikkordveksling tidligere i dag stilte jeg et spørsmål til statsministeren om hvilken konsekvens det vil få at Arbeiderpartiet nå har gått bort fra sitt absolutte krav om at staten skal eie to tredjedeler av Statoil. Videre spurte jeg om betydningen av at Arbeiderpartiet i innstillingen har gitt sin tilslutning til en relativt massiv kritikk av offentlig eierskap som ineffektivt, ikke egnet som redskap i et deregulert marked, for tungrodd i forhold til beslutningsprosessen. Videre gir man sin tilslutning til at staten ikke er risikovillig nok som eier, og at det hefter markedsmessig skepsis ved statlig eierskap. I det hele tatt: Innstillingen er et voldsomt oppgjør med offentlig eierskap, som jeg må si overrasker meg, og som Arbeiderpartiet og vi andre utvilsomt vil komme til å møte i andre sammenhenger her i Stortinget i framtiden.

Når Arbeiderpartiet – og flertallet i komiteen – nå konkluderer med at formålet med det framtidige eierskap i Statoil er å sikre at selskapets hovedkontor skal forankres i Norge, hvilket altså ikke krever mer enn en tredjedels eierandel, må jeg si at statsministerens svar til meg i beste fall er en avsporing av debatten når han ikke gjør annet i sitt svar enn å påstå at Senterpartiet er mer opptatt av at staten skal eie bensinstasjoner enn av at vi skal eie sykehus. Ja, da har jeg truffet et ømt punkt hos Arbeiderpartiet.

For det første er det knekkende likegyldig for Senterpartiet om staten er 100 pst. eier i bensinstasjoner eller ikke. Det er en vurdering som Statoil selv må gjøre om man ønsker å sitte som 100 pst. eier eller ikke, og om man i det hele tatt vil være eier i bensinstasjoner. Det er en sak som Statoils styre skal beslutte, uavhengig av om staten er 100 pst. eier i Statoil eller ikke.

Derneft er det heller ikke slik at de statlige overtakelsene av sykehusene innebærer mer offentlig eierskap i sykehus. Man eksproprierer sykehus som et annet forvaltningsnivå i dag eier, gjør det til en statlig eiendom og fjerner det fullstendig fra folkevalgt styring ved å flytte beslutninger med hensyn til drift av sykehus inn i lukkede rom, bort fra folkevalgt styring. Det er sykehusreformen som statsministeren blander inn i en debatt om nedsalg av statens aksjer i Statoil.

Jeg er stygt redd for at vi som følge av den beslutningen som blir gjort her i dag, kan forvente ytterligere nedsalg av statens eierandel i Statoil. Det har for øvrig avtaleparterne bekreftet, man akter å gå i den retning. Og jeg tar statsministerens forsøk på å snakke bort mitt spørsmål og prate om andre ting som en bekreftelse på at det vil komme til å skje.

Øystein Djupedal (SV): I en tidligere replikk til olje- og energiministeren etterlyste jeg hvordan man har tenkt å evaluere at dette blir en suksess. Jeg har lagt merke til at stortingsflertallet «tar bølgen» over noe de kaller en historisk beslutning. Og det er riktig: Dette er en veldig

vidtrekkende strukturell endring av vår oljepolitikk. Det er også en strukturell endring knyttet til hvordan statens inntekter skal komme, og det er klart at for Stortinget er dette et viktig spørsmål. Nå vil altså pengene gå, særlig det som gjelder SDØE, og jeg har stor forståelse for at både Statoil og Hydro og også andre oljeselskaper nå ser for seg tilgang på en pengebinge man tidligere ikke har hatt, og med den dollarkurs og den oljepris som man i dag har, er det jo ikke mulig å tape penger på dette. Tvert imot betyr det en svært god inntekt og en svært stor mulighet for Statoil. Det ser jeg.

Men vi må altså ikke blande de rollene vi har, for Stortinget er de som skal forvalte samfunnets interesser, og ikke Statoils, Hydros eller andre selskapers interesser. Det betyr at dette spørsmålet i grunnen er helt sentralt. Det påstås med tyngde fra mange her at dette er en nødvendig strukturendring for å få mer verdiskaping, større effektivitet og hva man nå bruker av ulike honnrørd som gjerne brukes i slike sammenhenger.

Men hvordan har departementet og statsråden tenkt å evaluere hvordan dette blir en suksess for samfunnet? Man må jo ha tenkt gjennom dette. Man kan ikke bare si at nå går vi på børs, og dermed er dette en suksess fordi privatisering i seg selv er målet. Tvert imot mener jeg å høre at statsråden gjentatte ganger har sagt at dette er et virkemiddel for å nå et mål. Spørsmålet henger fortsatt igjen etter denne debatten. Man har gjennom hele denne prosessen, der man skal sende Statoil på børs og også selge ut statens eierandeler i direkte engasjement, ikke klart å rettferdiggjøre akkurat dette lille poeng: Hvorfor skal dette være bedre for det norske samfunn? Og en skriver spaltometer etter spaltometer og bruker masse rørende ord, disse ordene som næringslivet bruker, som egentlig ikke har innhold, i hvert fall ikke særlig fruktbart innhold.

Jeg ønsker at statsråden skal få sjansen nå på slutten av debatten til å si hvordan departementet har tenkt å evaluere dette i forhold til statens interesser, ikke i forhold til Statoils interesser eller i forhold til Hydros interesser, men hvorfor man kan si at man faktisk har nådd de mål som man ønsker. Har man fått større effektivitet? Har man fått større verdiskaping? Har man også for det norske samfunnet fått større inntekter? Har dette vært en viktig og nødvendig strukturendring, som flertallet her hele tiden sier har vært nødvendig? Men hvorfor? Det er det ingen som gir et godt svar på.

Jeg vil gjerne at statsråden skal ta denne utfordringen, for dette er i grunnen et viktig poeng, særlig fordi dette er en så stor strukturendring, som mange her understreker, og fordi dette er en slik historisk dag der man «tar bølgen» rundt stortingsbenkene – legger jeg merke til – ikke minst fra den første raden rundt her.

Statsråd Olav Akselsen: Sidan eg først tar ordet, så lat meg nytta høvet til å ta avstand frå den måten Carl I. Hagen tolka innlegget mitt på. Eg har ikkje i debatten i dag – og heller ikkje tidlegare – sagt noko om at Statoil vil bli eit betre selskap dersom det går på børs. Det er heilt andre ting som har gjort at eg meiner at me må kun-

na opna Statoil opp for andre eigarar, ikkje minst moglegheita til å bruka aksjar i transaksjonar med andre selskap, som er den vanlegaste oppgjersforma når slike selskap har med kvarandre å gjera.

Så må eg innrømme at eg har litt vanskeleg for å forstå SV sitt enorme engasjement og deira etterlysning av evalueringsmetodar, for sanninga er jo at SV sjølv går inn for å avhenda 20 pst. av SDØE-delane, og det er her me meiner at me har store effektivitetsvinstar å henta. Det kan då ikkje vera slik at det er ein enorm prinsipiell forskjell på 20 pst. og 21 ½ pst. I alle fall skjønar ikkje eg den forskjellen.

Me i mitt parti har hatt berre eitt ønske, eller i alle fall eitt hovudønske, og det er å ta i vare samfunnet sine interesser. Det er det som har vore grunlaget for at me har jobba denne saka fram. Og me meiner altså at dei endringane som me no gjer, vil føra til at me får ein meir effektiv sokkel og dermed større inntekter for den norske staten. Me får også ein meir attraktiv sokkel. Det vil bli meir interessant for oljeselskapa å vera på denne sokkelen. Det er sjølv sagt ein fordel for selskapa, men det er først og fremst ein fordel for Noreg, fordi det då vil vera ein aktivitet knytt til sokkelen vår som bl.a. gjer at leverandøriindustrien har arbeidsoppgåver, noko som ikkje minst igjen er viktig for dei som jobbar i den industrien, og for ei mengd kommunar langs den norske kysten.

Svært mange hevdar at det finst eit stort potensial for ei betre utnytting av sokkelen vår. Det er litt ulike tal ute og går, men lat oss seia at SDØE er verdt 500–600 milliardar kr. Då vil 1 pst. forbetra drift av dei verdiene gje mange milliardar kroner til staten. Det ville vera uansvarleg dersom me ikkje tok den debatten, gjekk gjennom måten dette blir drive på i dag, og ser om det kan gjerast på ein betre måte.

Eg vil hevda at det opplegget som Senterpartiet og SV går inn for, ville føra til at staten, samfunnet, tapte store verdiar, og det vil i alle fall ikkje eg vera med på.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 2. (Votering, se side 2773)

S a k n r . 3

Innstilling fra energi- og miljøkomiteen om tilføring av innskuddskapital og økt låne- og garantiramme for Statkraft SF

(Innst. S. nr. 200 (2000-2001), jf. St.prp. nr. 51 (2000-2001))

Gunnar Kvasheim (V) (ordfører for saken): Etter at komiteen avgav sin innstilling, har det kommet fram ny informasjon som jeg som saksordfører mener er avgjørende viktig for denne saken.

Konkurransetilsynet har innvendinger som gjør at det er høyst tvilsomt om Statkraft kan gjennomføre den ekspansjon i det norske markedet som de har bedt om kapital til. På denne bakgrunn fremmer jeg på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre forslag om at saken sendes tilbake til energi- og miljøkomiteen. Målet er å

bringe saken fram igjen for behandling i Stortinget senere i vårsesjonen.

Jeg fremmer med dette det omdelte forslag.

Presidenten: Da har det kommet et forslag om å utsette behandlingen av denne saken, at den sendes tilbake til energi- og miljøkomiteen.

Vi åpner da for en kort debatt om utsettelsesforslaget før vi går til votering over det forslaget.

Tore Nordtun (A): Nå var forslagsstilleren ganske kort med hensyn til hvorfor han vil sende saken tilbake. Etter den behandlingen saken har fått i komiteen, må jeg si at jeg er veldig overrasket over at det nå i salen blir satt fram et slikt forslag om utsettelse. Jeg forstår at begrunnelsen er at Konkurransetilsynet skal bringes inn på det nåværende tidspunkt.

Jeg skal følge presidentens anmodning om å være kort, men jeg vil si at Konkurransetilsynets rolle er å komme inn etter at Statkraft har gjort sine eventuelle oppkjøp eller sine strategiske beslutninger – ikke i forkant. Det er det vi får nå, for i dag behandler vi en innstilling om tilføring av innskuddskapital og økt låne- og garantiramme for Statkraft SF – ikke noe annet.

Arbeiderpartiet går bestemt imot den tilbakesendingen.

Hilde Frafjord Johnson (KrF): I motsetning til Arbeiderpartiet har Kristelig Folkeparti stor sympati for Venstres forslag. Dette fremgår også av merknadene i innstillingen, der vi ber Konkurransetilsynet om å følge utviklingen på det norske kraftmarkedet nøye.

Når det så gjelder dette konkrete tilbakesendelsesforslaget, vil vi vise til tre forhold:

1. Innhentning av en eventuell uttalelse fra Konkurransetilsynet i sakens anledning burde skjedd under komitebehandlingen. Spørsmål burde ha vært sendt til departementet om tilsynet har uttalt seg, eventuelt med anmodning om at tilsynet bør få uttale seg, om departementet mener dette er i tråd med etablert praksis.
2. Konkurransetilsynets rolle er å vurdere konkrete oppkjøp eller erverv i forhold til konkurranseloven, og særlig lovens § 3-11. Tilsynets funksjon trår til først når Statkraft eventuelt anvender tilført kapital til konkrete oppkjøp i det norske markedet. Det vil kunne være vanskelig å involvere tilsynet i vurderingen av kapitaltilførsler på bakgrunn bare av selskapsmessige strategier.
3. Konkurransetilsynet har ikke kommet med en konkret anmodning om å få uttale seg. Dersom Konkurransetilsynet selv hadde henvendt seg til Stortinget med anmodning om at de får vurdere den saken vi i dag behandler, ville Kristelig Folkeparti selvsagt ha gitt rom for det, lagt til rette for det og støttet Venstres forslag. Vi finner det imidlertid noe vanskelig å basere en slik håndtering på kommentarer som har fremkommet i pressen.

På dette grunnlag kommer Kristelig Folkeparti ikke til å støtte forslaget.

Jan Tore Sanner (H): Høyre støtter forslaget om tilbakesending. La meg understreke at begrunnelsen for det er at det har kommet frem nye momenter i saken, ikke et ønske om omkamp. Vi erkjenner at det er et flertall i denne sal som ønsker å bruke 6 milliarder kr av skattebetalernes penger for at Statkraft skal kunne kjøpe flere av kraftverkene land og strand rundt, men vi mener at det har fremkommet nye momenter som ikke er drøftet i proposisjonen, og som ikke har vært vurdert i tilstrekkelig grad under komiteens arbeid.

La meg for det første peke på Konkurransetilsynets uttalelser i media, hvor de er usedvanlig klare i forhold til hva Stortingets vedtak vil kunne medføre når det gjelder å gi markedsrett til Statkraft. Departementet har ensidig fokusert på det nordiske marked, mens Konkurransetilsynet mener at den markedsrett som Statkraft vil få på det norske marked, er relevant. Dernest har både Statistisk sentralbyrå og andre sagt klart fra at det å gi Statkraft den markedsrett, det vil gi norske forbrukere en høyere pris på strøm. Dette er spørsmål som vi mener må belyses klarere før Stortinget gjør sine vedtak. Hvis det er slik at Stortingets flertall ikke ønsker å få vurdert disse spørsmålene, betyr det at man med åpne øyne gir og ønsker å gi Statkraft den type markedsrett, og at man med åpne øyne erkjenner at det vil gi norske forbrukere økt strømpris.

Jeg håper at flere partier enn de som står bak forslaget, vil støtte det, slik at vi kan gi denne saken den behandling og den vurdering den fortjener.

Øyvind Vaksdal (Frp): Fremskrittspartiet støtter forslaget om å sende saken tilbake til komiteen.

Signaler fra Statistisk sentralbyrå, konkurransemyndigheter og andre er entydige på at dette er en uheldig utvikling, som går ut over den frie konkurranse, og som selvfølgelig vil medføre høyere strømpriser til forbrukerne. I tillegg har vi de siste dager fått på bordet andre prognoser når det gjelder utviklingen av strømprisene i Norge. I lys av dette bør komiteen se på saken på nytt. Det stunder jo mot valg, så kanskje flertallet tar til fornuft.

Hallgeir H. Langeland (SV): Eg synest det vil vera yttarst merkeleg dersom Stortinget skulle senda denne saka tilbake til komiteen på bakgrunn av Konkurransetilsynet sine etter mi meining ikkje tydelege signal. Tilsynet har heller ikkje ei konkret sak å halda seg til. Det er jo det me må snakka om når det gjeld Konkurransetilsynet.

Eg synest òg det er litt forunderleg – og eg opplever det litt som ei trenering – når det me snakkar om, er at Konkurransetilsynet skal gripa inn mot offentleg eigarskap. Då blir jo eventuelt konsekvensen – slik som Høgre og Framstegspartiet nå snakkar – at det ikkje skal vera lov for det offentlege å ha ein sterk eigarskap, fordi det kjem i konflikt med Konkurransetilsynet. Då blir inten-

sjonen med dette forslaget om å senda saka tilbake først og fremst å freista å få utanlandske aktørar inn for å kjøpa opp selskap i Noreg. Dersom det er Konkurransetilsynet si meining, må eg seia at då bør ein vurderer om ein treng dette tilsynet.

John Dale (Sp): Representanten Gunnar Kvasheim har sett fram eit forslag om at sak nr. 3 på dagens kart vert send tilbake til komiteen. Det skal sterke argument til for å kunna vedta eit slikt forslag. Det må verta dokumentert at komiteen i tilfelle har konkludert på eit sviktande grunnlag. Slik dokumentasjon ligg ikkje føre. Det har ikkje kome fram moment eller opplysningar som set saka i eit nytt lys. For eksempel var komiteen godt kjend med omfanget av oppkjøp som kan skje i regi av Statkraft dei nærmaste åra.

Vidare vart tilhøvet til Konkurransetilsynet godt og presist omtalt i St.prp. nr. 51. For oss er situasjonen klar. Stortinget skal i dag ta stilling til spørsmålet om å tilføra Statkraft ny innskotskapital og auka låne- og garantiramme. Det er inga sak for Konkurransetilsynet. Derimot er det Konkurransetilsynet si oppgåve eventuelt å vurderer dei enkelte oppkjøpa. Det kan berre skje når det ligg føre konkrete saker om oppkjøp, fusjonar. Ein annan framgangsmåte er det vanskeleg å førestella seg praktisk og prinsipielt. Senterpartiet vil difor røysta mot framlegget frå representanten Kvasheim.

Presidenten: Da har de ulike partier redegjort for sitt syn på denne saken, og vi ringer til votering over tilbakesendelsesforslaget.

Etter at det var ringt til votering i 5 minutter, uttalte **presidenten:** Da er vi klare til å votere over forslag nr. 5 i sak nr. 3, som i praksis er et utsettelsesforslag i forhold til sak nr. 3.

Votering over utsettelsesforslag i sak nr. 3

Presidenten: Forslag nr. 5 er satt fram av Gunnar Kvasheim på vegne av Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre, og lyder:

«Innst. S. nr. 200 (2000-2001) – om tilføring av innskuddskapital og økt låne- og garantiramme for Statkraft SF – sendes tilbake til energi- og miljøkomiteen.»

V o t e r i n g :

Forslaget fra Fremskrittspartiet, Høyre og Venstre ble med 67 mot 34 stemmer ikke bifalt.
(Voteringsutskrift kl. 14.56.33)

Presidenten: Siden den reglementsmessige tiden for formiddagens møte straks er omme, vil vi starte med sak nr. 3 i kveldens møte.

Møtet hevet kl. 15.
